

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Ústav historických věd**

Depoty z doby laténské na území bývalého Československa

Filip Machara

**Bakalářská práce
2016**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Filip Machara**
Osobní číslo: **H12662**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Depoty z doby laténské na území bývalého Československa.**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úkolem práce je sepsání katalogu nemincovních depotů z doby laténské na území bývalého Československa a vyhodnocení archeologického materiálu. Práce bude zaměřena především na kvantitativní analýzu (programy MS Access a MS Excel). Podmínkou je pasivní znalost Nj. a Aj.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

ČIŽMÁŘ, M. 2002: Laténský depot z Ptení. K poznání kontaktů našeho území s jihem. PA 93, 194-225. DRDA, P. - RYBOVÁ, A. 1998: Keltové a Čechy. Praha. FILIP, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha. MICHÁLEK, J. 1999: Keltský poklad z Bezděkovic na Blatensku. Blatná-Strakonice. PIETA, K. 2008: Keltské osídlenie Slovenska. Nitra. RYBOVÁ, A. - MOTYKOVÁ, K. 1983: Der Eisendepotfund der Laténezeit von Kolín. PA 74, 96-174. VENCLOVÁ, N. (ed.) 2008: Doba laténská. Archeologie pravěkých Čech 7. Praha. WALDHAUSER, J. 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jan Jílek, Ph.D.**
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2015**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2014

Poděkování

Rád bych zde poděkoval PhDr. Janu Jílkovi, Ph.D. za nesmírnou ochotu a trpělivost, kterou projevil při vedení mé bakalářské práce a zároveň za cenné rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 9. 2016

Filip Machara

Anotace

Tato bakalářská práce sleduje nemincovní depoty z mladší doby železné na území České a Slovenské republiky. Jejím primárním úkolem je pokusit se analyzovat některá základní fakta spojující problematiku fenoménu deponování. Stěžejní je vypracování seznamu lokalit, obsahující jednotlivé sledované skutečnosti, které jsou rozčleněny dle informační validity. Dále je sledována chronologie depotů, která je dokladem frekvence deponování v jednotlivých časových úsecích mladší doby železné. Následně jsou sledovány vnější souvislosti spojené s deponováním, včetně přírodních podmínek a výškopisného rozpoložení. V závěrečné části práce je věnován prostor vnitřním souvislostem, které depoty spojují, zejména pak jejich hmotné náplni, jež byla následně rozdělena do několika skupin, a krátkému zhodnocení sledovaných skutečností.

Klíčová slova: laténská kultura, nemincovní depot, mladší doba železná, nálezové okolnosti, Česká republika, Slovenská republika

Abstract

This thesis follows late Iron Age non-coin hoards from Czech and Slovak Republic territory. Primary task is to try to analyze some of the basic facts linking the issue of the phenomenon of deposit. Crucial is creating an inventory of sites containing individual observed facts, which are categorized according to the validity of the information. Furthermore, the chronology of the hoards is studied, which demonstrates the deposition rate in individual periods late Iron Age. Subsequently observed external relationships associated with depositing, including natural conditions and altimetry. The final section is devoted to inner space contexts, especially their material content, which was subsequently divided into several groups and a brief assessment of the overall facts observed.

Key words: La Tène culture, non-coin hoard, late Iron Age, Czech Republic, Slovak Republic

Obsah

1 Úvod.....	1
1.1 Cíle práce	1
1.2 Metoda bádání	1
2 Studované prameny.....	4
3 Dějiny bádání.....	5
3.1 Pojem „depot“	15
3.2 Objevené depoty v průběhu let.....	16
4 Chronologie doby laténské	17
4.1 Depoty a jejich chronologie	18
4.1.1 Slovenská republika.....	20
4.1.2 Česká republika.	22
5 Environmentální podmínky	24
5.1 Hydrologické prostředí.....	27
5.2 Topografie a výškopis.	27
5.3 Hloubka uložení	29
6 Analýza vnitřních kontextů depotů	30
6.1.1 Ohništní náradí a zpracování kovů	33
6.1.2 Nástroje ke zpracování dřeva.....	33
6.1.3 Zemědělské náradí	33
6.1.4 Výzbroj	33
6.1.5 Vybavení domácnosti, součásti staveb a jejich zařízení	34
6.1.6 Části vozu a koňského postroje	34
6.1.7 Kovové nádoby.	34
6.1.8 Šperky, spínadla oděvů.	35
6.1.9 Ostatní.	35
6.3 Typy užívaných materiálů a obalů.....	36

7	Obtíže při interpretaci depotů mladší doby železné	37
8	Závěr.....	38
9	Bibliografie.....	41
9.1	Literatura	41
9.2	Internetové zdroje.....	45
10	Katalog sledovaných depotů.....	46
11	Přílohy	94

1 Úvod

1.1 Cíle práce

Prvořadým úkolem této práce je shromáždění a posouzení laténských nemincovních depotů z mladší doby železné v rámci území bývalého Československa a snaha o pochopení a definování základních zákonitostí deponování tohoto období. Ze získaných informací je vytvořena analýza, která se zaměřuje na časové vymezení depotů, způsob deponování a v neposlední řadě také na vliv vnějších podmínek či složení depotu samotného.

Nezbytnou součástí je rovněž zakreslení nálezů na sledovaném území do mapy, pro následnou interpretaci. Nechybí také tabulky a grafy, které vychází ze shromážděných informací k předkládanému tématu. Získané podklady nás rovněž spravují o stavu zachování sledovaných depotů v místě a čase jejich odкрыtí i zastoupení jednotlivých artefaktů a jejich současném umístění. Dále v práci věnujeme prostor vnější analýze, zabývající se vnějšími vlivy, tedy environmentálními podmínkami, hydrologií, výškopisem, hloubkou uložení depotů a podobně. Tyto vlivy jsou následovány analýzou vnitřních kontextů, respektive typologickým složením rozděleným do jednotlivých kategorií (dle tab. č. 4) a charakterem uložení depotů. Krátce je nastíněna možná interpretace shromážděných informací, jejíž případné hlubší zkoumání by mohlo být příhodným podnětem pro rozsáhlejší práci.

1.2 Metoda bádání

Samotné bádání je založeno na získání co možná největšího množství informací o hromadných nálezech, ke kterým nás z velké části dovedly některé souhrnné práce. Jmenovitě *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách* autorů L. Smejtky, M. Lutovského a J. Militkého¹, dále *Encyklopedie Keltů v Čechách* od J. Waldhausera² či *Keltské osídlení Slovenska*, sepsané K. Pietou³, a řada dalších. Právě výše zmíněná literatura nám dopomohla v této heuristické fázi zjistit mnoho informací o depotech z území České republiky

¹ Lubor SMEJTEK – Michal LUTOVSKÝ – Jiří MILITKÝ, *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, Praha 2013.

² Jiří WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, Praha 2001.

³ Karol PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska: mladšia doba laténská*, Nitra 2008.

a republiky Slovenské, ze kterých jsme vyhodnotili následná fakta. Po krátkém úvodu je první ze sledovaných částí informační kvalita depotů. Kvalita je hodnocena čtyřmi stupni, obdobně jako v případě bakalářské práce Jany Řehounekové⁴, která se ve své práci zabývala depoty doby bronzové. Číslo 1 je nejlepší, č. 4 je nejhorší v rámci vypovídací hodnoty pramene. Bereme zde v potaz následující faktory ovlivňující stupeň kvality: v první řadě chronologickou citlivost, zda depot laténskému období náleží či nikoliv, dále lokalitu, nálezové okolnosti, typ a počet artefaktů, zachovalost souboru pro opětovný výzkum.

Kvalitativní rozdělení výpovědní hodnoty

- 1. Velmi dobrý** – soubor nám poskytuje informace vedoucí k přesnému chronologickému a kulturnímu zařazení; jsme schopni plně využít potenciál informační hodnoty, neboť známe všechny námi sledované skutečnosti, a zároveň se jedná o chronologicky citlivý nález
- 2. Dobrý** – soubor nám poskytuje informace vedoucí k chronologickému a kulturnímu zařazení; jsme schopni využít informační hodnotu většiny sledovaných skutečností
- 3. Dostatečný** – soubor nám poskytuje informace dostatečné, avšak nemusí být plně přesvědčivé, k chronologickému či kulturnímu zařazení; můžeme se rovněž potýkat s nedostatkem informací, který může vyústit v jisté pochybnosti
- 4. Nedostatečný** – pro takový depot nemáme dostatečné množství přesvědčivých poznatků; může se také jednat o nepodložené informace „z druhé ruky“, výňatky z hrobové výbavy či jinak neprůkazné skutečnosti, které již není možné ověřit

Ve druhé části se podíváme také na dějiny bádání a s tím spojené časové úseky, ve kterých byly depoty odkrývány (viz graf č. 2). Třetí částí je chronologické rozčlenění depotů. Pomocí relativního chronologického třídění⁵ vycházejícího původně ze střeoevropského chronologického systému zde sledujeme, do které fáze laténského období daný depot spadá.

⁴ Jana ŘEHOUNKOVÁ, *Nálezové okolnosti bronzových depotů v mladší a pozdní době bronzové: nepublikovaná bakalářská práce na ÚHV*, Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, Ústav historických věd, 2012. 101 l., 39 l. příl. Vedoucí bakalářské práce Luboš Jiráň.

⁵ Natálie VENCLOVÁ a kol., *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*, Praha 2008, s. 21-22.

Pokud nám typologická analýza skladby depotu či jiné okolnosti, provázející výzkum, dovolí, uvádíme také dílčí fáze jednotlivých stupňů, tj. LT B1, B2, C1, C2, D1, D2. Nebude-li tomu tak, spokojíme se s tříděním do stupňů LT A až LT D, případně s jinou možnou chronologickou interpretací. Ve čtvrté námi sledované pasáži se věnujeme environmentálním podmínkám, respektive rozložení depotů v krajině, a to jak v osídlené, tak i neosídlené. Zároveň jsme věnovali pozornost skutečnosti, která se zabývá poměrem depotů nacházejících se na sídlištích a hradištích (viz tabulku č. 3).

V rámci prostředí se zabýváme také rolí vodního prostředí a nálezy právě z řečišť, mokřin, brodů a podobně.

Další podkapitolou je topografie a výškopis, doprovázeny orientačními mapkami znázorňujícími rozložení depotů v krajině. Výškopis byl rozdělen do 5 výškových skupin a jedné skupiny s označením „neznámé“, kde přirozeně nevíme, v jaké nadmořské výšce se depot nacházel. Krátce se věnujeme hloubce uložení, avšak tato skutečnost je spíše orientační, neboť ve většině případů nám není známá (viz graf č. 4). Dále se podíváme na analýzu vnitřních kontextů depotu, případně nálezové okolnosti. Ty nás spraví zejména o materiální a typologické skladbě depotů. Nejen v této kapitole nám je nápomocen program Microsoft Office Excel 2007, na jehož základě byla vytvořena řada grafů a sumarizačních tabulek, ale i dalších poznatků. V případě grafů jsme manuálně sečetli jednotlivé prvky jednotlivých skupin z katalogu lokalit a zhotovili příslušný graf pomocí programu MO Excel 2007 (např. viz graf č. 1). Chronologická tabulka č. 1 a 2 je specifikována třemi úrovněmi sytosti pruhů, vyznačujících možný výskyt depotu v daném relativním chronologickém členění. Pro tabulku č. 3, znázorňující typologický výskyt předmětů na lokalitách, jsou charakteristické pouze dvě možnosti, které byly manuálně přiřazeny, tedy „vyskytuje se“ či „nevyskytuje se“ na dané lokalitě, stejně jsme postupovali v případě tabulky č. 4. V případě typologického výskytu předmětů jsme nejprve rozdělili předměty do skupin (pro skupiny viz tab. č. 4) a následně v pracovním listu a katalogu dle klíče barevného rozlišení (např. skupina „Nástroje ke zpracování dřeva“ označena barvou žlutou a pod.) jsme je přiřadili k těmto skupinám.

Před samotným závěrem práce jsme krátce nastínili možné kvalitativní výsledky bádání. V závěru práce jsme se již zaměřili na jednotlivé lokality a depoty, které jsou na katastrech daných obcí přítomny v katalogu lokalit.

2 Studované prameny

Celkový počet zaznamenaných lokalit v databázi je 44, počet depotů pak 73. Lokality, skýtající více než jeden depot, dostaly souhrnnou známku odpovídající celkovému poznání daného místa. Z tohoto celkového počtu lokalit náleží 20,5 % do kategorie „*Velmi dobře*“. Jako příklad lze uvést depot nalezený v obci Benátky, okr. Hradec Králové, kde byly na malé sprašové lavici nalezeny tři keramické mísy.⁶ Tento depot je velmi dobře a odborně zdokumentován, proto známe všechny námi sledované skutečnosti, a je zařazen do první, tedy nejlépe zdokumentované kategorie. Do kategorie „*Dobře*“ spadá 40,9 % oblastí. Můžeme sem zařadit například depot objevený v obci Bohdalovice, v okr. Český Krumlov. Jde o nález pocházející ze skalní dutiny, který nebyl odborně vyzvednut a zaznamenán, ale přesto byl později podrobněji zkoumán a dokumentován.⁷ Necelou třetinu lokalit, přesněji 29,5 %, tvoří kategorií „*Dostatečně*“, kam jsme zařadili mimo jiné také slovenský depot z obce Slatina nad Bebravou v okrese Bánovce nad Bebravou. O tomto souboru víme, že byl nalezen v těsném svazku a pravděpodobně spadá do 4. – 3. století př. n. l., do oppidálního prostředí.⁸ Mnoho dalších zpřesňujících informací však není známo. Do kategorie „*Nedostatečně*“ náleží 9,1 % do kategorie Sem zařazujeme například nález z Jaroměře, kde byla údajně roku 1857 nalezena do dnešní doby nezachovaná bronzová nádoba, obsahující faléry a třířehou korunu. Vzhledem k velkému výskytu okolních pohřebních situací se pravděpodobně jednalo o pohřební situaci významné osoby. Ze souboru se zachovala pouze faléra a část držadla nádoby z bronzového plechu.⁹ Tato poslední kategorie, jak její označení samo napovídá, je nedostačující pro některé z následujících analýz. Jedná se o nejisté nálezy, u nichž se potýkáme se značnými informačními nedostatky, které přirozeně vedou k jejich vyřazení, ať z důvodu nedostatečné chronologické citlivosti nebo díky neprůkazným nálezovým okolnostem. Ostatní skupiny jsou součástí hodnocení. Níže je přiložen graf informační kvality depotů, který potvrzuje shora zmíněné.

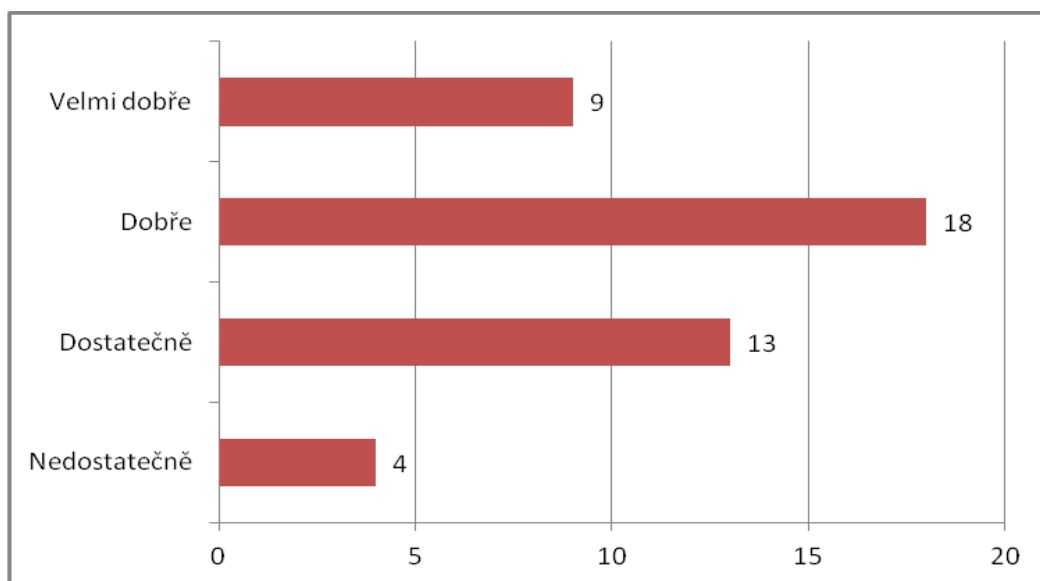
⁶ Tomáš MANGEL – Richard THÉR, Keramický depot z časně až starší doby laténské z Benátek (okr. Hradec Králové), in: *Archeologie ve středních Čechách* 14, 2010, s. 271-280.

⁷ Jan MICHÁLEK a kol., *Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic*. in: J. Čizmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*, Brno 2014, s. 707-716.

⁸ K. PIETA *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 203.

⁹ František PETERA-ROHOZNICKÝ, *Archeologické zprávy z Jaroměře od r. 1858*, in: *Památky archeologické* 3, 1859, s. 277-283.

Graf č. 1: Informační kvalita depotů

3 Dějiny bádání

První zmínky spadají hluboko do minulého tisíciletí. Již humanistický kronikář Václav Hájek z Libočan se ve své *Kronice České* zmiňoval o vysoké hoře nad Vltavou, kde se podle jeho interpretace mohl nacházet hrad germánského krále Marobuda. Netušil však, že teprve 20. století a jeho pokročilé technologie prozradí skutečnost o tomto místě. V současnosti je místo známé jako oppidum Závist. Další osobností, která se věnovala tomuto místu, byl jezuita Bohuslav Balbín. Od místních obyvatel se dozvěděl, že se jedná o dílo starých Bójů. V díle *Miscellanea historica regni Bohemiae* popisuje kdysi znamenité město se zbytky stop po hradbách a obydlích.¹⁰

Aby mohli být Keltové považováni za dlouhodobé obyvatele Čech, muselo uplynout ještě mnoho let. Od prvních zmínek o Bójích uběhlo více než sto let, než jejich pobytu na našem území začaly nasvědčovat hmatatelné důkazy. Jedním z prvních a zároveň svým rozsahem jedním z nejvýznamnějších v evropském kontextu byl Podmokelský poklad¹¹. Onen poklad, byl objeven u obce Podmokly ve stráni podemleté vodou roku 1771.¹² Jednalo se

¹⁰ Petr DRDA – Alena RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, Praha 1998, s. 16.

¹¹ Jan FILIP, *Keltové ve střední Evropě*, Praha 1956, s. 38.

¹² Karel SKLENÁŘ, *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*, Praha 1974.

o zlatý tordovaný nákrčník a kotel, vyrobený na území římské říše v průběhu 1. století př. n. l., plný zlatých mincí, odhadem 7000 až 10000 kusů a 50 kg hmotnosti. Většina z ohromného množství zlatých mincí byla roztavena. Zachovalo se jen několik desítek kusů a část ucha bronzového kotle. Celý podmokelský poklad mohl být teoreticky majetkem větší komunity či extrémně bohaté aristokratické rodiny, možná nastřádaný na nedalekém oppidu Stradonice.¹³

Pozdější sběratelské sklony tehdejších vzdělců způsobily v 19. století pozvolný nárůst různých pravěkých předmětů, které se od roku 1818 začaly hromadit v Národním muzeu. Na počátku 19. století byla hlavním zájmem sběratelská touha, a tak o okolnostech, ze kterých artefakty pocházely, zatím nemohla být řeč. Jednou z mála výjimek, jež je vhodné zmínit, byl pan Johann Hyacint Arnold - správce panství v Lochovicích u Berouna, provádějící systematický výzkum již v letech 1802 – 1803. Za svého života prozkoumal mimo jiné i 21 mohyl a výsledky této své činnosti později publikoval společně s Josefem Dobrovským.¹⁴

Rozličné osudy provázely i další laténské památky z území bývalého Československa. Roku 1858 došlo ke zničení laténské knížecí mohyly na poli v Hradišti na Písku. Jak bylo v dané době zvykem, většina zlatých a stříbrných předmětů byla přesunuta do vídeňského Kunsthistorisches muzea a v Čechách zůstaly méně honosné předměty. Bohužel se sbírka již nikdy neobjevila pohromadě.¹⁵

Nepěkný osud stihl i další předměty, tentokrát z Hořoviček v okrese Rakovník. V roce 1863 zde rolník Antonín Ulmann¹⁶ vyoral tři bronzové faléry. Na náklady Eugena Černína z Chudenic byl odkryt knížecí hrob s dvoukolovým vozem pod kamenným závalem. K práci byl přizván člen Archeologického sboru při Národním muzeu J. Jičínský a také malíř B. Wachsmann, který vše zachytil na krásně zpracované dobové litografii. Některé předměty daroval hrabě Černín Národnímu muzeu, avšak velká část sbírky byla zničena nebo ztracena při požáru zámku v Petrohradu.¹⁷

Snaha o hromadění artefaktů naštěstí nebyla jedinou činností formující počátky archeologie u nás. Od 30. let 19. století známe první doklady zájmu o prostředí nálezů.

¹³ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 262-265.

¹⁴ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 18.

¹⁵ Tamtéž, s. 18.

¹⁶ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 216.

¹⁷ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 19.

Setkáváme se s prvními zmínkami o topografickém popisu krajinných útvarů. Povětšinou umělých náspů či nezvyklých hran na kopcích, které nám prozrazovaly existenci hradišť. Díky vznikajícímu zájmu o topografii máme k dispozici náčrtky z let 1840 – 1864, vyobrazující v podstatě všechna dnes známá keltská oppida. Avšak rozsáhlejší zájem o keltské pevnosti způsobil objev zlatých mincí na Hradišti u Stradonic roku 1877. Bohužel se opět projevila sběratelská touha. Zlatý poklad, který zde byl objeven, způsobil „zlatou horečku“ a následné rozrytí a samozřejmě znehodnocení značné části plochy oppida. Množství nalezených předmětů převyšovalo těžko uvěřitelné číslo sta tisíc kusů. Dost možná se tedy jednalo o nejvýznamnější centrum obchodu a řemesel v Čechách. Neobvyklý nález takových rozměrů přitáhl mimo zlatokopů i pozornost J. L. Píče, který zde začal počátkem 20. století s prvními archeologickými aktivitami, avšak prozatím bez v současnosti tak důležité dokumentace.¹⁸

Další významnou lokalitou tohoto období, skýtající depot bronzových, železných, jantarových a skleněných předmětů, je obec Ptení, v okr. Prostějov. Jedná se pravděpodobně o nejvýznamnější depot amuletů z území Moravy objevený v roce 1868 při úpravě lesního terénu. Tento depot, přinášející stále nové poznatky, postihl velmi složitý osud a jeho jednotlivé artefakty se nalézají v mnoha muzeích nejen na území České republiky.¹⁹

V 70. letech 19. století již také narůstal počet zájemců o archeologii, kteří zpravidla pocházeli z kruhů historiků, učitelů, lékařů, právníků, ale také bohatších průmyslníků. Stále více objevených předmětů končilo v rukou těchto zvědavých průkopníků formující se nové vědy. Ti zakládali první archeologické sbírky a někteří z nich se stali dokonce vědeckými pracovníky v dané oblasti zájmu. Vzpomeňme alespoň některá jména. Na Plzeňsku působící F. X. Franc prováděl mimo jiné výzkum asi 30 časně laténských mohyl z Kralovic. Ve středních Čechách prováděl systematické výzkumy J. Felcman, jenž byl spolupracovníkem J. L. Píčovi. V souvislosti s ním je spojena např. lokalita jako Chýnov u Libčic nad Vltavou, kde byl dokonce později, v 80. letech minulého století, objeven depot v místní pískovně „Na Špici“. Několik desítek železných předmětů hospodářského užití, ale i zbraní a jejich úlomků, se nacházelo v zachovalé nádobě v podlaze odkryté zemnice.²⁰ Ředitel měšťanské školy

¹⁸ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 464-465.

¹⁹ Miloš HLAVA, Laténský depot z Ptení (okr. Prostějov): nová fakta = Latènezeitliches Depot von Ptení (Landkr. Prostějov): neue Fakten, in: *Památky archeologické* 106, 2015, s. 247-290.

²⁰ Pavel SANKOT – Ivana VOJTĚCHOVSKÁ, *Excavations of an early – La Tène settlement with a hoard of iron implements at Chýnov near Prague*, in: R. Pleiner – J. Hrala (edd.), *Archaeology in Bohemia 1981- 1985*, Praha 1986, s. 120; L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 127.

v Blatné J. Siblík z kraje 20. století prozkoumal pozoruhodnou žárovou nekropoli s 28 pohřby, nacházejícími se v Hradišti u Kocelovic, které obsahovaly předměty s prvky umění časně laténského.²¹

Nezbytné je zmínit nález, který byl objeven v roce 1882 v katastru obce Lahošť v okrese Teplice. Tento zcela mimořádný tzv. „duchcovský poklad“ byl vyzvednut z vřídla zvaného „Obří pramen“. Poklad byl uložen v bronzovém kotli a počet předmětů se odhaduje na nejméně (!) 1600 kusů spon, náramků a prstenů. Prvního zveřejnění se depot dočkal prostřednictvím archeologa, sběratele a právníka Š. Bergera. Nález, byť roztroušen po mnoha sbírkách v Čechách i v zahraničí, se stal elementárním prvkem pro poznání keltského umění a šperkařství 4. století př. n. l.²²

Neméně důležitými byly první literární souhrny, které vznikaly souběžně se zájmem o historii Českých zemí. Příkladem jsou *Starožitnosti země České* - monumentální třídílná syntéza vzniklá na základě dostatečně rozsáhlého základního fondu keltské kultury v Čechách, který zpracoval na přelomu století již zmíněný vynikající archeolog, v té době také ředitel archeologických sbírek Národního muzea a zároveň redaktor časopisu *Památky archeologické*, J. L. Píč. V jednotlivých dílech se věnoval epochám keltské historie, rozboru a soupisu kostrových hrobů, orientaci na oblast Francie jako na nejdůležitější centrum keltské kultury nebo na nálezy a problematiku oppida Hradiště u Stradonic. Udržoval vřelé kontakty s francouzským archeologem J. Déchelettem, který si Píčova přínosu v poznání keltské historie cenil natolik, že přeložil do francouzštiny svazek o Hradišti u Stradonic.²³

O první kroky moderního výzkumu keltské archeologie se zasloužili švédští, němečtí, francouzští a švýcarští archeologové v průběhu 2. poloviny 19. století a zejména pak koncem století. V té době již velmi široká evropská nálezová základna keltské kultury umožnila vzniknout postupům, které se staly jádrem moderního výzkumu. Tímto jádrem je myšleno studium nálezových kontextů, komparační postupy a analogie. Ani v Čechách, v domnělém okraji evropské archeologické vědy, nemohl nadále fungovat stávající způsob sběratelského postupu výzkumu bez adekvátní dokumentace terénních situací. R. von Weinzierl poprvé prosadil moderním způsobem osvětlení kontextů archeologických objektů ve velkém měřítku. Své počínání uskutečnil na keltském pohřebišti v Jenišově Újezdě, které svým rozsahem

²¹ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 20-21.

²² P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 21; J. FILIP, *Keltové ve střední Evropě*, s. 39; Štěpán BERGER, O nálezu bronzů ve vřídle zvaném "Riesenquelle" u Duchcova v Čechách, in: *Památky archeologické* 12, 1882a, s. 44-45.

²³ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 21-22.

v roce 1896 bylo největším odkryvem onoho druhu v rámci střední Evropy.²⁴ Zaměřování, zakreslování plánů a popis nálezových celků se od publikace vydané roku 1899 pomalu začal stávat nedílnou součástí a očekávaným standardem následujících archeologických výzkumů. Zde je hodno zmínit depot nalezený roku 1913 na moravském oppidu Hostýn. Na tomto nevelkém oppidu byl nalezen významný soubor 12 kos, překrytých žernovem. Pravděpodobným strůjcem deponování byl votivní motiv.²⁵

V počátcích zájmu byly však hlavním zdrojem poznání především hroby. Weinzierl prozkoumal taktéž několik mladších laténských chat, ale sídliště se nacházela zpravidla na druhé koleji, kde jim nebyla věnována větší pozornost. Teprve ve 20. a 30. letech se již badatelé zaměřovali více na poznání a prospekci keltských lokalit, nikoliv na samotné hroby. Jedním z prvních, kdo provedl výzkum v moderním duchu, byl profesor prehistorie Karlovy university A. Stocký, který se začal věnovat výzkumu Stradonic koncem 20. let. Zde provedl sondáže podhradí a fortifikací za finančního přispění prezidenta T. G. Masaryka.

Nově založený Archiv Státního archeologického ústavu (založeno 1919) se postupně zaplňoval detailními i stručnými zprávami o probíhajících a plánovaných výzkumech, soupisy muzejních nebo také soukromých sbírek.²⁶

Řada pracovníků regionálních muzeí se podílela na četných výzkumech jež byly čas od času obohaceny o zvláštní či výjimečné objevy. B. Dubský projevil snahu vyřešit záhadu jednoho takového kultovního místa na vrchu „Burkovák“ u Nemějic, v okr. Písek. Obdélníková plocha návrší o velikosti 35 m x 10 m byla pokryta více než tisícem nepravidelných keramických artefaktů. Mezi nimi se nacházely mimo jiné hvězdicovité, tyčinkovité, válcovité i figurální fragmenty jezdců na koních, jejichž účel byl předmětem spekulací. I přes snahu Dubského a následného revizního výzkumu Státního archeologického ústavu se nepodařilo v poškozeném terénu s jistotou tuto pozoruhodnou archeologickou situaci vysvětlit. V současnosti již víme, že vrchol měl symbolický význam a sloužil k deponování votivních předmětů. Avšak spolehlivě určit způsob deponování nelze. Proto zůstane vysvětlení spíše na fantazii jednotlivců. Nevíme, zdali se symbolické obětiny nacházeli v koruně stromu, v posvátném háji nebo na jiném místě.

²⁴ J. FILIP, *Keltové ve střední Evropě*, s. 38.

²⁵ Karel LUDIKOVSKÝ, Hostýn, gemeente Chvalčov, kr. Kroměříž, in: *Archeologické rozhledy* 23, 1971, s. 315; Gabriele KURZ, *Keltische Hort- und Gewässerfunde in Mitteleuropa: deponierungen der Latènezeit*, Stuttgart 1995, s. 151; Vladimír PODBORSKÝ, *Pravěké dějiny Moravy*, Brno 1993, s. 406.

²⁶ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 22-23.

Jedinečné a zpravidla nečekané objevy napříč naší archeologickou minulostí procházely leckdy svízelnou situací. Jinak tomu nebylo ani v období charakteristickým světovými válkami. Pozoruhodný depot byl totiž objeven roku 1936 v Kolíně, při výstavbě továrny, kde bylo z mokřinatého terénu na břehu Labe za nejasných okolností vyzvednuto přibližně 70 železných předmětů (zemědělských, dřevoobráběcích, kovozpracujících, ale i zbraní) o celkové hmotnosti přesahující úctyhodných 15 kg. Pro kolínského muzea jej zachránil obětavý archeolog F. Dvořák, povoláním lékař. Jelikož se ale stal obětí libovůle nacismu, nestihl tento jedinečný soubor zveřejnit. Ačkoliv se předběžná zpráva o depotu objevila již v roce 1946, musel depot čekat na své celkové zhodnocení ještě mnoho let až do roku 1983.²⁷ Pro depot je pravděpodobná votivní příčina uložení, avšak vyloučit nelze ani uschování souboru jednotlivcem či skupinou lidí v době neklidu, soubor je totiž datován do pozdní fáze laténského období.²⁸

Další, dnes již ikonicky známý objev, byl učiněn roku 1943 v Mšeckých Žehrovicích. Skulptura boha nebo héra, rozlomená na pět kusů, nalezená v jámě, je považována za jeden z nejvýznamnějších a nejskvostnějších výtvořů keltského umění tzv. plastického stylu. Pozdější výzkum 80. let označil, díky objevu zvláštních základů dřevěné stavby, tuto lokalitu jako keltskou svatyni, avšak mylně. Dnes víme, že se jedná o čtyřúhelníkový dvorec ohraničený valy, známý také pod německým pojmem „*Viereckschanzen*“, který je interpretován jako sídlo místní elity.²⁹

Ještě zdlouhavější cestu k publikaci provázal další depot, v tomto případě keltských zlatých mincí nalezených v nedalekém Starém Kolíně. Nález byl údajně uložen ve dvou váčcích při pravém břehu říčky Klejnárky, a náhodně byl vyzvednut ve 30. letech. V roce 1968 se do Národního muzea dostalo přes 300 mincí³⁰, nicméně trvalo více než 60 let, než se po důkladném zpracování mohl konečně zařadit vedle plnohodnotných pramenů archeologických, historických a numizmatických.³¹ Na samotný konec laténského období lze mimo jiné zařadit depot, uvedený do literatury A. Točíkem, objevený ve 40. letech minulého století ve slovenské obci Bešeňov, v okr. Nové Zámky. Zde bylo v pozdně laténské až

²⁷ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 23.

²⁸ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 150-151.

²⁹ N. VENCLOVÁ a kol., *Archeologie pravěkých Čech*, s. 35.

³⁰ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 461-462.

³¹ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 23.

římsko-provinciální osadě nalezeno několik železných předmětů přikrytých železnou miskou.³²

Obsah fondů keltských památek v poválečném období se jevil již natolik rozsáhlý, že přímo vyzýval k nové syntéze. Tuto skutečnost si velmi dobře uvědomoval „klasik české keltologie“, profesor prehistorie na Karlově univerzitě, J. Filip. Ve svém díle *Keltové ve střední Evropě*, zasadil České země do kontextu historických souvislostí středoevropské oblasti obývané Kelty. Ještě šir si počínal v následující práci sepsané krátce poté, kde zhodnotil historickou úlohu a kulturní přínos Keltů v syntéze *Keltská civilizace a její dědictví*. Filipův všestranný pohled dokázal vytyčit pro poválečné generace archeologů hlavní úkoly a důležité cíle moderní keltské archeologie.³³

Vydáme-li se po stopách poválečné archeologie zabývající se Kelty, zjistíme, že pro pečlivější poznání nám v této době chybí zejména soustavně zkoumané osady. To je hlavní důvod, proč se začaly bedlivě sledovat větší stavební zásahy a současně v některých situacích přecházely v systematické odkryvy velkých ploch. V relativně krátkém čase několika málo desítek let po válce disponovala keltská archeologie většími či menšími částmi osad. Na jejich objevu a odkryvu se podíleli odborníci z Archeologického ústavu v Praze a z mimopražských poboček, ale i vědečtí pracovníci z mnoha muzeí. Povědomí o hospodářském a stavebním uskupení otevřených sídlišť postupně nabíralo faktických rozměrů. V rozmezí od 5. po 1. století př. Kr. se vyskytují části hrazených dvorců, ale i celé komplexy. Ty se skládají ze stavení povrchových, dále částečně zahloubených obydlí a větších domů, hospodářských zařízení a dílen. Tato stavební uskupení byla zpravidla obklopena dřevěným ohrazením, v jiných případech mohlo sloužit jako vymezení vůči vnějším vlivům samotné utváření terénu. Některá ze zveřejněných vynikla a je vhodné je zmínit – Praha-Hloubětín, Veliká Ves, okr. Chomutov, Bílina, Hostomice a Radovesice, okr. Teplice, Krašovice, okr. Příbram, Počerady, okr. Louny, Tuchlovice, okr. Kladno, Mšecké Žehrovice, okr. Rakovník a další. Velký počet těchto keltských osad však stále čeká na své vyhodnocení – Obory, okr. Příbram, Poříčany, okr. Nymburk, Chodouny, okr. Litoměřice, Dolní Břežany, okr. Praha-západ. Uvedené lokalit jsou pouze úzkou výsečí nejpodstatnějších osad středních Čech. Jeden z významných odkryvů se uskutečnil v severozápadních Čechách. Zde v Soběsukách, okr. Chomutov, se podařilo prokázat souvislý, více než 1 km dlouhý pás osídlení. Podobný význam

³² Anton TOČÍK, Zjišťovací výskum v Bešeňově na Slovensku, in: *Archeologické rozhledy* 3, 1951, s. 307; Jozef PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku (Keltské depoty železiarskych výrobkov v Plaveckom Podhradí), in: *Zborník Slovenského národného múzea* 64, *História* 10, 1970a, s. 46-48.

³³ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 23.

nabývají taktéž osady v západních a jižních Čechách. Jmenovitě Sedlec, okr. České Budějovice, Plzeň-Roudná, aj. Z prostředí Moravy několik větších provedených odkryvů ukázalo, že sídliště ve stupních LT B-C byla obývána kontinuálně. Tyto sídlištní objekty byly nalezeny např. ve Strachotíně, okr. Břeclav, ve Velkých Hostěrádkách, okr. Břeclav či v Mohelnici, okr. Olomouc, kde byly nalezeny kromě obdélníkových chat také výrobní objekty.³⁴ Na území Slovenska je výzkum laténských sídlištních struktur zatím neúplný, avšak postupem času se situace perspektivně zlepšuje. Větší pozornost byla věnována pouze několika lokalitám. Například regionu Nitra, kde byl proveden systematický výzkum osady Nitra-Šindolka a s obdobným stavem poznání se setkáme také na obou bratislavských oppidech a jejich zázemí. Z hornaté části Slovenska s převažujícím osídlením púchovské kultury je nejlépe zmapováno centrum této oblasti v Liptovské Mare. Dále také region Turca, střední Pováží, Orava a Spiš.³⁵ K utvoření povědomí o sídlištních rovněž výraznou měrou pomohly objevy dílen a výrobních zařízení se specializovanou produkcí. Např. mimořádný hutnický a kovářský komplex ve Mšenci, okr. Rakovník, dílny zpracující sapropelit ve výše zmíněných Mšeckých Žehrovicích, či kovolitecký objekt v Holubicích, okr. Praha-západ. Stopy po těžbě mědi byly přítomny také v oblasti Staré Hory, okr. Banská Bystrica a ve Slovinkách, okr. Spišská Nová Ves. V dalším přispěly dílny na výrobu rotačních žernovů, ale i kamenolomy, kde docházelo k získávání suroviny.³⁶ Příkladnou lokalitu k získávání suroviny na výrobu rotačních mlýnků nalezneme ve východních Čechách na k. ú. obce Ráby, v okr. Pardubice, na blízké Kunětické hoře.³⁷

Zaměříme-li se rovněž na depoty poválečného období, je vhodné zmínit některé lokality. Depot nalezený v Bratislavě v roce 1952 při úpravě Gottwaldova náměstí souhrnně zhodnotila a později uveřejnila L. Kraskovská. Zde byla na náměstí objevena baterie hrnčířských pecí. U pece nejzachovalejší byl zároveň objeven soubor železných předmětů mezi keramickými úlomky. Kraskovská na základě rozboru nalezené keramiky dospěla k rámcovému datování do 1. století n. l.³⁸ Hovoříme-li o hromadných nálezech a depotech,

³⁴ Miloš ČIŽMÁŘ, *Keltská okupace Moravy*, in: V. Podborský (ed.), *Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda moravská. Země a lid*. Brno 1993, s. 388-390.

³⁵ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska: mladšia doba laténská*. Nitra 2008, s. 68-69. ISBN 978-80-89315-05-5.

³⁶ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 25-26.

³⁷ Tomáš MANGEL – Alžběta DANIELISOVÁ – Jan JÍLEK, *Keltové ve východních Čechách*, Hradec Králové – Nasavrky – Pardubice 2013, s. 107.

³⁸ Ludmila KRASKOVSKÁ, *Nález železných nástrojov v hrnčiarskej peci v Bratislave*, in: *Archeologické rozhledy* 14, 1962, s. 340.

nelze opomenout také oppidum Pohanská u Plaveckého Podhradí, v okr. Malacky na jihozápadním Slovensku. Více než čtyři dekády nám tato lokalita vydává menší či větší hromadné nálezy, kterých bylo do současnosti objeveno nejméně čtrnáct. S jistotou však nelze toto číslo potvrdit, neboť řada hromadných nálezů skončila v neodborné „péči“ amatérských hledačů.

Dalším velkým terénním cílem, na který se soustředila pozornost archeologů v poválečném období, byla opevněná centra keltské moci, tedy oppida. Po začátcích na nevelkém oppidu v Nevězicích, okr. Písek, následovala oppida rozsáhlejší a významnější, coby centra moci. Závist, Hrazany, Třisov, na Slovensku také Pohanská či Bratislava. Jmenované české lokality se nachází na strategických místech vltavského údolí. Jejich výzkum se rozvinul v dlouhodobé terénní práce, zaměřující se na fortifikaci, a zároveň na vnitřní zástavbu těchto městských předchůdců. Soustavné bádání vedlo k vytvoření metodických postupů a terénních technik, díky nimž se podařilo spolehlivě rozlišit sídlištní horizonty a fáze výstavby také ve složitých terénních případech. Svou měrou přispěly i výzkumy na nejznámějším oppidu Hradiště u Stradonic nebo v menších Českých Lhoticích ve východních Čechách. Značná badatelská snaha zasvěcená oppidům na území Čech a Moravy rozvinula prvně v prostoru střední Evropy možnost zabývat se procesem protourbanizace na poměrně velkém a současně geograficky uzavřeném území. Tato soustavná terénní činnost nacházela svou protiváhu v dlouhodobé teoretické klasifikaci keltských pohřebišť. Nové, již kriticky zaměřené vydávání pramenů, cílilo na krajinně vyčleněné oblasti a moderní publikování dříve zkoumaných rozlehlejších hřbitovů. Skrze některé lokality, jako Letky, Jenišův Újezd, Dobrá Voda a další, vznikla příhodná struktura, nezbytná ke zkoumání a vyřešení řady otázek spojených s výzkumem.³⁹

S rozšiřujícím se nálezovým fondem keltských památek se přirozeně prodlužovala cesta mezi objevem a zveřejněním. V té době bylo již poměrně jasné, že stávající popisný způsob publikací nevyhovuje formálně svým enormním rozsahem, ani příliš velkým prostorem pro subjektivní názor. Soudobá česká archeologie, nacházející se ve zcela rozdílných společenských podmínkách, vnímá doposud neodhalené archeologické situace a nálezy daleko šetrněji a rovněž si je plně vědoma svého „podzemního archivu“. V teoretické rovině hodnocení památek je archeologie otevřena řadě nových cest. Současně upouští od velkoplošných výzkumů v případech, kdy nejsou ohroženy. Pokud ohrožení hrozí, provádí se záchranné výzkumy podle předem určené individuální strategie pro konkrétní místo. Značné

³⁹ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 26.

pomoci se v současnosti dostává také od přírodovědných oborů, od kterých se v budoucnosti očekává narůstající účast v bádání, zejména v environmentální archeologii. Nezpochybnitelný je ovšem i přínos leteckého fotografování, jehož činnost přinesla řadu cenných poznatků.⁴⁰

Z výše uvedeného je však patrné, že současný stav poznání by nebyl na takové úrovni, pokud bychom neměli povědomí o deponování a depotech, které jsou specifickým a cenným zdrojem informací napříč nejen laténským obdobím. Proto si uveďme některé další nálezy posledních několika dekád. Významný objev byl učiněn v obci Bezdědovice, v okr. Strakonice. Od konce minulého tisíciletí jsme zaznamenali již tři depoty z katastru této obce. Zatímco nejnovější depoty obsahují pouze několik předmětů, první zde objevený soubor čítal téměř 50 celých a 140 úlomkovitých předmětů o celkové hmotnosti přesahující 7 kg. Soubor sestával především z železného náradí a kování kol či udidel. Uschován byl pravděpodobně se zánikem sídliště vzdáleného asi půl kilometru v neklidných dobách konce keltského osídlení.⁴¹

Neobvyklý objev byl rovněž učiněn v 70. letech minulého století na katastru obce Radovesice, v okr. Litoměřice, kde bylo nalezeno na okraji laténského sídliště v mělké jámě 5 žernovů s celkovou hmotností přesahující úctyhodných 120 kg. Kameny pravděpodobně pocházely z nedalekého ostrohu, kde byl ve 14. století vystavěn hrad Oparno. Místo uložení bylo také označeno kamenem tvaru pyramidy, který byl nalezen ve svrchní vrstvě.⁴²

Z moravského území zmiňme obec Provodov, část Rýsov, v okr. Zlín. Obdobně jako v Bezdědovicích zde byly nalezeny tři depoty různého objemu. Zatímco první a třetí depot obsahoval 5 a 16 železných nástrojů a součástek, depot druhý obsahoval 27 předmětů a jedná se o největší dosud objevený depot železných předmětů z území Moravy. Nález svým charakterem odpovídá pozdní době laténské a je pravděpodobné, že lokalita je hradištěm kultury púchovské.⁴³

Velmi zajímavou lokalitou jsou také slovenské Horné Orešany, v okr. Trnava. Z hradiště, nacházejícího se na Slepém vrchu, bylo zdokumentováno nejméně pět depotů železných a bronzových předmětů, objevených pravděpodobně v roce 2006. S jistotou není možné tvrdit, kolik depotů se v lokalitě nachází či nacházelo. Celé hradiště bylo totiž

⁴⁰ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 27.

⁴¹ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 60-61.

⁴² Jiří WALDHAUSER, Keltské rotační mlýny v Čechách, in: *Památky archeologické* 72, 1981a, s. 160.

⁴³ Miloš ČIŽMÁŘ – Jana LANGOVÁ – Jiří KOHOUTEK, *Depoty z doby laténské z Rýsova, obec Provodov (okr. Zlín)*, in: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křížovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*, Brno 2014, s. 651-652.

nenávratně poničeno amatérskými hledači, avšak i přesto se podařilo zdokumentovat více než 450 předmětů, které zde byly nalezeny. Depoty nejspíše pocházejí z rané fáze laténského období.⁴⁴

3.1 Pojem „depot“

„Depot“, je termín pocházející z francouzského jazyka a označuje nálezový celek zpravidla dvou a více předmětů prakticky z jakéhokoliv materiálu.⁴⁵ Znamé jsou také ojedinělé depoty o jednom předmětu, v přírodních pahorcích a ve vrcholech starších mohyl, které pravděpodobně souvisí s votivními praktikami (např. Kadov či Pivoň u Horšovského Týna).⁴⁶ Nejčastěji se jedná o několik jednotek, velmi výjimečně až několik tisíc kusů, úmyslně ukrytých společně pod povrch země. Slovo depot je také často nahrazováno slovním spojením „hromadný nález“.

Ukládané předměty zahrnují velmi širokou škálu od zlatých mincí, tordovaných náramků, přes bronzové ozdoby a šperky, velmi často železné zemědělské nářadí a pracovní nástroje, a to specializované i univerzální, rovněž byly deponovány součásti koňských postrojů, vozů, závěsy pro kotle. Setkáváme se i se zbraněmi, především hroty kopí a oštěpů a je evidován i neobvyklý depot kamenných žernovů. V podstatě byly deponovány předměty, které měly pro vlastníka nějakou hodnotu. Ať už ekonomickou, symbolickou či jinou. Obecným předpokladem je, že soubory skýtající několik předmětů nevelké ceny mohl ukrývat jedinec. Hodnotnější hromadné nálezy pak mohly být shromažďovány a ukládány skupinou osob či celou komunitou.⁴⁷ Depoty se na sledovaném území ČR vyskytují v celé délce trvání laténského období, zejména pak v její závěrečné fázi. Obdobný je výskyt také v SR, avšak zde je méně hromadných nálezů soustředěno do závěrečné fáze (viz tabulka č. 1 a 2).

Důvody ukrývání mohly teoreticky spočívat v čistě ekonomickém záměru, což lze předpokládat u hromadného nálezů ze slovenské Rakše. Zde bylo v prostoru lomu nalezeno přibližně 30 andezitových žernovů (původní počet se odhaduje na 100 ks) v různém stádiu

⁴⁴ Karol PIETA, Der frühlatènezeitliche Burgwall in Horné Orešany, Westslowakei, in: *Slovenská archeológia*, č. 2., 2007, s. 295-310.

⁴⁵ Karel SKLENÁŘ – Zuzana SKLENÁŘOVÁ – Miloslav SLABINA, *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2002, s. 65.

⁴⁶ Jan MICHÁLEK, *Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku*, Strakonice-Blatná 1999b, s. 30.

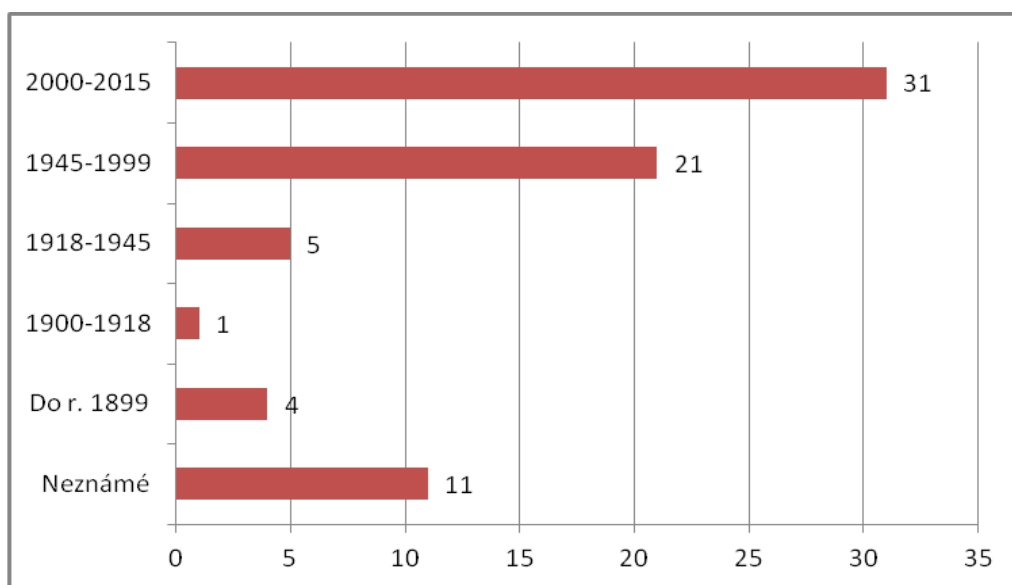
⁴⁷ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 98.

opracování,⁴⁸ nicméně jejich k jejich opětovnému vyzvednutí již z jisté příčiny nedošlo nebo vědomému votivnímu daru božstvům či přírodním silám, jako v případě minerálního Obřího pramene z Lahoště, kde byl v hloubce šesti metrů nalezen bronzový poklad nebývalého rozsahu.⁴⁹

3.2 Objevené depoty v průběhu let

Na časovou osu jsme zařadili celkový počet 73 depotů, včetně těch, které nesou známku nedostatečnou. Ač není jisté, zda se jedná o depoty, jistě mohou sloužit jako zpřesňující prvek právě v této časové souvislosti. Následující členění bylo rozděleno do šesti kategorií: 1. Do roku 1899; 2. 1900 – 1918; 3. 1918 – 1945; 4. 1945 – 1999; 5. 2000 – 2015; 6. Neznámé

Graf č. 2: Objevené depoty v průběhu let

Do počátku 20. století byly z území současné České a Slovenské republiky nalezeny 4 depoty, tedy 5,5 % celkového počtu. Od počátku minulého století do vzniku ČSR jsme zaznamenali pouze 1 depot, tedy 1,4 %. Do období mezi světovými válkami spadá stejně množství souborů jako v 19. století, tedy 5, což činí 6,9 %. Několikanásobně víc však zjišťujeme v následující periodě od konce druhé světové války do počátku milénia. Celých 21

⁴⁸ Karol PIETA, Nové nálezy v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku, 1980-1981* s. 226-227.

⁴⁹ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 290.

souborů, činících 28,8 %. Ještě více souborů náleží 21. století. Od počátku po současnost jsme zaznamenali 31 případů, tedy 42,5 %. 11 souborů náleží do kategorie „neznámé“. Zde, v 15 % případů, se nepodařilo zjistit, z jakého časového úseku nález pochází.

4 Chronologie doby laténské

Pro laténské období bylo získáno mnoho absolutních dat pomocí přírodních metod, mnohdy je ale jejich přínos nevelký, protože měření jsou zatížena velkou chybou. Zejména mezi lety 800 – 200 př. n. l. Obvykle je tedy možné datovat s přesností na několik desítek let, jako je tomu v případě Mšeckých Žehrovic, kde bylo dřevo z ohniště nalezené v polozemnici datováno tradičním způsobem do fáze LT C1b až přelomu C1/C2, neboli 210 – 170 př. n. l., avšak kalibrované radiokarbonové datování poskytlo rozmezí 260 – 175 př. n. l., proto je třeba brát následující členění orientačně.⁵⁰

Relativní chronologie je založena na systémech vypracovaných pro oblast střední Evropy a vychází ze souborů předmětů jednorázově uložených do hrobů, z nálezů mincí v hrobovém kontextu, ze sídlištního materiálu či z depotů. Kupříkladu pro fázi LT B1 – C1 bylo vytvořeno velice citlivé členění, zejména pomocí kovové hrobové výbavy – spony, náramky, nákrčníky, opasky, zbraně a další. Na rozdíl od tohoto období, vychází následující, tedy LTC2 – D, zejména z materiálu sídlištního, respektive především z mincí a spon, na kterých jsou založena typologická a numismatická kritéria. Chronologie této fáze je však méně spolehlivá. Dalším důležitým aspektem relativního členění je keramika fungující mj. také na principu typologie.⁵¹

Ačkoli se periodizace období laténského, kterou vyčlenil Hans Hildebrandem ve své práci „*Bidrag til spännets historia*“⁵² roku 1872, vztahuje především na stupně LT B1 až LT D1, my zde pro lepší orientaci použijeme také stupeň předchozí, pozdněhalštatský (HA)/LT A, a stupeň LT D2, navazující na dobu římskou. Řada depotů totiž svým časovým vymezením zasahuje právě do těchto period. Někdy pro svou nedostatečnou chronologickou citlivost, v jiných případech díky dlouhodobému užívání a výskytu deponovaných předmětů napříč

⁵⁰ N. VENCLOVÁ a kol., *Archeologie pravěkých Čech*, s. 21.

⁵¹ Tamtéž, s. 21.

⁵² J. FILIP. *Keltové ve střední Evropě*, s. 36.

obdobími. Hovoříme-li o chronologické citlivosti, v následující tabulce (č. 1 a 2) je rozdělena na tři stupně pomocí sytosti barvy časových os:

 - V tomto případě je nám znám nejen stupeň, ale také číselně rozdělené dílčí fáze. Soubor je tak zpravidla dobře časově ohraničen, i když v mnoha případech se nesoustřeďuje pouze na jeden časový úsek (viz Lipany).

 - Zde je periodizace omezena na stupně A – D. Snížená přesnost se často vyznačuje pouze z krátkodobého hlediska absencí přesnějších dílčích fází.

 - V daném případě neznáme bližší časové určení. Soubor spadá do doby laténské, potažmo na její rozhraní.

4.1 Depoty a jejich chronologie

Jak bylo zmíněno výše, v kapitole čtvrté – chronologie, hledání souvislostí mezi laténskými hromadnými nálezy bývá ovlivněno problémem přesného datování. Zpravidla se totiž jedná o předměty takové, které není možné úzce časově vymezit.⁵³ Zejména mince a předměty z drahých kovů mohly představovat v době jejich oběhu tezaurus a čas mezi výrobou a uložením do země se tedy mohl značně lišit. A pochopitelně nejen u nich. V některých případech je nutné depot konfrontovat s nálezovým nebo profilovým vývojem lokality, pokud to stav výzkumu dané lokality umožňuje. Eventuelně se musíme spokojit pouze s orientačním stanovením stáří deponovaných předmětů.⁵⁴

Na území České republiky se nachází 11 lokalit, u kterých známe stupeň i dílčí fáze laténského období. Tedy 47,8 % celkového počtu lokalit ČR. U 9 z nich známe pouze stupeň, nikoliv dílčí fáze. To jest 39,1 % celku. Zbývá 3 místa nejsou specifikována blíže, než mladší dobou železnou a tvoří 13,1 %. Na území Slovenska je situace nepatrně odlišná. Dobře časově ohraničených lokalit je pouze 6, s 35,3 %. Nárůst oproti ČR shledáváme u druhé kategorie, která s celkovým počtem 8 míst, tvoří 47,1 % případů. Taktéž poslední kategorie zaznamenává nárůst. Na 3 lokalitách postrádáme citlivější chronologické členění, takže i ony spadají pouze do mladší doby železné a činí 17,6 %. Jelikož je součet první a druhé kategorie procentuálně vyšší na území České republiky, můžeme konstatovat, že celková úroveň poznání časového zařazení je nepatrně vyšší právě zde.

⁵³ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 205.

⁵⁴ Tamtéž, s. 205.

Z výše uvedeného zobrazení si nelze nevšimnout, že velká část depotů, tedy přibližně jedna polovina, se vyskytuje zejména v závěrečném období laténské kultury LT D. Ještě patrnější je tato souvislost na území České republiky, kdy 69,6 % (16 z 23) souborů přímo pochází z periody LT D nebo by mohla z tohoto období pocházet, a to i za předpokladu, že nepočítáme s lokalitami bez relativních dílčích stupňů periodizace, u kterých víme pouze to, že spadají do období laténského. Nabízí se otázka, zda je tento jev zapříčiněn obdobím neklidu v závěrečné fázi období laténské kultury či jiným aspektem votivního nebo ekonomického rázu.

Tabulka č. 1: Časové vymezení lokalit z území České republiky

Lokalita	HA/LT A	LT B1	LT B2	LT C1	LT C2	LT D1	LT D2
Benátky	■	■					
Benátky n. Jizerou						■	■
Bezdědovice I						■	■
Bezdědovice II	■	■	■	■	■	■	■
Bezdědovice III	■	■	■	■	■	■	■
Bohdalovice				■	■	■	■
Buchlovice						■	
Holubov						■	■
Chvalčov						■	■
Chýnov	■						
Ježkovice	■						
Kolín						■	■
Kolín - Peklo					■	■	
Lahošť		■	■				
Lipany			■	■	■	■	■
Lužany						■	■
Přílepy					■	■	
Ptení						■	■
Radovesice				■	■	■	
Rýsov						■	■

Soběsuky							
Stradonice							
Sudoměřice							

Tabulka č. 2: Časové vymezení lokalit z území Slovenské republiky

Lokalita	HA/LT	LT B1	LT B2	LT C1	LT C2	LT D1	LT D2
Bešeňov							
Bratislava							
Dolná Súča							
Folkušová							
Gajary							
Horné Orešany							
Hrabušice							
Križovany n. Dudváhom							
Kúty							
Liptovská Sielnica, Liptovská Mara							
Plavecké Podhradie							
Poniky-Ponická Huta							
Rakša							
Slatina n. Bebravou							
Trenčianske Bohuslavice							
Udiča							
Veľký Šariš							

4.1.1 Slovenská republika

Depoty, které byly doposud nalezené v severní části Panonské pánve, jsou jak časově, tak územně velmi nerovnoměrně rozdělené. Jedním z nejstarších nálezů z doby laténské je hromadný nález bronzových předmětů z Horných Oričan, který zastupuje stupeň LT A.

Mimo bronzový depot zde byly objeveny také nejméně tři železné depoty.⁵⁵ Ze starší a počátku střední doby laténské víme pouze o několika depotech mincí z oblasti západního a východního Slovenska – Levice, Ptičie. V jiných oblastech není znám výskyt obdobných pokladů. Výjimku tvoří pouze hromadný nález z hradiště Michalová nedaleko obce Pružina, v okr. Považská Bystrica, nalezený amatérskými hledači. Zde bylo dle poměrně spolehlivých informací z druhé ruky nalezeno několik bronzových artefaktů a zlaté mince typu Niké.⁵⁶ Tento soubor se dostal do zahraniční soukromé sbírky.

S výhradami by k depotům tohoto „horizontu“ mohl být přiřazený také sklad železného náradí, nalezený v obci Udiča, kde byl rovněž nalezen depot bronzů a mincí. Dále, opět s výhradami, hromadný nález skleněných korálů ze strmého úpatí zříceniny Šarišského hradu, v obci Veľký Šariš. Důležitým centrem Pováží, střední doby laténské, bylo výšinné sídliště v Čachticích, v okr. Nové Mesto nad Váhom. Sídliště je známé především pro nálezy učiněné amatérskými hledači, údajně se tu totiž našlo několik depotů železných nástrojů a náradí. Tyto lokality jsou dále rozšířeny o středolaténské nálezy z Ponické Huty – Ponik, Slatiny nad Bebravou či z Liptovské Mary.⁵⁷

V podstatě všechny další hromadné nálezy pocházejí z následujícího období mladší či pozdní doby laténské. Železné depoty z Plaveckého Podhradí není možné přesněji zařadit, avšak vzhledem k relativně vymezené existenci oppida lze předpokládat, že byly zdejší hromadné soubory deponovány koncem střední doby laténské, nejpozději však začátkem stupně LT D1. Některé nálezy, jako např. spona typu Nauheim z depotu č. 10 tomuto tvrzení nasvědčují.⁵⁸

Další skupinu reprezentují depoty na hradištích púchovské kultury, které náhle zanikly, jak dokládají archeologické poznatky z těchto lokalit. Jak dokládá pozorování např. z Liptovské Mary, k jejich zničení došlo již na konci doby laténské a definitivní zánik nastal začátkem doby římské, přibližně ve 30. – 40. letech prvního století n. l. Typickým jevem této fáze je výskyt nouzových, ohněm zničených obydlí podél valu či na terasách uvnitř opevnění.

⁵⁵ Tamtéž, s. 205.

⁵⁶ Tamtéž, s. 205.

⁵⁷ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 205.

⁵⁸ Tamtéž, s. 205.

V této době zanikla hradiště s výskytem depotů a žárem zničených struktur např. v Liptovské Maře, Folkušové, Skalce nad Váhom a v dalších lokalitách.⁵⁹

Je zřejmé, že v některých situacích lze skutečně hovořit o horizontech ukládání depotů, a to v přímé souvislosti s historickými událostmi, respektive s obdobími zániku centrálních lokalit. Jev hromadného ukládání předmětů se nejspíše pojí s každým ze zánikových horizontů. Příklad prvního z nich nalezneme v Plaveckém Podhradí, Trenčianské Bohuslavice jsou charakteristické pro druhý časový horizont (LT D1 a LT D2) a pro třetí je typická Bratislava (LT D2). Nejvýraznější vztah mezi zánikovým horizontem a deponováním je patrný na hradištích púchovských. (Např. Folkušová či Dolný Kubín-Velký Bysterec).⁶⁰

4.1.2 Česká republika

Hromadné nálezy ze starší doby laténské jsou obdobně jako na Slovensku územně i typově velmi různorodé. Jinak tomu není ani v případě Benátek. Zde objevený keramický depot na polykulturní lokalitě je, navzdory absenci obdobné keramiky ze severovýchodních Čech, avšak díky analogii z Čech středních či severozápadních, datován do stupně LT A – LT B1.⁶¹ Dalším souborem této nesourodé fáze je depot železných nástrojů z Chýnova, charakteristický svou typologií pro období LT A.⁶² Dále také dvojice hromadných nálezů z moravského hradiště Černov, nedaleko Vyškova. Tuto trojici lokalit tvořící trojúhelní, obklopující Českomoravskou vrchovinu doplňuje rovněž výjimečný hromadný nález nebývalého rozsahu, votivního charakteru, z obce Lahošť.⁶³

Střední doba laténská je kromě depotu z Kolína - Pekla, kde byl objeven keramický depot pocházející pravděpodobně z období LT D2 – C1⁶⁴, v tomto ohledu ještě méně sourodá. Následující depoty svou nedostatečnou časovou citlivostí mohou patřit do této fáze, avšak stejně tak do následujícího období závěru doby laténské. Amatérský nález učiněný v jižních

⁵⁹ Tamtéž, s. 205.

⁶⁰ Tamtéž, s. 205.

⁶¹ Tomáš MANGEL – Richard THÉR, Keramický depot z časně až starší doby laténské z Benátek (okr. Hradec Králové), in: *Archeologie ve středních Čechách* 14, 2010, s. 273.

⁶² L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 127.

⁶³ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 169.

⁶⁴ Jarmila VALENTOVÁ, K osídlení levobřeží ohybu Labe u Kolína v době laténské, in: *Pravěk: časopis moravských a slezských archeologů. Nová řada* 12, s. 219.

Čechách zprvu nejistého chronologického původu (středověk?), sestávající z několika kusů železných nástrojů ukrytých ve skalní dutině, pravděpodobně pochází z období LT C/D.⁶⁵ Další, avšak nejistý hromadný nález, mohl být učiněn na katastru obce Lipany, bohužel nejsou známy doplňující informace. Soubor je datován do období LT B2 – D2, mohl být tedy uložen ve středolátenském období. Depot, který také souvisí s daným obdobím, byl objeven v první kompletně prozkoumané vesnici Keltů, obývané v 6. – 1. st. př. n. l., a to v dnes již zaniklých Radovesicích, v okr. Teplice. Zde byl na okraji sídliště nalezen soubor kamenných žernovů, pravděpodobně pocházejících z období LT C – D1.⁶⁶

Nejvíce hromadných nálezů pochází z pozdní doby latéské LT D. Z Bezdědovic pochází depot železného nářadí, interpretován jako tezaurovaný majetek kováře či komunity z nedalekého sídliště, které zaniklo krátce po uložení souboru do země.⁶⁷ Další lokalitou, náležející do tohoto časového horizontu, jsou moravské Buchlovice. Zde byly objeveny tři depoty železného nářadí, zejména zemědělského a dřevozpracujícího. Některé předměty jsou charakteristické pro púchovskou kulturu, proto je možné předpokládat úzké vztahy Keltů a nositelů této kultury. A ačkoliv byly na hradišti zdokumentovány stopy po požáru, jak je běžné u slovenských púchovských hradišť, zatím v moravském prostředí chybí menší depoty barevných kovů na hradištích, proto je pravděpodobnější votivní úmysl deponování souborů.⁶⁸ Z prostředí Moravy pochází také hromadný nález z Chvalčova, kde byl v prostoru latéského čtyřúhelníkového ohrazení objeven soubor železných kos. Nelze vyloučit votivní záměr uložení. Dále z tohoto období pochází poměrně velký depot nářadí, který byl vyzvednut z mokřinatého terénu labského břehu v Kolíně. Nejčastěji je nález vysoké řemeslné úrovně interpretován jako votivní.⁶⁹ Hromadný nález, v tomto případě nález šperků a skleněných korálů, pochází z obce Ptení, kde byl ve druhé polovině 19. století objeven v zalesněném terénu. Podle nejnovější studie M. Hlavy je třeba hledat důvod deponování ve

⁶⁵ Jan MICHÁLEK a kol., *Depot železných nástrojů z doby latéské z Bohdalovic*, in: J. Čížmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*. Brno 2014, s. 707-716.

⁶⁶ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 427-430; též, *Keltské rotační mlýny v Čechách*, in: *Památky archeologické* 72, 1981a, s. 160.

⁶⁷ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 60.

⁶⁸ Ivan ČÍZMÁŘ, *Hortfunde von Eisengegenständen aus dem Burgwall „Modla“ bei Buchlovice (Bez. Uherské Hradiště)*, in: J. Čížmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*. Brno 2014, s. 638-639.

⁶⁹ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 150.

světě religiózních představ.⁷⁰ Z opevněného hradiště obce Provodov, hradu Rýsov, pochází trojice depotů, vesměs železného náradí a nástrojů. K depotu, náležejícího do stupně LT D, není mnoho určujících informací, jelikož byl učiněn amatérskou prospekci. Jedná se však zatím o největší železný depot (č. 2) z území Moravy.⁷¹ Další depot objevený v 90. letech minulého století je z oppida Stradonice. Soubor železných nástrojů byl zahlouben na terase ve svahu a je považován za depot kultovního charakteru.⁷²

Tento horizont pozdního laténského období má oproti předchozím chronologickým fázím nejvíce společných prvků. Velmi často se jedná o nálezy náradí a nástrojů – kovářských, dřevozpracujících, zemědělských, ale i jiných. A ačkoliv se tyto hromadné nálezy nacházejí v pozdním či úpadkovém období laténské kultury, zpravidla se setkáváme s depoty ukládanými z kultovních příčin.

5 Environmentální podmínky

Jak uvádí J. Michálek ve své práci⁷³ zabývající se depoty Blatenska: „*K důležitým archeologickým pramenům patří i takové, které odrážejí nejrůznější náboženské představy, pověry a víru, které hrály důležitou, a s pokračujícím vývojem společnosti stále významnější úlohu ve vztazích mezi lidmi, ve vztazích výrobních, ekonomických, společenských i řídicích. K nim patří vedle pohřbů... v neposlední řadě také hromadné nálezy předmětů*“.⁷⁴ Právě zmíněné depoty a jejich způsob rozložení v krajině může často napovídat o výše uvedených vztazích.

Hromadné nálezy byly ukládány v areálech opevněných hradišť, zemědělských sídlišť, případně na jejich okraji, a to až několik stovek metrů od osídlení. Převažovat by v takových případech mohl ekonomický, neboli reversibilní způsob deponování, kdy bylo počítáno s následným vyzvednutím deponovaných předmětů. Shledáváme se však i s depoty, které interpretujeme jako ryzí stavební oběti.

⁷⁰ Miloš HLAVA, Laténský depot z Ptení, in: *Památky archeologické* 106, s. 247-290.

⁷¹ M. ČIŽMÁŘ a kol., *Depoty z doby laténské z Rýsova*, s. 641-643.

⁷² L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 345.

⁷³ J. MICHÁLEK, *Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku*, s. 29.

⁷⁴ Tamtéž, s. 29.

Keltové nicméně inklinovali k přírodním rituálním místům. Takovými místy byly nejrůznější geomorfologické dominanty jimi obývaného prostředí. Skalní převisy, jeskyně, vrcholky kopců či hor, vodní toky a prameny byly ideálními místy tohoto typu⁷⁵. Pokud se tedy depoty nacházely i mimo soustavné osídlení, mohlo to být právě v místech, jako jsou tato. V těchto případech lze považovat většinu depotů za ireversibilní, čili votivní dary přírodním silám a božstvům.

Z příložené tabulky č. 3 je patrné, že hromadné nálezy byly nejčastěji ukládány blízko osídlených lokalit. Je tomu tak nejméně ve 30 ze 40 případů, čili v 72,5 %. Ať už v místech neopevněných sídlišť, výšinných hradišť či oppid. Frekventovanější výskyt depotů z prostředí oppid a hradišť na území Slovenska by mohl korespondovat s vyšším počtem púchovských hradišť, která se zde vyskytují a v pozdní době laténské zanikala násilnou, často žárovou cestou. Depoty nalezené nedaleko obydlených oblastí byly rovněž chápány jako sídlištní či z prostředí hradišť, pokud s osídlením souvisí (viz Bezdědovice).

Hromadné nálezy z neosídlených kopců, svahů či neosídlené krajiny je tři ku dvěma, celkem tedy 12,5 %, avšak i tyto depoty mohou korespondovat s nedalekým osídlením (např. Ptení). Nicméně pro jejich poměrně znatelnou vzdálenost byly zařazeny právě do této kategorie. Rozdíl shledáváme u hromadných nálezů pocházejících z vodního prostředí. Zatímco na Slovensku není takový depot evidován, v České republice, jak je patrné z tabulky, můžeme do této kategorie zařadit 2 soubory, tedy 8,7 % z celkového počtu depotů pocházejících z území ČR. U dvou lokalit z celkového počtu, resp. v 5 % případů, nebylo možné zjistit, kde se depot v době nálezů nacházel.

Tabulka č. 3: rozložení depotů v prostředí

Depoty	Sídliště (vesnice)	Hradiště/ oppidum	Neosídlené kopce/ svahy/ volně v zemi	Vodní prostředí	Neznámé	Poznámka
Benátky	•					Hliník
Benátky n. Jizerou	•?					Vyvýšenina nad řekou
Bezdědovice I	•?					500m od sídliště
Bezdědovice II	•?					cca 1,5-2 km od sídliště
Bezdědovice III	•?					cca 500m od sídliště
Bohdalovice			•			cca 5 km od sídliště
Buchlovice (3 depoty)		•				

⁷⁵ N. VENCLOVÁ a kol., *Archeologie pravěkých Čech*, s. 93-94.

Holubov	•?					Ve svahu, cca 1500m od oppida Třísov
Chvalčov		•				
Chýnov, obec Libčice n. Vltavou	•					Zemnice
Ježkovice (2 depoty)		•				1 depot byl v sídlištním obj.
Kolín				•?		Labský břeh
Kolín – Peklo	•?					
Lahošť				•		
Lipany					•	
Lužany		•				
Přílepy			•?			Pravděpodobné je však zatím neobjevené hradiště
Ptení			•			4,5 km od Starého hradiska
Radovesice	•					
Rýsov, obec Provodov (3 depoty)		•				
Soběsuky	•					
Stradonice		•				
Sudoměřice	•					
CELKEM ČR:	11	6	3	2	1	
Bešeňov	•					
Bratislava	•					
Dolná Súča					•	
Folkušová (3 depoty)		•				
Gajary	•?					
Horné Orešany (5 depotů)		•				
Hrabušice	•					
Křižovany n. Dudváhom			•			
Kúty	•?					
Liptovská Mara	•					
Plavecké Podhradie (14 depotů)		•				
Poniky-Ponická Huta		•				
Rakša	•?					Prostor vápencového lomu
Slatina n. Bebravou		•				
Trenčianske Bohuslavice		•				
Udiča (2 depoty)		•				
Veľký Šariš			•?			
CELKEM SR:	7	7	2	0	1	
SOUČET OBOU STÁTŮ:	18	13	5	2	2	

5.1 Hydrologické prostředí

Samostatnou kapitolou je zájem Keltů o vodní toky a zavodněná místa obecně. Pokud se setkáme s nálezy z větších vodních toků, zpravidla se jedná o jednotlivé nálezy (Chotouň, Veselí nad Lužnicí, České Budějovice, Litoměřice, Děčín a další)⁷⁶. Složitě je bohužel ztotožnit takový nález s vodním tokem, protože v žádném ze známých případů nedisponujeme jakýmkoli určitými náleзовými okolnostmi. Nelze proto vyloučit, že předmět se mohl dostat do řeky druhotně při záplavách nebo změnou prostředí vodních toků v průběhu času. V každém případě je nutné vzít v potaz úmyslné vržení předmětů do řečiště z kultovních příčin, ztráty při přepravě po transportních cestách, kterými řeky jistě byly, nebo ztrátou při rybolovu či v místech brodů.⁷⁷

Protože na našem území nemáme tak velké množství dokladů deponování a nálezů z vodního prostředí celkově, jako např. ve Francii, Švýcarsku, Německu nebo Rakousku, o to jsou tyto jednotlivé případy významnější. Hlavní příčinou těchto obětí mohly být obavy o dostatek vláhy v hospodářství. Na Teplicku pozornost Keltů v tomto směru upoutal minerální Obří pramen v obci Lahošť, do kterého koncem 4. století př. n. l. uložili v bronzovém kotli nejméně 2000 osobních šperků, jež znovu spatřily světlo světa při čištění pramene v roce 1882. Jeden z dalších a svým objemem neobyčejný nález byl uskutečněn v roce 1936 v Kolíně. Zde se v zamokřeném prostředí Labe, v hloubce 70 cm, objevil poklad několika desítek železných artefaktů o celkové hmotnosti přesahující 15 kg, není však vyloučeno, že tento depot byl tezauračního charakteru.⁷⁸

5.2 Topografie a výškopis

Orientační umístění depotů znázorňuje mapa č. 1. a mapa č. 2., které však nejsou zamýšleny jako ukazatelé jejich přesného umístění v krajině. Vyznačení se vztahuje zpravidla ke středu obce, v jejímž katastru byl nález učiněn a záměrně byly ponechány depoty s posledním stupněm informační validnosti. Na mapě jsou pro lepší představu ponechány také

⁷⁶ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 99.

⁷⁷ Tamtéž, s. 99.

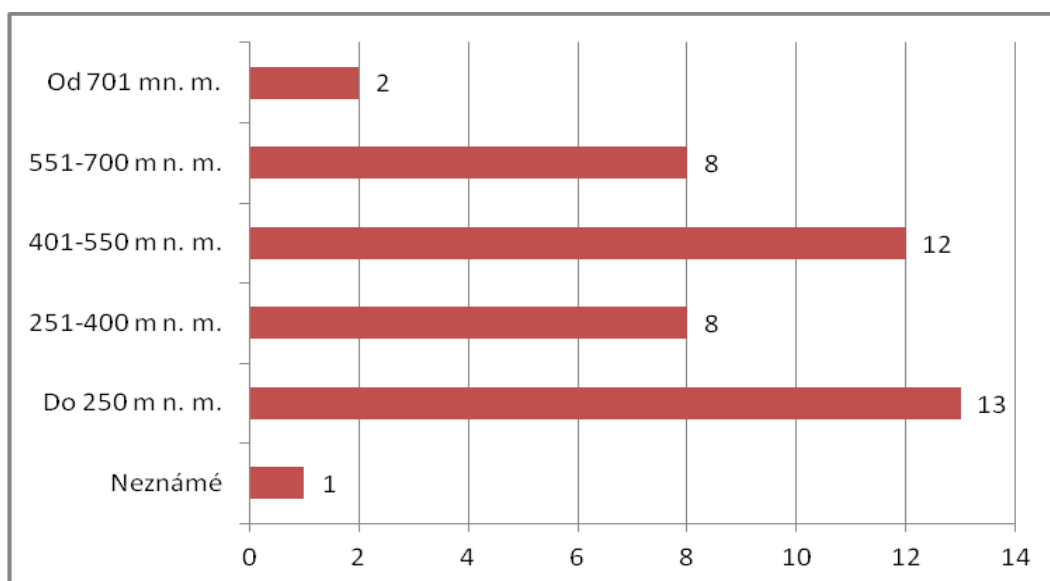
⁷⁸ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 100; L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 150.

vyznačené kraje. Z mapy je patrné, že depoty rámcově odpovídají laténským sídelním oikumenám.

V případě, že bylo možné zjistit přesnou nadmořskou výšku, ve které se depot či bezprostřední okolí (hradiště, osídlení, aj.) nacházelo, přirozeně byl tento údaj uplatněn, v opačném případě jsme se spokojili ve sledovaném katastru obce s jejím středem. Pro poznání výškopisného rozložení souborů v krajině a především tedy lokalit, ze kterých pochází, z území obou sledovaných států, jsme vyčlenili šest skupin. Pomineme-li skupinu „Neznámé“ (2,3 % celkového počtu), u které přirozeně neznáme sledovanou skutečnost, dostaneme se k prvnímu okruhu depotů (rozuměj lokalit), nalézajících se v nadmořské výšce do 250 m n. m. Depoty z této kategorie se nacházejí v nížinách, na území Čech zejména v nížině Polabské a Českém středohoří. Na slovenské straně se setkáváme s depoty v této nadmořské výšce jihozápadně v Podunajské nížině. Jedná se o nejpočetnější skupinu, celkově s 13 depoty, tedy 29,5 % celkového počtu. Skupina do 400 m n. m. je zastoupena počtem 8 nálezů. Vyskytuje se ve Středních a Východních Čechách, na pomezí Moravy a Slovenska a ojedinělý, ne však plně věrohodný nález zaznamenáváme z oblasti východního Slovenska nedaleko Prešova. Kategorie tvoří 18,2 % celku.

Do 550 m n. m. jsme zaregistrovali celkem 12 oblastí s depoty, stejně jako u kategorie do 250 m n. m. Mimo jednu polohu z jižních Čech se další lokality nacházely v prostoru Dražanské vrchoviny blízko Brna a v pahorkatinách nedaleko Zlína. Na slovenské straně se setkáváme s oblastmi západního, severozápadního a středního Slovenska. Zmíněná skupina do 550 m n. m. tvoří 27,3 % celku. 700 m n. m. je výšková hranice předposlední skupiny s 8 lokalitami a 18,2 %. Ačkoliv je rozložení míst v Čechách v tomto směru nesourodé, na území Slovenska je jasně patrné, že veškerá tato místa se nacházejí v severní části sousedního státu, v centru tehdejší púchovské kultury, kde byla lokalizována výšinná hradiště (Liptovská Mara, Folkušová, Dolný Kubín-Veľký Bysterec, aj.). Poslední kategorie skýtá pouhé jedno místo z jihozápadních Čech, se 4,5 % celku.

Graf č. 3: Výškopisné poznání lokalit

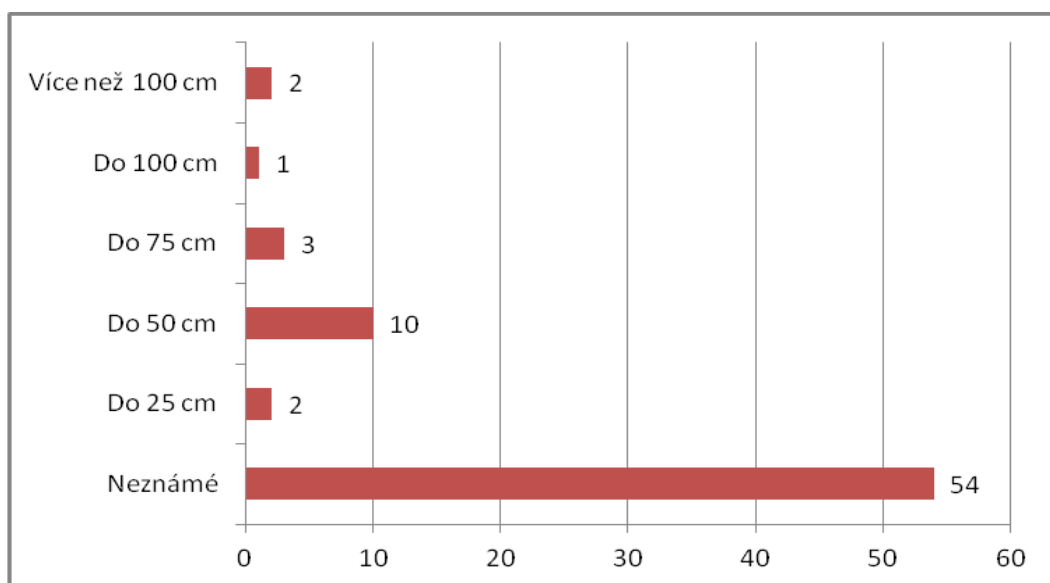

5.3 Hloubka uložení

Z celkového počtu 73 depotů jich 55 zařazujeme do kategorie „Neznámé“. Tato skutečnost svědčí jednak o poměrně rozsáhlé činnosti amatérských hledačů, kteří v drtivé většině případů nezaznamenávají jakékoliv náleзовé okolnosti, a v druhé řadě o nedostatečně citlivém popisu informací. V řadě případů totiž není možné tento údaj vůbec zjistit.

Pouhých 17 depotů, tedy necelá čtvrtina, nás spravuje o hloubce, ve které se nacházely v čase nálezu. Většina z nich se nacházela 25 - 50 cm pod povrchem.

Graf č. 4: Hloubka uložení

6 Analýza vnitřních kontextů depotů

Podrobnější typovou škálou železných pokladů zbraní, nářadí a nástrojů nejen z oblasti Čech, ale i z širší oblasti střední Evropy, se zabíraly *A. Rybová* a *K. Motyková*, které sledovaly zastoupení jednotlivých druhů předmětů při rozboru depotu nalezeného roku 1936 v Kolíně a z jejichž kategorizace částečně vycházíme.⁷⁹ V roce 1995 také rozčlenila pozdně halštatské až pozdně laténské depoty dle jejich skladby autorka *G. Kurz*.⁸⁰

Rozmanitost nalézaných železných výrobků mapuje prakticky všechny oblasti lidské aktivity. Vyráběny byly v opevněných aglomeracích, ale i ve venkovském osídlení. Archeologické výzkumy nám dokládají výskyt řady výrobních oborů, a to jak běžnou výrobu např. zemědělského nářadí, dřevoobráběcích nástrojů, tak specializovanou činnost šperkařskou, kovoliteckou, zlatnickou a další.

Následující tabulka nás spravuje o výskytu jednotlivých kategorií napříč lokalitami. Rozdělena byla na 9 částí, jmenovitě: *ohništní nářadí a zpracování kovů; nástroje ke zpracování dřeva; zemědělské nářadí; výzbroj; vybavení domácnosti, součásti staveb a jejich zařízení; části vozů a koňského postroje; kovové nádoby; šperky, spínadla oděvů* a kategorie *ostatní*. Pro velmi různorodou škálu jednotlivých artefaktů se omezíme na základní druhové určení a nebudeme sledovat jejich podružnou typologickou charakteristiku (např. sekera, radlice, apod.). Zároveň nebude dán prostor poslední kategorii informační validnosti „nedostatečné“ a pro následující analýzu zůstává 39 lokalit, s celkovým počtem 64 depotů, u nichž známe počet deponovaných předmětů. V mnoha případech se také setkáváme se zlomky předmětů. Pokud zlomky pochází z větších identifikovatelných předmětů (zbraní, nástrojů a nářadí, nádob apod.), řadíme je jako jeden kus do dané kategorie. Pokud se jedná o drobné předměty (plíšky, pásky, zlomky kování či amorfní úlomkovité předměty), jsou řazeny do kategorie *Ostatní*. Ve výjimečných případech rovněž neznáme buď přesné množství všech předmětů nebo přesný počet jednotlivých artefaktů; tehdy předměty zařazujeme do kategorie *Ostatní*, respektive *Početně neurčené*.

⁷⁹ J. MICHÁLEK, *Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku*, s. 32.

⁸⁰ G. KURZ, *Keltische Hort- und Gewässerfunde in Mitteleuropa*, s. 16-75, 87-90.

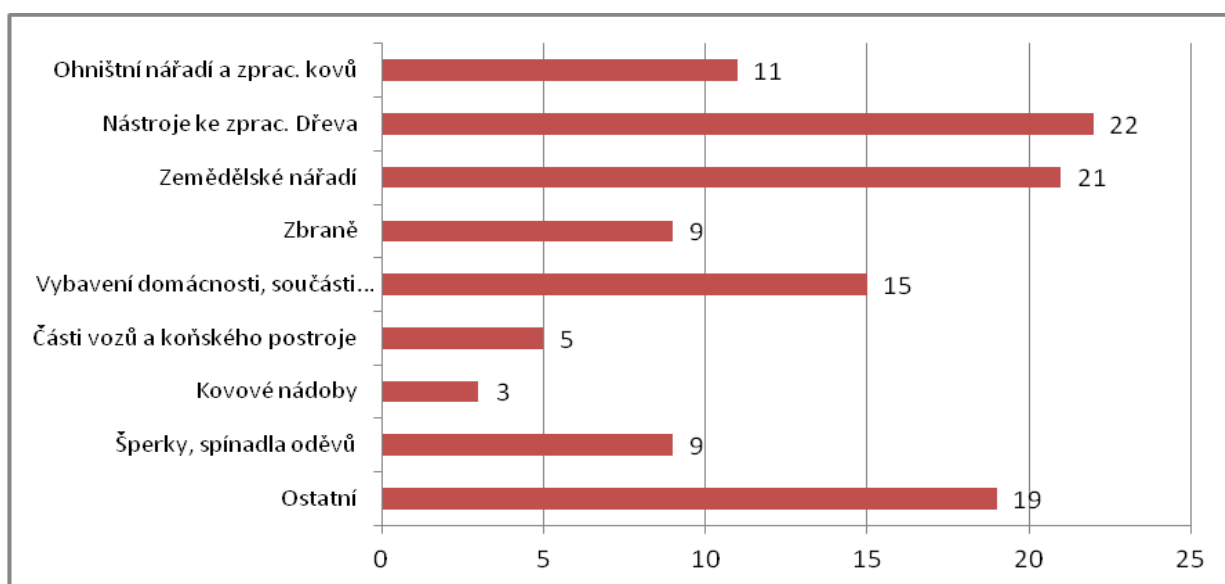
Celkově můžeme říci, že číselné odchylky jsou nevýrazné a nesrovnalosti se vyskytují v nevelkém počtu depotů. Z této skutečnosti vyplývá, že celkový pohled na rozmístění typů předmětů v depotech není narušen.

Tabulka č. 4: typologický výskyt předmětů v depotech

	Ohništní nářadí a zprac. kovů	Nástroje ke zprac. dřeva	Zeměděl. nářadí	Výzbroj	Vybavení domácn., součásti staveb a jejich zařízení	Části vozů a koňského postroje	Kovové nádoby	Šperky, spínadla oděvů	Ostatní
Benátky									•
Benátky n. J.	•	•		•					
Bešeňov		•	•	•	•				
Bezdědovice I	•	•	•		•	•			•
Bezdědovice II		•		•	•				•
Bezdědovice III					•				
Bohdalovice		•	•						
Bratislava	•	•							
Dolná Súča		•	•						
Folkušová			•					•	
Gajary		•	•			•			
Holubov								•	•
Horné Orešany			•		•			•	•
Chvalčov			•						•
Chýnov	•	•	•	•					
Ježkovice		•	•	•	•				
Kolín	•	•	•		•				•
Kolín - Peklo									•
Křížovany n. Dudváhom								•	•
Kúty		•			•				
L. Mara, L. Sielnica		•	•		•				
Lahošť							•	•	
Lipany	•	•	•		•				
Lužany									•
Modla u Buchlovic		•	•	•			•		•
Pohanská, Pl. Podhradie	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Poniky		•	•		•				
Přílepy	•	•	•						

Ptení									•	•
Radovesice										•
Rakša										•
Rýsov, Provodov	•	•	•	•	•	•				•
Slatina n. Bebravou										•
Soběsuky					•					
Spíšská Nová ves, Hrabušice		•								
Stradonice	•	•	•							
Sudoměřice										•
Trenčianské Bohuslavice				•	•					•
Udiča	•	•	•			•			•	
Veľký Šariš									•	

Graf č. 5: Typy předmětů v jednotlivých depotech

6.1.1 Ohništní nářadí a zpracování kovů

Do této skupiny jsme záměrně zařadili ohništní nářadí i předměty ke zpracování kovů, jelikož svým charakterem jsou si příbuzné. Jedná se o následující typy: *brousek, děrovač, kladivo, kleště, kovadlina, pilník, rožeň, výhňová lopatka, závěs kotle*. Ohništní a kovozpracující nástroje pocházejí z 11 lokalit z celkových 40, tj. 27,5 %. Tyto předměty se v depotech vyskytovaly spíše náhodně, zřídka také tvořily podstatnou část nebo byly jedinou složkou depotu, jako např. v Plaveckém Podhradí 9, okr. Malacky. Nejpočetnějším

předmětem kategorie bylo kladivo (14ks), tj. 37,8 %, dále kovadlina, (6ks) se 16,2 % a třetí místo náleží kleštím (4ks), tvořícím 10,8 %. Zbylé položky se vyskytovaly v maximálním počtu do 3 kusů.

6.1.2 Nástroje ke zpracování dřeva

Položkami této kategorie jsou: *dláto, motyková sekera, objímka prkna, pila, sekera, vrták*. Jedná se o nejčastěji se vyskytující skupinu. Nástroje ke zpracování dřeva obsahovalo 22 ze 40 lokalit, tedy 55 %. Drtivou část dřezpracujících nástrojů tvoří sekery (129ks), které mimo zpracování dřeva měly jistě řadu dalších možností využití. Svým počtem tvoří 83,2 % celku této třídy. Největší hromadný nález seker pochází z obce Hrabušice, okr. Spišská Nová Ves. Dalším poměrně obvyklým nástrojem je dláto (16ks), zastupující 10,3 % této skupiny. Ostatní artefakty se vyskytovaly v nevelkém množství do 4 kusů.

6.1.3 Zemědělské nářadí

Do této skupiny patří: *kopáč, kosa, krojidlo, lopata, motyka, radlice, součásti kosal, srp, žernov*. Jedná se o velmi rozšířenou kategorii s výskytem ve 20 ze 40 lokalit, tedy 50 %. Nejpočetněji je zastoupena kosa (42ks), která představuje 25,9 %. Druhou početnou položkou je žernov (36ks), s 22,2 %. Třetím nejčastěji zmiňovaným předmětem je radlice (31ks), tj. 19,1 %. Depoty s převážnou částí nebo ryze zemědělské zaznamenáváme např. v obci Bohdalovice, okr. Český Krumlov, Chvalčov, okr. Kroměříž, Radovesicích, okr. Litoměřice, Folkušové, okr. Martin či z Rakše, okr. Turčianske Teplice.

6.1.4 Výzbroj

Jedná se o další poněkud nevelkou třídu, kam zařazujeme: *kopí, meč, oštěp, bodku kopí, pochvu meče, šipku, štítovou puklici*. Zbraně či výstroj obsahovalo 9 ze 40 lokalit, tedy 22,5 %. Nejpočetnějším artefaktem je kopí a meč (oba 4ks), tedy 26,7 %. Na druhém místě je zastoupena šipka a oštěp (shodně 2ks), tj. 13,3 %. Zbývající skupiny se vyskytovaly v počtu do 1 kusu. Více než jeden kus této skupiny se nacházel pouze v depotech z Benátek nad Jizerou, okr. Mladá Boleslav, a z Chýnova – Libčic nad Vltavou, okr. Praha-západ.

6.1.5 Vybavení domácnosti, součásti staveb a jejich zařízení

Tato poměrně různorodá skupina je tvořena předměty každodenní potřeby, také některými univerzálními předměty, vybavením domů a jejich okolí. Do této kategorie jsme zařadili následující položky: *esovitý háček, hák, hřeb, klíč, nůž, nůžky, pinzeta, sekáč, skoba, svorka, šídlo, zámek a jeho části, závěs dveří*. Přítomnost těchto předmětů byla zaznamenána v 15 ze 40 depotů, tj. v 37,5 %. Nejčastěji se v depotech vyskytovala skoba (33ks), která představuje 28,7 %, následována nožem a sekáčem (shodně 16ks obě položky), tedy 13,9 %. Rozdíl mezi nožem a sekáčem se v jistých případech stírá, proto by výsledná četnost mohla být mírně odlišná. Relativně početným je i klíč (13ks), s 11,3 % a hák (11ks), tvořící 9,6 %. Převážné či výlučné množství předmětů v depotech tvořily soubory v obcích Bezdědovice I, okr. Strakonice, Bezdědovice III, okr. Strakonice a Soběsuky, okr. Chomutov.

6.1.6 Části vozu a koňského postroje

Kategorie charakteristická pro mobilitu obsahuje tyto předměty: *kování nábojů, náboj kola, spojka z vozu, udidlo, udidlo s postranicemi, uzda, zákolník, závlačka*. V pouhých 5 lokalitách ze 40 jsme zaznamenali přítomnost skupiny, tedy ve 12,5 % případů. Nejvíce se vyskytuje kování náboje (13ks), tedy 41,9 %. Dále pak samotný náboj (4ks), s 12,9 %. Ostatní položky se vyskytují v maximální kvantitě do 3 kusů. Nejvíce předmětů obsahoval depot z obce Bezdědovice I, okr. Strakonice.

6.1.7 Kovové nádoby

Nádoby i jejich části byly rozděleny následovně: *ataše nádoby, bronzový kotel, držadlo, držadlo kotle, obruč kotle, ucho vědra*. Jedná se o nejméně početnou kategorii, nacházející se v pouhých 4 lokalitách ze 40, tj. v 10 %. Žádná z položek této kategorie nepřesahuje svým maximálním výskytem 3 kusy. Setkáváme se spíše s nádobami, sloužícími jako úložné, např. Lahošť, okr. Teplice, případně se zlomky.

6.1.8 Šperky, spínadla oděvů

Skupinu šperků a spon jsme rozdělili takto: *bronzová spona, bronzový kruh/kroužek, bronzový náramek, bronzový prsten, bronzový závěsek, dutý bronzový kruh, jantarová perla, skleněná perla, skleněný náramek, skleněný prsten, železný prsten, železný závěsek*. Kategorie je silně ovlivněna zmíněným depotem z Obřího vřídla v obci Lahošť, okr. Teplice. Ačkoliv je počet lokalit s touto skupinou 9 ze 40, tedy jako u zbraní 23,1 %, celkový počet předmětů je několikanásobně vyšší než u ostatních kategorií. V grafu č. 13 je pro porovnání zobrazen počet předmětů včetně depotu z Lahoště a bez onoho depotu v grafu č. 14. Nejvíce předmětů náleží sponám (~1009ks), dále bronzovému náramku (~662ks), bronzovému prstenu (~100ks), skleněné perle (49ks) a bronzovému kruhu/kroužku (46ks). Další předměty se vyskytují v maximálním množství do 15 kusů. Pomineme-li v evropském měřítku významnou Lahošť, následující soubor skládající se výhradně ze šperků či spon pochází ze Ptení, okr. Prostějov, dále ze dvou depotů nalézajících se v katastru obce Folkušová, okr. Martin, nebo ze dvou depotů obce Horné Orešany, okr. Trnava, dále z Križanovian nad Dudváhom, okr. Trnava, z jednoho depotu v obci Udiča a Veľkého Šariše, okr. Prešov.

6.1.9 Ostatní

Poslední kategorie „ostatní“ se skládá z předmětů, které mají velmi širokou škálu uplatnění nebo naopak jsou příliš specifické a nejsou vhodné pro začlenění do předchozích skupin, případně neznáme jejich funkci nebo se jedná o ojedinělé nálezy. Zároveň spadají do této skupiny předměty z těch depotů, u kterých nejsme obeznámeni s přesným počtem, tedy předměty „početně neurčené“. Těmito předměty jsou: *bronzové nákončí, destička, hřivna, kamenné závaží, keramická nádoba, kování, kroužek/kruh, medicínský nástroj, nespecifický nástroj/předmět, objímka, obruč, plech/pásek a zlomky, početně neurčené, polotovar, pouta, ramena, řetěz a jeho části, slitek, terčík, tulejovitý předmět, tyčinka/tyč, váhy*. Předměty z této kategorie se vyskytovaly v 19 ze 40 lokalit, tedy ve 47,5 % celku. Nejpočetnější je zde položka početně neurčené (179ks), která tvoří 43,8 %. Dále položka plech, pásek a zlomky (99ks), tj. 24,2 %. Další početnějším předmětem je nespecifický nástroj/předmět, (35ks) s 8,6 %. Následuje položka kroužek/kruh (20ks), tedy 4,9 %, 3,9 % náleží položce obruč (16ks) a položka keramická nádoba (12 ks), s 2,9 %. Ostatní nejmenované položky se nacházely v maximálním počtu do 10 kusů. Větší počet předmětů této kategorie byl zaznamenán

v depotu z obce Bezdědovice I, okr. Strakonice, Buchlovice, okr. Uherské Hradiště, Holubov, okr. Český Krumlov, ze dvou depotů z katastru obce Provodov – Rýsov, okr. Zlín, dále v obci Slatina nad Bebravou, okr. Bánovce nad Bebravou a další.

6.2 Typy užívaných materiálů a obalů

Škála používaných materiálů se vymezuje poměrně úzkou paletou materiálů: *železo, bronz, sklo, kámen, keramika, jantar*. Nejpočetnějším druhem je přirozeně železo. Ryze železné soubory nalézáme např. v obcích: Benátky nad Jizerou, okr. Mladá Boleslav, Bezdědovice I, II, III, okr. Strakonice, Buchlovice, okr. Uherské Hradiště, Ježkovice, okr. Vyškov, Kolín, okr. Kolín, Přílepy, okr. Kroměříž, Rýsov – Provodov, okr. Zlín, Stradonice, okr. Beroun, Bešeňov, okr. Nové Zámky, Hrabušice, okr. Spišská Nová Ves, Liptovská Sielnica, Liptovská Mara, okr. Liptovský Mikuláš, Plavecké Podhradie, okr. Malacky a některých dalších.

Následující materiál je bronz, užívaný především k výrobě šperků či spínadel oděvů. Depoty, ve kterých převládá právě bronz se, nacházejí na katastrech obcí: Lahošť, okr. Teplice, Ptení, okr. Prostějov, Folkušová, okr. Martin, Horné Orešany, okr. Trnava, Križovany nad Dudváhom, okr. Trnava, Udiča, okr. Považská Bystrica.

V několika případech se setkáváme s výskytem skla, v podobě skleněných ozdob, které až na jednu výjimku netvoří majoritní část depotu. S nimi se setkáváme v blízkosti těchto obcí: Lahošť, Ptení, Plavecké Podhradie a celoskleněný depot z Velkého Šariša, okr. Prešov.

Kámen, nejčastěji v podobě opracovaných žernovů, se nacházel v lokalitách: Chvalčov, okr. Kroměříž, Radovesice, okr. Litoměřice, Rakša, okr. Turčianske Teplice.

Dále můžeme zmínit ojedinělé depoty, ve kterých se vyskytoval jantar (Ptení) a keramika: Benátky, okr. Hradec Králové, Kolín – Peklo, okr. Kolín, Sudoměřice, okr. Hodonín.

V případě obalů, ve kterých se depoty nacházely, se ve třech situacích setkáváme s uložením v nádobě, buď hliněné či kovové, avšak podobných případů mohlo být jistě více. Bohužel kvůli neodbornému počínání amatérů – hledačů, se zpravidla obdobné doklady nezachovaly.

Nepochybně se řada depotů nacházela uložena také v obalech z organických materiálů, např. v kožených váčcích či zabalených do tkaniny. Ty však v závislosti na

prostředí často podléhají zkáze a pro své vlastnosti se dochovávají jen velmi vzácně. Dokladem takového obalu by mohl být např. kovový kroužek, pocházející z Pteňského depotu, jenž mohl sloužit jako uzavírací mechanismus, či jeho část.⁸¹

7 Obtíže při interpretaci depotů mladší doby železné

Poznání depotů coby nepostradatelné součásti archeologické pramenné struktury je od počátku jejich zaznamenávání provázeno snahou je interpretovat v rámci historických souvislostí a důvodů jejich vzniku.

Zřejmě nikdy však nebude možné se stoprocentní jistotou tvrdit, že ten nebo onen depot byl uložen do země za konkrétním účelem, z pohnutek konkrétní myšlenky. Z obecného hlediska, které můžeme díky archeologii pozorovat, však usuzujeme, že ve způsobu ukládání depotů byly sledovány dva možné základní cíle, a to každý s jiným důsledkem. Prvním měla být **reverzibilita**, jinými slovy možnost uschovaný soubor opětovně vyzvednout. Takto označované depoty náleží profánní sféře. Druhým, opačným důsledkem, měla být **ireverzibilita**. V těchto případech nebylo účelem soubor znovu získat, uložení bylo tedy zamýšleno jako trvalé. Pro depoty tohoto charakteru používáme označení sakrální či rituální. Příkladný profánní depot pochází z hradiště Černov nedaleko Ježkovic, z oppida Stradonice nebo z Ponik – Ponické Huty. Z rituální sféry jsou známy depoty z Lahoště či Kolína.

Každý další objevený a odborně zdokumentovaný depot napomáhá k poznání celkového obrazu tohoto jevu. Můžeme očekávat, že při nově objevených depotech se podaří precizněji a detailněji dokumentovat souvislosti a příčiny uložení. Je ale nutné mít stále na paměti, že v případě zdaru při řešení deponitních okolností a motivu deponování nemůžeme tyto závěry a poznatky nekriticky aplikovat na celý informačně cenný archeologický pramen, jímž depoty jistě jsou.⁸² Zároveň nezbyvá, než doufat, že obdobné poznatky budou končit především v rukou znalých odborníků, kteří více než na vlastní zisk hledí na obohacení fenoménu deponování, nejen v mladší době železné, novým přílivem informací a poznání.

⁸¹ M. HLAVA, Laténský depot z Ptení, in: *Památky archeologické* 106, s. 275.

⁸² M. SALAČ, *Bronzové depoty*, s. 248.

8 Závěr

Hlavním jádrem práce bylo vytvoření katalogu lokalit z území České a Slovenské republiky, který byl kategorizačně rozdělen podle informační kvality a zároveň byl pro většinu analýz odebrán nevyhovující poslední stupeň. Následně byl věnován prostor dílčím analýzám, které vycházely z jednotlivých sledovaných skutečností.

Na počátku byly depoty porovnány na časové ose, kde bylo možné sledovat, v jaké frekvenci depoty v uplynulých necelých dvou stoletích spatřovaly postupně světlo světa. Nejvyšší počet depotů byl zaznamenán za několik posledních dekád. Nabízí se otázka, zda tato skutečnost souvisí s větším zájmem o danou problematiku nebo je výsledkem narůstajícího počtu záchranných archeologických výzkumů, které jsou prováděny v souvislosti s rozšiřující se infrastrukturou a výstavbou komerčních i obytných staveb, nebo je důvodem vyššího počtu depotů častější používání detektorové techniky? V úvahu ovšem připadá i součet všech těchto jevů. Chronologické skutečnosti jsou následovány chronologií samotných depotů. Z příložené vizualizace vyplynulo, že největší počet depotů spadá do pozdně laténského období, jinými slovy do období oppidálního. Zvýšený výskyt depotů v závěrečném období laténské kultury by mohl korelovat právě s tímto obdobím neklidu zejména v oblasti Púchovské kultury. V prostředí Čech není možné s jistotou tvrdit, že deponování souvisí s obdobím neklidu, neboť na rozdíl od Púchovských hradišť severního Slovenska nelze vyčlenit zánikové horizonty. Zánik oppid, a tedy i keltské civilizace v Čechách, zřejmě souvisí s jejím celkovým úpadkem v rámci střední Evropy po první polovině 1. st. př. n. l.⁸³

Zmíněny byly přírodní podmínky a také vodní prostředí, ke kterému mohli mít Keltové zvláštní vztah, čehož důkazem jsou votivní soubory z mokřin či pramenů (viz např. Kolín, Lahošť). Do těchto podmínek byla začleněna výškopisná analýza, ze které vyplývá zvýšený počet depotů v oblasti nížin, zejména v Polabské nížině, a dále také v místech vyšší nadmořské výšky, nejspíše v důsledku osídlení opevněných poloh. Typická je pro tento výskyt oblast severního Slovenska, centrum Púchovské kultury. Právě z jejich násilně zaniklých hradišť pochází řada depotů, ukrytých patrně v době ohrožení.

Významný prostor byl věnován vnitřním kontextům depotů. Po typologické kategorizaci obsahu depotů a přiřazení jednotlivým lokalitám byly tyto kategorie podrobněji

⁸³ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 28.

rozebrány. V rámci vnitřních kontextů byl věnován prostor také nástinu způsobu uložení a použitým materiálům.

Depoty jako takové mají značnou výpovědní hodnotu jako nálezový celek z pohledu chronologie i profánních či rituálních příčin jejich deponování, které jsou v případě odborného zpracování schopné poskytnout. A to jak v souvislosti s jejich materiální stránkou, tak v širším kontextu jejich charakteru.

Resumé

As the main core of the work was created inventory of locations from Czech and Slovak Republic, which was divided by categorizing information quality and simultaneously was removed the least satisfying level of quality. Subsequently was given a space to the partial analysis based on individual followed facts.

At the beginning were hoards, also known as “depots”, exposed to the timeline which monitored at what frequency hoards in last nearly two centuries were gradually discovered. The greatest number of hoards has been noticed in the last few decades. The question is whether this is due to a greater interest in the matter of topic or because of increasing number of rescue excavations in connection with expanding infrastructure and construction of commercial and residential buildings, alternatively due to increased usage of metal detecting technology. In consideration, however, it could even be the sum of all these phenomena. These chronological facts are followed by chronology of the hoards themselves. The attached visualization shows that the greatest number of depots belongs to the late La Tène period, in other words a period of oppida. Increased incidence of hoards in the final period of La Tène culture could correlate precisely with this period of unrest and overall decadence.

Environmental conditions were also discussed, especially the aquatic environment, which Celts particularly tend to as we registered votive findings from wetlands and natural springs. These conditions were enhanced by the altimetry analysis, which refers to increased cumulation of hoards in the lowlands, especially around Elbe Lowland. As well as in places of higher altitudes, probably as a result of settlement fortified positions, especially in Púchov culture region in northern part of Slovakia.

Considerable space was devoted to internal contexts of depots. After typological categorization of content and assigning to individual sites, these categories were discussed in more detail. Within the internal context was devoted space to outline how the hoards were deposited and furthermore to materials used to craft particular artifacts.

Hoards themselves have significant informative value as a finding whole in terms of chronology and profane or ritualistic reasons for their deposition, which in the case of professional processing are capable of providing. And even in connection with their material aspect or in the wider point of view of their character.

9 Bibliografie

9.1 Literatura

Igor BAZOVSKÝ, *Bronzové predmety z Križovian nad Dudváhom (okr. Trnava, JZ Slovensko)*, in: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*. Brno 2014, s. 615-620. ISBN 978-80-7028-432-2.

Tomáš BEK – Martina BEKOVÁ – David VÍCH, *Seminář detektory kovů v archeologii 2012*, in: *Archeologické rozhledy* 65, č. 2., 2013, s. 425. ISSN 0323-1267.

Magdalena BERANOVÁ, *Slovanské žňové nástroje v 6. – 12. století*, in: *Památky archeologické* 48, 1957, s. 111.

Štěpán BERGER, *O nálezu bronzů ve vřídle zvaném "Riesenquelle" u Duchcova v Čechách*, in: *Památky archeologické* 12, 1882a, s. 44-45.

Štěpán BERGER, *Bronzy Duchcovské. Článek první*, in: *Památky archeologické* 12, 1882b, s. 71-80, s. 115-122.

Radoslav ČAMBAL, *Nové nálezy z doby laténskej z Plaveckého Podhradía – Pohanskej = Neufunde von Latènezeit aus Plavecké Podhradie – Pohanská*, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 103, *Archeológia* 19, 2009, s. 157. ISSN 1336-6637.

Miloš ČIŽMÁŘ, *Časně laténské nálezy z hradiska „Černov“, obec Ježkovice, okres Vyškov*, in: M. Čižmář a kol. (edd.), *Pravěké a slovanské osídlení Moravy: sborník k 80. narozeninám Josefa Poulíka*, Brno 1990. ISBN 80-85048-22-1.

Miloš ČIŽMÁŘ, *Keltská okupace Moravy*, in: V. Podborský (ed.), *Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda moravská. Země a lid*, Brno 1993. ISBN 80-85048-45-0.

Miloš ČIŽMÁŘ, *Laténský depot z Ptení k poznání kontaktů našeho území s jihem*, in: *Památky archeologické* 93, 2002, s. 194, s. 204-211, s. 218. ISSN 0031-0506.

Ivan ČIŽMÁŘ, *Železný depot z Přílepy*, in: G. Březinová – V. Varsik (edd.), *Archeológia na prahu histórie. K životnému jubileu Karola Pietu*, Nitra 2012, s. 137-145. ISBN 978-80-89315-42-0.

Miloš ČIŽMÁŘ – Martin GEISLER, *Two early La Tène period hoards of iron artefacts from Moravia*, in: *Archeologické rozhledy* 40, 1988, s. 330.

Miloš ČIŽMÁŘ – Jana LANGOVÁ – Jiří KOHOUTEK, *Depoty z doby laténské z Rýsova, obec Provodov (okr. Zlín)*, in: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*, Brno 2014, s. 641-643. ISBN 978-80-7028-432-2.

Petr DRDA - Alena RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, Praha 1998. ISBN 80-200-658-3.

Jan FILIP, *Keltové ve střední Evropě*, Praha 1956.

Jiří FRÖHLICH – Jan MICHÁLEK – Jaroslav JIŘÍK, Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, 2011, s. 129-130. ISSN 0231-8237.

Miloš HLAVA, Laténský depot z Ptení (okr. Prostějov): nová fakta = Latènezeitliches Depot von Ptení (Landkr. Prostějov): neue Fakten, in: *Památky archeologické* 106, 2015, s. 247-290.

Petr HOLODNĚÁK, Záchranný archeologický výzkum v Soběsukách (okr. Chomutov) v letech 1985-1988: předběžná zpráva, in: *Archeologické rozhledy* 43, 1991, s. 432. ISSN 0323-1267.

Ondřej CHVOJKA a kol., *Poklady, depoty, obětiny: jihočeské depoty od doby bronzové do novověku*, České Budějovice 2013. ISBN 978-80-7394-472-8.

Štefan JANŠÁK, Hrnčiarska dielňa z neskorého laténu v Bratislave, in: *Slovenská archeológia* 3, 1955, s. 195-221.

František JAVORSKÝ, Prieskumy výskumnej expedície Spiš, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku* 1981-1, s. 117. ISSN 0231-925X.

Jan JOHN – Petra HOUFKOVÁ, Laténský depot z Holubova, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 27, 2014, s. 181-182. ISSN 0231-8237.

Ludmila KRASKOVSKÁ, Nález železných nástrojov v hrnčiarskej peci v Bratislave, in: *Archeologické rozhledy* 14, 1962, s. 340.

Gabriele KURZ, *Keltische Hort- und Gewässerfunde in Mitteleuropa: deponierungen der Latènezeit*, Stuttgart 1995. ISBN 3-8062-1222-8.

Karel LUDIKOVSKÝ, Hostýn, gemeinde Chvalčov, kr. Kroměříž, in: *Archeologické rozhledy* 23, 1971, s. 315.

Tomáš MANGEL – Richard THÉR, Keramický depot z časně až starší doby laténské z Benátek (okr. Hradec Králové), in: *Archeologie ve středních Čechách* 14, 2010, s. 271-280. ISSN 1214-3553.

Tomáš MANGEL – Alžběta DANIELISOVÁ – Jan JÍLEK, *Keltové ve východních Čechách*, Hradec Králové – Nasavrky – Pardubice 2013.

Jiří MEDUNA, Laténský depot ze Ptení (O. Prostějov) = Latènezeitlicher depotfund aus Ptení, bez. Prostějov, in: *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV*, sv. 4, Brno 1971, s. 47-59.

Jan MICHÁLEK, *Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku*, Strakonice-Blatná 1999b. ISBN 80-238-4711-2.

Jan MICHÁLEK a kol., *Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic*. in: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií*, Brno 2014, s. 707-716. ISBN 978-80-7028-432-2.

Jozef PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku (Keltské depoty železiarskych výrobkov v Plaveckom Podhradí), in: *Zborník Slovenského národného múzea 64, História 10*, 1970a, s. 29-52.

Jozef PAULÍK, Predbežné výsledky výskumu keltského oppida v Plaveckom Podhradí, in: *Archeologické rozhledy*, č. 5., 1970b, s. 551.

Jozef PAULÍK – Katarína TOMČÍKOVÁ, Další hromadný nález železných predmetov v Plaveckom Podhradí = Weiterer Hortfund von Eisengegenständen in Plavecké Podhradie, in: *Slovenská archeológia 53*, č. 1, 2005, s. 85-117. ISSN 1335-0102.

František PETERA-ROHOZNICKÝ, Archeologické zprávy z Jaroměře od r. 1858, in: *Památky archeologické 3*, 1859, s. 277-283.

Karol PIETA, Pokračovanie výskumu v Liptovskej Mare roku 1974, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1974, s. 81-82.

Karol PIETA, Výskum v Liptovskej Mare v roku 1975, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1975, s. 185-186.

Karol PIETA, Nové nálezy v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1980-1981, s. 226-227.

Karol PIETA, Stopy výroby žarnovov z doby laténskej v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1984, s. 191.

Karol PIETA, Výskum a pamiatková úprava v Liptovskej Sielnici - Liptovskej Mare v roku 1992, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1992, s. 108-111. ISSN 0231-925X.

Karol PIETA, Der frühlatènezeitliche Burgwall in Horné Orešany, Westslowakei, in: *Slovenská archeológia*, č. 2., 2007, s. 295-310. ISSN 1335-0102.

Karol PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska: mladšia doba laténska*, Nitra 2008. ISBN 978-80-89315-05-5.

Karol PIETA, Hradiská vo Folkušovej – Necpaloch a Blatnici, in: *Slovenská archeológia 57*, 2014, s. 143-144. ISSN 1335-0102.

Josef Ladislav PÍČ, *Starožitnosti země České II. Čechy na úsvitě dějin I. Kostrové hroby s kulturou marnskou čili latèneskou a Bojové v Čechách*, Praha 1902.

Vladimír PODBORSKÝ, *Pravěké dějiny Moravy*, Brno 1993, s. 406. ISBN 80-85048-45-0.

Pavel RADOMĚRSKÝ, *Nálezy keltských mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, in: E. Nohejlová-Prátová (ed.), *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, I. díl, Praha 1955, s. 42.

Alena RYBOVÁ – Karla MOTYKOVÁ, *Der Eisendepotfund der Latènezeit von Kolín*, in: *Památky archeologické* 74, 1983, s. 169.

Milan SALAČ, *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku*, Brno 2005. ISBN 80-7028-211-8.

Pavel SANKOT – Ivana VOJTĚCHOVSKÁ, *Excavations of an early – La Tène settlement with a hoard of iron implements at Chýnov near Prague*, in: R. Pleiner – J. Hrala (edd.), *Archaeology in Bohemia 1981- 1985*. Praha 1986, s. 120.

Karel SKLENÁŘ, *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*, Praha 1974.

Karel SKLENÁŘ, *Pravěké a raně středověké nálezy v Čechách do roku 1870: pramenná základna romantického období české archeologie*, in: *Fontes Archaeologici Pragenses* 36, 2011, s. 105-106. ISSN 0015-6183. ISBN 978-80-7036-330-0.

Karel SKLENÁŘ – Zuzana SKLENÁŘOVÁ – Miloslav SLABINA, *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2002. ISBN 80-7277-115-9.

Lubor SMEJTEK – Michal LUTOVSKÝ – Jiří MILITKÝ, *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, Praha 2013. ISBN 978-80-7277-510-1.

Anton TOČÍK, *Zišťovací výskum v Bešeňově na Slovensku*, in: *Archeologické rozhledy* 3, 1951, s. 307.

Božena TOMAŠOVÁ, *Sklený náhrdelník z Velkého Šariša*, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 2000, s. 202. ISSN 0231-925X.

Jarmila VALENTOVÁ, *K osídlení levobřeží ohybu Labe u Kolína v době laténské*, in: *Pravěk: časopis moravských a slezských archeologů. Nová řada* 12, s. 219. ISSN 1211-8338.

Natálie VENCLOVÁ a kol., *Archeologie pravěkých Čech 7: doba laténská*, Praha 2008. ISBN 978-80-86124-80-3.

Jiří WALDHAUSER, *Keltské rotační mlýny v Čechách*, in: *Památky archeologické* 72, 1981a, s. 160.

Jiří WALDHAUSER, *Detektory získané nálezy z keltského oppida u Stradonic. Předběžná zpráva o hromadném nálezu železných nástrojů, jednotlivých mincí a plastiky*, in: *Archeologické rozhledy* 47, 1995, s. 420. ISSN 0323-1267.

Jiří WALDHAUSER, *Keltové na Jizeře a v Českém ráji aneb: co víte o své keltské kapce krve?*, Praha 1996. ISBN 80-7106-540-4.

Jiří WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, Praha 2001. ISBN 80-7277-053-5.

Jiří WALDHAUSER – Jaroslav FRÁNA – Miloslav SLABINA, Keltské nálezy z Čech získané v letech 1990-2000 detektory kovů, in: *Archeologie ve středních Čechách 5*, 2001, s. 446. ISSN 1214-3553.

9.2 Internetové zdroje

K zanesení bodů do mapy a k zjišťování výškopisného rozdělení bylo použito podkladů z mapových serverů mapy.cz a google.cz/maps

URL: <<https://mapy.cz>>.

URL: <<https://www.google.cz/maps>>.

10 Katalog sledovaných depotů

Následující seznam je rozdělený na dvě části, a to českou a slovenskou. Lokality obsahují námi sledované skutečnosti, které se týkají výběru vnějších a vnitřních analýz kontextů depotů. V první řadě je určena lokalita, nadmořská výška, přesnější místo nálezů a také rok, ve kterém byl nález učiněn. Poté se zaměřujeme na samotný nálezový kontext a okolnosti, které nález v době odkryvu provázely. Následuje počet artefaktů a jejich faktický popis. V neposlední řadě je velmi důležité časové zařazení daného celku následované případnými poznámkami a závěrem současné umístění, je-li známo. Pokud některá ze skutečností není známá, případně nebyla v dané literatuře uvedena, je takové pole označeno jako „Neznámé“.

Zároveň je nutné neopomínat relevanci informací jednotlivých lokalit, které se mohou lišit, jak jsme se mohli ujistit v grafu č. 1.

Velmi dobře: Benátky, Bezdědovice I, Bratislava (SK), Kolín-Peklo, Lahošť, Liptovská Mara - Liptovská Sielnica (SK), Přílepy, Rýsov, Stradonice

Dobře: Benátky nad Jizerou, Bešeňov (SK), Bezdědovice II, Bezdědovice III, Bohdalovice, Buchlovice, Folkušová (SK), Holubov, Chvalčov, Chýnov, Ježkovice, Kolín, Pohanská - Plavecké Podhradie (SK), Poniky - Ponická Huta (SK), Ptení, Radovesice, Rakša (SK), Soběsuky

Dostatečně: Dolná Súča (SK), Gajary (SK), Horné Orešany (SK), Hrabušice (SK), Križovany nad Dudváhom (SK), Kúty (SK), Lipany, Lužany, Slatina nad Bebravou (SK), Sudoměřice, Trenčianske Bohuslavice (SK), Udiča (SK), Veľký Šariš (SK)

Nedostatečně: Jaroměř, Klatovy, Kolačno (SK), Rejkovice

LOKALITA: Benátky (Královéhradecký kraj, okr. Hradec Králové)

a) Nadmořská výška: 275 m n. m.

b) Místo nálezů: „Na Trubačce“

DATUM OBJEVU: 1986

KONTEXT: Východní část hliníku o rozměrech 640 x 400 cm.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Na malé sprašové lavici přibližně 60 cm pod povrchem byl uložen soubor tří do sebe vsazených misek a několik střepů ze stejného období.⁸⁴

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 3

OPIS MATERIÁLU: keramická mísa (3ks; dvě mísy s oble zataženým okrajem, jedna esovitě profilovaná)⁸⁵

DATAČE:LT A – LT B1 / 5. – 4. st. př. n. l. / 470 – 315 př. n. l.⁸⁶

POZNÁMKA:

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

⁸⁴ T. MANGEL – R. THÉR, Keramický depot z časně až starší doby laténské z Benátek (okr. Hradec Králové), in: *Archeologie ve středních Čechách* 14, s. 271-280.

⁸⁵ Tamtéž, s. 273.

⁸⁶ Tamtéž, s. 274-275.

LOKALITA: Benátky nad Jizerou (Středočeský kraj, okr. Mladá Boleslav)

a) Nadmořská výška: 223 m n. m.

b) Místo nálezů: Ulice Čeňka Prause.

DATUM OBJEVU: 1936

KONTEXT: Soubor byl objeven při výstavbě silnice.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 5

OPIS MATERIÁLU: závěs kotle, meč (2ks), kopí, dláto

DATA: LT D / 1. století př. n. l.⁸⁷

POZNÁMKA: Hromadný nález, spojován spíše s kultovními obřady⁸⁸. Nálezem byl p. Špitálský, dárce pak p. Šturm. Podle Z. Kalisty se mělo v místě středověkého města nacházet galské oppidum podobné Závisti. Odkazuje se přitom na zmíněný depot a další bronzové nálezy pohřebních situací z lokality Benátek n. J.⁸⁹

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Muzeum Benátky nad Jizerou.

⁸⁷ J. WALDHAUSER, *Keltové na Jizeře a v Českém ráji*, s. 77-78.

⁸⁸ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 57.

⁸⁹ Tamtéž, s. 78.

LOKALITA: Bezdědovice I (Jihočeský kraj, okr. Strakonice)

a) Nadmořská výška: 487 m n. m.

b) Místo nálezu: Západní svah lesa Dubina.

DATUM OBJEVU: 1997

KONTEXT: Soubor byl objeven při těžbě hlíny.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: V sondě 3x3 m byla objevena skupina žulových kamenů. Pod jedním z nich, v hloubce asi 20-30 cm, byl depot nalezen.⁹⁰

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: zhruba 48 + 137 zlomků (o celkové hmotnosti 7,153 kg)

OPIS MATERIÁLU: kovářské kladivo (2ks), výhňová/kovářská lopatka, pilník, sekera (2ks), kopáč, motyka, lopata (3ks), upínací kroužky kos - zděře (3ks), klíč, esovitě zahnuté háčky (klíče?, 4ks), západka zámku, skoby/svorky (31ks), nůž, zlomky nože (4ks), nůžky (4ks), zlomky pásků (části skob a svorek, 55ks), kování nábojů vozů (11ks), udidlo s postranicemi (2ks), kroužek (3ks), větší kruh, součásti řetězů (5ks), železné zlomky plechu (14ks), neurčeno (amorfní zlomky, ~ 10ks)⁹¹

DATACE: LT D1 - D2 / 1. st. př. n. l. / 120 - 30 př. n. l.⁹²

POZNÁMKA: S přihlédnutím k významu nálezu se Městské muzeum v Blatné rozhodlo k odborné konzervaci.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Městské muzeum v Blatné.

⁹⁰ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 60.

⁹¹ J. MICHÁLEK, *Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku*, s. 37-45.

⁹² L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 60.

LOKALITA: Bezdědovice II (Jihočeský kraj, okr. Strakonice)

a) Nadmořská výška: 528 m n. m.

b) Místo nálezu: V lese u Málkovského vrchu.

DATUM OBJEVU: 2000

KONTEXT: Zalesněný svah.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Soubor byl rozptýlen na ploše asi 15x15 metrů, objeven byl pomocí detektoru kovů.⁹³

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 7

OPIS MATERIÁLU: sekerka, šipka, kroužek, neuzavřený kroužek řetězu, části kování zámku (2ks)⁹⁴

DATACE: LT⁹⁵

POZNÁMKA: S přihlédnutím k významu nálezu se Městské muzeum v Blatné rozhodlo k odborné konzervaci. Soubor se nacházel přibližně 1500 metrů od nalezeného depotu Bezdědovice I.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: soukromá sbírka V. Spálenského (nálezce).

⁹³ J. FRÖHLICH a kol., Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 129-130.

⁹⁴ Tamtéž, s. 130.

⁹⁵ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 60-61.

LOKALITA: Bezdědovice III (Jihočeský kraj, okr. Strakonice)

a) Nadmořská výška: 484 m n. m.

b) Místo nálezů: Z – JZ svah lesa Dubina.

DATUM OBJEVU: 2008

KONTEXT: Zalesněný svah.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Soubor byl rozptýlen na ploše asi 5x5 metrů, objeven pomocí detektoru kovů.⁹⁶

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 8 fragmentárních předmětů

OPIS MATERIÁLU: kování zámků, hřeby

DATA: LT⁹⁷

POZNÁMKA: Soubor se nacházel přibližně 40 m od nalezeného depotu Bezdědovic I.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Městské muzeum v Blatné.

⁹⁶ J. FRÖHLICH a kol., Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 130.

⁹⁷ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 61.

LOKALITA: Bohdalovice (Jihočeský kraj, okr. Český Krumlov)

a) Nadmořská výška: 744 m n. m.

b) Místo nálezů: Západní svah zalesněného návrší.

DATUM OBJEVU: 2012

KONTEXT: Skalní dutina na zalesněném svahu.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Artefakty byly naskládány na sobě ve skalní dutině 2 m vysoké skalní stěny.⁹⁸

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 5

OPIS MATERIÁLU: kosa (3ks), srp, sekera

DATAČE: LT C – D / 3. – 1. st. př. n. l.⁹⁹

POZNÁMKA: Soubor byl objeven p. Petrem Jeřábkem nedaleko samoty Kronet. Podle L. Smejtky, J. Militkého a M. Lutovského¹⁰⁰ není zcela jednoznačné, zda depot spadá do laténského období. Kvůli nedostatečně citlivému charakteru nálezů je zároveň možné, že se jednalo o středověký původ. Na základě podrobnější studie M. Michálka a kol.¹⁰¹ je však depot zařazen do období laténského, nejspíše LT C/D.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Regionální muzeum v Českém Krumlově.

⁹⁸ J. MICHÁLEK a kol., *Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic*, in: J. Čižmářová – N. Venclová, – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky*, s. 707-716.

⁹⁹ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 62.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 62.

¹⁰¹ J. MICHÁLEK a kol., *Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic*, in: J. Čižmářová – N. Venclová, – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky*, s. 707-716.

LOKALITA: Buchlovice (Zlínský kraj, okr. Uherské Hradiště)

a) Nadmořská výška: 510 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradisko „Modla“ u Buchlovic.

DATUM OBJEVU: 2006, 2006, 2013

KONTEXT: Terasa na severním svahu, která pravděpodobně sloužila fortifikačním účelům.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 11, 35, 3

OPIS MATERIÁLU: 1. depot: sekera, fragmenty železného pásku (10 ks), radlice (4 ks), kosák (2 ks), krojidlo, fragment ucha vědra, dláto

2. depot: kosa, oštěp, sekera (7 ks), plech se dvěma otvory, objímka prkna? (2 ks), dláto, kruh s vložkou pro vložení do dřeva (2ks), objímka kosa, úzký dlouhý plech ze dvou částí s hákovitým spojením (2 ks), železné obruče (14 ks), úzký rovný železný pás, dlouhá tenká tyč čtvercového průřezu (2 ks)

3. depot: radlice, nůž, dláto¹⁰²

DATA: LT D1 / 1. st. př. n. l. / 120 – 50 př. n. l.¹⁰³

POZNÁMKA: Nálezové okolnosti nejsou známy z důvodu amatérské detektorové prospekce.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Moravské zemské muzeum.

¹⁰² I. ČÍZMÁŘ, *Hortfunde von Eisengegenständen aus dem Burgwall „Modla“ bei Buchlovice (Bez. Uherské Hradiště)*, in: J. Čížmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky*, s. 627-639.

¹⁰³ Tamtéž, s. 638.

LOKALITA: Holubov (Jihočeský kraj, okr. Český Krumlov)

a) Nadmořská výška: 575 m n. m.

b) Místo nálezů: Západní svah návrší jižně od obce Holubov.

DATUM OBJEVU: 2013

KONTEXT: Na místě nálezů se nachází borový les s hustým podrostem borůvčí.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Pracovníky AÚ Jihočeské univerzity byla provedena sonda 0,8 x 1,2 m. Předměty byly rozptýleny 10-15 cm pod povrchem a zároveň také mezi plochými kameny, které sonda odkryla.¹⁰⁴

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 6

OPIS MATERIÁLU: kruhový artefakt/kruh (4ks), železný prsten (zlomek), stříbrný slitek¹⁰⁵

DATA: LT D / 1. st. př. n. l.¹⁰⁶

POZNÁMKA: Předměty měly kromě praktického využití rovněž význam symbolický, zejména kruhové artefakty mohly být využívány jako amulety. Nedaleko místa nálezů byl objeven menhir, který je spojován s novopohanskými aktivitami na této lokalitě.¹⁰⁷

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.

¹⁰⁴ J. JOHN – P. HOUFKOVÁ, Laténský depot z Holubova, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 27, s. 181-182.

¹⁰⁵ Dle autorů O. Chvojky a J. Michálka (*Chvojka – Michálek 2013*) se jedná o slitek stříbrný. Avšak předběžná analýza RFA zmíněná ve studii J. Johna a P. Houfkové (*John – Houfková 2014*) ukázala, že stříbřitý kov je bronz s vysokým podílem cínu.

¹⁰⁶ O. CHVOJKA a kol., *Poklady, depoty, obětiny: jihočeské depoty od doby bronzové do novověku*, s. 37.

¹⁰⁷ J. JOHN – P. HOUFKOVÁ, Laténský depot z Holubova, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 27, s. 181.

LOKALITA: Chvalčov (Zlínský kraj, okr. Kroměříž)

a) Nadmořská výška: 735 m n. m.

b) Místo nálezů: Oppidum Hostýn.

DATUM OBJEVU: 1913

KONTEXT: Prostor oppida.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Železné kopy byly uloženy pod žernovem.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 13

OPIS MATERIÁLU: kosa (12ks), žernov¹⁰⁸

DATA: LT D / 1. století př. n. l.¹⁰⁹

POZNÁMKA: Je možné, že se jedná o votivní způsob deponování.¹¹⁰

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Moravské zemské muzeum?

¹⁰⁸ G. KURZ, *Keltische Hort- und Gewässerfunde in Mitteleuropa*, s. 151.

¹⁰⁹ M. ČIŽMÁŘ, *Keltská okupace Moravy*, in: V. Podborský (ed.), *Pravěké dějiny Moravy*, s. 406.

¹¹⁰ K. LUDIKOVSKÝ, Hostýn, gemeente Chvalčov, kr. Kroměříž, in: *Archeologické rozhledy* 23, s. 315.

LOKALITA: Chýnov, obec Libčice n. Vltavou (Středočeský kraj, okr. Praha-západ)

a) Nadmořská výška: 230 m n. m.

b) Místo nálezů: Pískovna - „Na Špici“.

DATUM OBJEVU: 1982

KONTEXT: Sídliště – zemnice.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Depot byl uložen v podlaze jedné z několika zemnic (č. 21/82), které se na místě nacházely. Předměty byly uloženy ve velmi zachovalé nádobě, 47 cm vysoké, v jihovýchodní části zemnice.¹¹¹

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 20-30 kusů, mnoho úlomků

OPIS MATERIÁLU: kosa, kopí, pata kopí, šíp, úlomky meče, úlomky sekáče, úlomky nože, kladivo, pilník?, dláto, pila, brousek¹¹²

DATA: LT A / 5. – 4. století př. n. l.¹¹³

POZNÁMKA: Ve starší literatuře (*Sankot – Vojtěchovská 1986*) uvedeno rovněž 2. – 1. st. př. n. l.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy.

¹¹¹ P. SANKOT – I. VOJTĚCHOVSKÁ, *Excavations of an early – La Tène settlement with a hoard of iron implements at Chýnov near Prague*, in: R. Pleiner – J. Hrala (edd.), *Archaeology in Bohemia 1981- 1985*, s. 120.

¹¹² Tamtéž, s. 120.

¹¹³ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 127.

LOKALITA: Jaroměř (Královéhradecký kraj, okr. Náchod)

a) Nadmořská výška: 247 m n. m.

b) Místo nálezů: Zaniklá pískovna - „Na Ptákách“.

DATUM OBJEVU: 1857

KONTEXT: žárový hrob (depot?)

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Elipsovité jámy s průměrem 6 metrů, v hloubce asi 3 metrů se nacházela přibližně dvacetilitrová poničená nádoba z bronzového plechu. Uvnitř nádoby byl popel a bronzové artefakty – faléry, naskládané na sobě, spojeny drátem; na nichž měla ležet třírohá koruna vykládána větévkami.^{114,115}

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: celkem 17 předmětů

OPIS MATERIÁLU: faléra (12ks), koruna, tordované držadlo (3ks), hřeben¹¹⁶

DATA: LT A / 5. – 4. století př. n. l.¹¹⁷

POZNÁMKA: Není jednoznačné, zda se jedná o depot. Vzhledem k velkému výskytu okolních pohřebních situací, je pravděpodobnější, že se jedná o žárový hrob významné osoby.¹¹⁸

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Malá část nálezů zachována v Národním muzeu (faléra, část držadla).

¹¹⁴ F. PETERA-ROHOZNICKÝ, Archeologické zprávy z Jaroměře od r. 1858, in: *Památky archeologické* 3, s. 280.

¹¹⁵ K. SKLENÁŘ, Pravěké a raně středověké nálezy v Čechách do roku 1870, in: *Fontes Archaeologici Pragenses* 36, s. 105-106.

¹¹⁶ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 129.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 129.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 129.

LOKALITA: Ježkovice (Jihomoravský kraj, okr. Vyškov)

a) Nadmořská výška: 475 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradiště Černov, místní název „Na hradech“.

DATUM OBJEVU: 1987

KONTEXT: Prostor uvnitř hradiště.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Asi 10 metrů za opevněním na ploše hradiště byl soubor objeven detektorem. V kulturní vrstvě silné přibližně 20 cm, byl objeven roztroušený soubor železných předmětů na ploše 50x60 cm.¹¹⁹ Další depot byl později objeven v jednom sídlištním objektu.¹²⁰

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 19, 4

OPIS MATERIÁLU: 1. depot: úzká radlice, sekera (3 ks), dláto, kladivo, sekáč, nůž (2 ks), hákovitý klíč, šídlo, pinzeta, zlomek tuleje s hřebem, část obloukovité skoby (4 ks), kroužek, kruhový terčik¹²¹

2. depot: sekera (2 ks), srp (2 ks)¹²²

DATA: LT A / 5. – 4. století př. n. l.¹²³

POZNÁMKA: Zvláštní je skutečnost, že M. Čížmář a M. Geisler uvádějí (AR 40, s. 330) odlišný opis materiálu i jeho počet, ačkoliv se jedná o tentýž depot.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Moravské zemské muzeum.

¹¹⁹ M. ČIŽMÁŘ, *Časně laténské nálezy z hradiska „Černov“*, in: M. Čížmář a kol. (edd.), *Pravěké a slovanské osídlení Moravy*, s. 196-203.

¹²⁰ M. ČIŽMÁŘ – M. GEISLER, *Two early La Tène period hoards of iron artefacts from Moravia*, in: *Archeologické rozhledy* 40, s. 330.

¹²¹ M. ČIŽMÁŘ, *Časně laténské nálezy z hradiska „Černov“*, in: M. Čížmář a kol. (edd.), *Pravěké a slovanské osídlení Moravy*, s. 198.

¹²² K. SKLENÁŘ – Z. SKLENÁŘOVÁ – M. SLABINA, *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 134.

¹²³ M. ČIŽMÁŘ – M. GEISLER, *Two early La Tène period hoards of iron artefacts from Moravia*, in: *Archeologické rozhledy* 40, s. 330.

LOKALITA: Klatovy (Plzeňský kraj, okr. Klatovy)

a) Nadmořská výška: Neznámá.

b) Místo nálezů: Neznámé.

DATUM OBJEVU: ~ 1876

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 6 bronzových předmětů

OPIS MATERIÁLU: bronzový náramek (5ks), bronzový nápažník

DATA: LT A / 5. – 4. století př. n. l.¹²⁴

POZNÁMKA: Soubor věnoval Národnímu (zemskému) muzeu r. 1876 prof. J. Vančura.¹²⁵
Absence jakýchkoliv nálezových okolností a chronologicky nesourodý materiál řadí tento „depot“ mezi neprokazatelné. Jedna z možných interpretací je nález z roztroušených hrobů.¹²⁶

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Národní muzeum.

¹²⁴ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 264.

¹²⁵ J. L. PÍČ, *Starožitnosti země České II. Čechy na úsvitě dějin 1.*, s. 165.

¹²⁶ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 146.

LOKALITA: Kolín (Středočeský kraj, okr. Kolín)

a) Nadmořská výška: 205 m n. m.

b) Místo nálezů: Pražské předměstí.

DATUM OBJEVU: 1936

KONTEXT: Mokřinatý terén při labském břehu.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Depot vyzvednut z hloubky 70 cm.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: ~ 70-80¹²⁷ (o celkové hmotnosti 15 kg).

OPIS MATERIÁLU: závěsný hák na kotel, sekera (13ks), motyčka, sekáč/nůž (9ks), radlice, srp, kosa, nůžky, kladivo, dláto, kopí, fragmenty řetězu, fragmenty rožně, neidentifikovatelné zlomky¹²⁸

DATA: LT D / 1. st. př. n. l.¹²⁹

POZNÁMKA: Nález je nejčastěji interpretován jako votivní, nelze však vyloučit ani ukrytí majetku řemeslníka. Řemeslné zpracování železných předmětů je na velmi vysoké úrovni.¹³⁰

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Regionální muzeum v Kolíně.

¹²⁷ V literatuře se počet předmětů liší, např. podle studie K. Motykové a Z. Sedláčka (*Motyková – Sedláček 1990*) se hovoří o 68 artefaktech; podle J. Waldhausera (*Waldhauser 2001*) se jedná minimálně o 83 artefakty.

¹²⁸ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 150.

¹²⁹ A. RYBOVÁ – K. MOTYKOVÁ, Der Eisendepotfund der Latènezeit von Kolín, in: *Památky archeologické* 74, s. 169.

¹³⁰ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 150.

LOKALITA: Kolín - Peklo (Středočeský kraj, okr. Kolín)

a) Nadmořská výška: 208 m n. m.

b) Místo nálezů: Pražské předměstí, poloha Peklo

DATUM OBJEVU: 1994

KONTEXT: SSV svah.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Depot se nacházel v kulturní vrstvě či hliníků, v hloubce 90 cm.¹³¹

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 6

OPIS MATERIÁLU: keramická nádoba (6ks)¹³²

DATA: LT C2 - D1 / 2. - 1. st. př. n. l. / 180 – 50 př. n. l.¹³³

POZNÁMKA: Podklad, na kterém byl uložen depot, nebyl údajně větší než 50 x 50 cm a nelze vyloučit ani uložení v obalu organického původu. Bohužel byl depot při odkryvu značně poničen. Původ nalezených nádob nespadá do oblasti Kolínska.¹³⁴

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Regionální muzeum v Kolíně.

¹³¹ J. VALENTOVÁ, K osídlení levobřeží ohybu Labe u Kolína v době laténské, in: *Pravěk: časopis moravských a slezských archeologů. Nová řada* 12, s. 219.

¹³² Tamtéž, s. 219.

¹³³ Tamtéž, s. 221.

¹³⁴ Tamtéž, s. 219.

LOKALITA: Lahošť (Ústecký kraj, okr. Teplice)

a) Nadmořská výška: 224 m n. m.

b) Místo nálezů: Vřídlo „Obří pramen“ (Riesenquelle).

DATUM OBJEVU: 1882

KONTEXT: Skalní trhlina ve stěně vřídla.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Pramen důlní činností poklesl a v roce 1882 byl upravován. V hloubce přibližně 6 m pod nánosem bahna byl nalezen značně opotřebovaný kotel z bronzového plechu, ve kterém se nacházelo na 2000 bronzových předmětů.¹³⁵ Některé v kotli, jiné v jeho blízkosti.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: ~ 2000

OPIS MATERIÁLU: spona (~1000ks), náramek (~650ks), prsten (~100ks), kotel, část skleněného náramku¹³⁶

DATA: LT B1 - B2 / 4. – 3. st. př. n. l. / 380 - 260 př. n. l.¹³⁷

POZNÁMKA: Jedná se o jeden z nejvýznamnějších depotů na území Čech a svou velikostí vyniká i ve středoevropské oblasti. V minulosti byl nález dokonce nejdříve badatelem považován původem za etruský, tedy importovaný.¹³⁸ S velikostí a důležitostí tohoto votivního nálezů, který svým významem své doby jistě přesahoval meze severních Čech, také vznikl pojem Duchcovský poklad a spona „duchcovského typu“.¹³⁹

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Nejvíce předmětů se nachází v Teplickém regionálním muzeu, nicméně řada artefaktů je rozptýlena po mnoha zahraničních muzeích.

¹³⁵J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 290.

¹³⁶ Š. BERGER, O nálezů bronzů ve vřídle zvaném "Riesenquelle", in: *Památky archeologické* 12, s. 44-45.

¹³⁷ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 169.

¹³⁸ Š. BERGER, Bronzy Duchcovské. Článek první, in: *Památky archeologické* 12, s. 71-80, s. 115-122.

¹³⁹ P. DRDA – A. RYBOVÁ, *Keltové a Čechy*, s. 123-124.

LOKALITA: Lipany (Středočeský kraj, okr. Kolín)

a) Nadmořská výška: 305 m n. m. (střed obce)

b) Místo nálezů: Katastr obce Lipan.

DATUM OBJEVU: Neznámé.

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Nejsou známy jakékoliv nálezové okolnosti.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 5

OPIS MATERIÁLU: sekera, nůž (2ks), radlice, rožeň¹⁴⁰

DATA: LT B2 - D2 / 4. - 1. st. př. n. l. / 320 – 30. př. n. l.¹⁴¹

POZNÁMKA:

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Národní muzeum.

¹⁴⁰ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 190.

¹⁴¹ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 308.

LOKALITA: Lužany (Královéhradecký kraj, okr. Hradec Králové)

a) Nadmořská výška: ~ 260 m n. m.

b) Místo nálezů: Nejmenované hradiště v severovýchodních Čechách.

DATUM OBJEVU: 2012?

KONTEXT: Blíže nespecifikovaný prostor hradiště.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 6 (8)

OPIS MATERIÁLU: bronzové kroužky (6ks)

DATA: LT D / 1. století př. n. l.

POZNÁMKA: Uvedený nález byl učiněn na Královéhradecku při hledání militárií z 2. světové války. Společně se šesti bronzovými předměty byly uloženy také dva železné. Následující analýza však prokázala, že s největší pravděpodobností nepatří k depotu. Tento soubor pravděpodobně náleží do doby laténské, avšak přesah do počátku doby římské nelze vyloučit.¹⁴² Celková známka této lokality je snížena pro úmyslné nespecifikování jednotlivých informací.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Pravděpodobně Muzeum Východních Čech v Hradci Králové.

¹⁴² T. BEK a kol., Seminář detektory kovů v archeologii 2012, in: *Archeologické rozhledy* 65, s. 425.

LOKALITA: Přílepy (Zlínský kraj, okr. Kroměříž)

a) Nadmořská výška: 365 m n. m.

b) Místo nálezů: Svah vrchu Hrádek.

DATUM OBJEVU: 2007

KONTEXT: Zalesněný svah.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Předměty byly naskládány na sobě v hloubce 25 – 40 cm pod povrchem.¹⁴³

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 7

OPIS MATERIÁLU: kleště, část výhňové lopatky, kladivo, malá kovadlina, dlátovitý předmět, kus řetězu, radlice¹⁴⁴

DATA: LT C2 - D1 / 2. - 1. st. př. n. l. / 180 – 50 př. n. l.¹⁴⁵

POZNÁMKA: Veškeré nalezené předměty se vyskytují na lokalitě charakteristické pro oppidální dobu laténskou i púchovskou kulturu. Avšak zatímco většina depotů púchovské kultury souvisí se zánikem hradišť, u kterých se nacházejí, v případě Přílep prozatím nebylo takové osídlení nalezeno; nicméně indicie, které uvádí I. Čižmář při interpretaci D. Kolbingera,¹⁴⁶ nasvědčují možnému výskytu právě takového osídlení.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

¹⁴³ I. ČIŽMÁŘ, *Železný depot z Přílep*, in: G. Březinová – V. Varsik (edd.), *Archeológia na prahu histórie*, s. 137-145.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 137-139.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 141.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 141.

LOKALITA: Ptení (Olomoucký kraj, okr. Prostějov)

a) Nadmořská výška: 603 m n. m.

b) Místo nálezů: „Prajský žlíbek“.

DATUM OBJEVU: 1868

KONTEXT: Zalesněný svah návrší.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Podle V. Zdráhala se našel zpočátku jeden kroužek při klučení pařezů v panském lese. Další při následovném kopání, nikoliv však pohromadě. Předměty se nacházely nejvíce dva palce pod povrchem.¹⁴⁷

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: minimálně 58 předmětů¹⁴⁸ (původní počet dle M. Čižmáře je 33)¹⁴⁹

OPIS MATERIÁLU: bronzový kroužek (20ks), bronzový závěsek (4ks), jantarová kroužková perla (15ks, možná původně více), skleněná perla (9ks; kroužková, typu Adria, válcovitá), skleněný prsten (1ks), železný závěsek (3ks), železný kroužek (1ks, možná součást uzavíracího mechanismu obalu organické hmoty)¹⁵⁰

DATAČE: LT D / 1. st. př. n. l.¹⁵¹

POZNÁMKA: Dle soudu M. Hlavy spočívá smysl ukrytí předmětů ve světě religiózních představ.¹⁵²

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Národní muzeum, Moravské zemské muzeum, Naturhistorisches Museum Wien.

¹⁴⁷ M. ČIŽMÁŘ, Laténský depot ze Ptení, in: *Památky archeologické* 93, s. 194.

¹⁴⁸ M. HLAVA, Laténský depot z Ptení, in: *Památky archeologické* 106, s. 277.

¹⁴⁹ J. Meduna, který po více než sto letech sumarizoval informace o nálezů ze Ptení (*Meduna 1971*), uvádí celkový počet nálezů číslem 18. Tedy méně, než jich ve skutečnosti bylo, kvůli jejich složitému osudu.

¹⁵⁰ M. HLAVA, Laténský depot z Ptení, in: *Památky archeologické* 106, s. 270-275.

¹⁵¹ J. MEDUNA, Laténský depot ze Ptení (O. Prostějov), in: *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV*, sv. 4, s. 47-59.

¹⁵² M. HLAVA, Laténský depot z Ptení, in: *Památky archeologické* 106, s. 275.

LOKALITA: Radovesice (Ústecký kraj, okr. Teplice)

a) Nadmořská výška: 279 m n. m.

b) Místo nálezů: V dnes již odtěženém terénu.

DATUM OBJEVU: 1973

KONTEXT: Laténská vesnice, objekt č. 132/73.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Soubor byl uložen na pokraji laténského sídliště v mělké jámě.¹⁵³

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 5 (s celkovou hmotností přesahující 120 kg)¹⁵⁴

OPIS MATERIÁLU: žernov (5ks)

DATA: LT C - D1 / 2. – 1. st. př. n. l. / 250 – 50 př. n. l.¹⁵⁵

POZNÁMKA: Většina z mlýnských kamenů zřejmě pochází z nedalekého místa, kde ve 14. století vyrostl hrad Oparno.¹⁵⁶ Jsou vytvořeny z křemenného porfyru či vápence. Místo uložení bylo označeno kamenem tvaru pyramidy, jenž byl nalezen ve svrchní vrstvě.¹⁵⁷ Obec Radovesice přestala oficiálně existovat k 15. 2. 1971 kvůli těžební činnosti.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Regionální muzeum v Teplicích.

¹⁵³ J. WALDHAUSER, Keltské rotační mlýny v Čechách, in: *Památky archeologické* 72, s. 160.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 160.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 160.

¹⁵⁶ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 430.

¹⁵⁷ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 297.

LOKALITA: Rejkovice (Středočeský kraj, okr. Příbram)

a) Nadmořská výška: 630 m n. m.

b) Místo nálezů: Skalní útvary pod hradištěm Plešivec.

DATUM OBJEVU: 1999

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: Údajně stovky, avšak v rukou archeologa se ocitly jen dva bronzové předměty.

OPIS MATERIÁLU: bronzový kruh, bronzová nádoba?

DATA: LT B2 / 3. st. př. n. l. / 320 – 255 př. n. l.¹⁵⁸

POZNÁMKA: Jedná se o nelegální detektorový nález. Veškeré informace o zmíněném nálezu pocházejí z „třetí ruky“, není možné tedy jeho pravost ověřit. Pokud bychom uvážili zdroj informací jako věrohodný, pak by mohl být nález analogicky připodobněn duchcovskému pokladu, nicméně depoty samotných kruhů nejsou v laténském prostředí známy, a proto je věrohodnost pokladu z Rejkovic snížena.¹⁵⁹

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Soubor byl prodán s dalšími bronzovými předměty do zahraničí za částku 150.000 Kč.

¹⁵⁸ J. WALDHAUSER a kol. Keltské nálezy z Čech získané v letech 1990-2000 detektory kovů, in: *Archeologie ve středních Čechách* 5, s. 446.

¹⁵⁹ L. SMEJTEK a kol. *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 306; J. WALDHAUSER a kol. Keltské nálezy z Čech, in: *Archeologie ve středních Čechách* 5, s. 446.

LOKALITA: Rýsov, obec Provodov (Zlínský kraj, okr. Zlín)

a) Nadmořská výška: 540 m n. m.

b) Místo nálezů: Opevněné hradiště.

DATUM OBJEVU: 1985, 1987

KONTEXT: První depot se nacházel nedaleko skalních útvarů při vrchu kopce. Druhý pak u hřebene kopce pod turistickou stezkou. Třetí byl zahluoben v zemi, 25 metrů od depotu č. 2.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Konkrétnější nálezové informace k prvnímu depotu nejsou známy. Druhý depot byl zahluoben ve světle hnědé sytké hlíně přibližně 30-40 cm pod zemí. Třetí se nacházel v hlíně promísené s pískovcovými kameny v hloubce 20-35 cm.¹⁶⁰

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 5, 27, 16 železných předmětů

OPIS MATERIÁLU: 1. depot: kosa, srp (2ks), sekera (2ks)¹⁶¹

2. depot: nůž (2ks), sekera (3ks), krojidlo, pérová závlačka (2ks), nůžky, kladivo, štítová puklice, objímka kosalice (2ks), železný obloukovitý nástroj, obloukovité držadlo, kroužek, dláto, klíč (2ks), železný předmět s pravouhle ohnutými konci, plochý dvoudílný zahrocený předmět se dvěma otvory, nástroj s dutou tulejí, plochý předmět se třemi otvory, kování s háčkem, závěs dveří, zlomek plechu (2ks)¹⁶²

3. depot: srp (3ks; z toho dva zlomky), udidlo, ramena spojená pérem, nástroj s tulejí, tyčinka (2ks; plochá, kruhová), plochá destička, závěs dveří, objímka kosalice, část kosalice (2ks), zlomek plechu (2ks), železný zlomek¹⁶³

DATA: LT D / 1. st. př. n. l.¹⁶⁴

¹⁶⁰ M. ČIŽMÁŘ a kol., *Depoty z doby laténské z Rýsova*, in: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky*, s. 641.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 642.

¹⁶² Tamtéž, s. 642-643.

¹⁶³ Tamtéž, s. 643.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 651.

POZNÁMKA: Všechny zmíněné soubory byly objeveny pomocí detektorů kovu. V místě hradiště bylo vyzvednuto na dvě desítky dalších železných osamocených předmětů a řada mincí.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

LOKALITA: Soběsuky (Ústecký kraj, okr. Chomutov)

a) Nadmořská výška: 242 m n. m.

b) Místo nálezů: Rozsáhlá sídelní aglomerace.

DATUM OBJEVU: 1987

KONTEXT: Malá jamka mimo sídliště.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Malý depot objeven mimo sídlištní objekty a pohřebiště zahlouben v malé jamce č. 2001/87.¹⁶⁵

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 3

OPIS MATERIÁLU: sekáč, klíč (2ks)¹⁶⁶

DATA: LT¹⁶⁷

POZNÁMKA: Jedná se o velmi významnou lokalitu v SZ Čechách, ve které bylo doposud prozkoumáno více než 150 sídelních objektů a přibližně 1000 kůlových jamek. Největší část byla objevena v souvislosti s těžbou šterkopísku.¹⁶⁸

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Regionální muzeum K. A. Polánka v Žatci.

¹⁶⁵ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 454.

¹⁶⁶ P. HOLODNÁK, Záchraný archeologický výzkum v Soběsukách, in: *Archeologické rozhledy* 43, s. 432.

¹⁶⁷ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 453.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 453-454.

LOKALITA: Stradonice (Středočeský kraj, okr. Beroun)

a) Nadmořská výška: 362 m n. m.

b) Místo nálezů: Oppidum Stradonice.

DATUM OBJEVU: 90. léta 20. století.

KONTEXT: Svah valu.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Tento depot byl zahlouben ve svahu, přibližně 60 cm pod povrchem na rovné ploše 70 x 80 cm.¹⁶⁹

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 12 (o celkové hmotnosti 5,5 kg)

OPIS MATERIÁLU: radlice, krojidlo, kosa (4ks), sekerka, železný úlomek rožně? (5ks)¹⁷⁰

DATA: LT D1 / 1. st. př. n. l. / 120 – 50 př. n. l.¹⁷¹

POZNÁMKA: Úmysl deponování je považován spíše za kultovní nežli ekonomický.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Muzeum v Mladé Boleslavi.

¹⁶⁹ L. SMEJTEK a kol., *Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách*, s. 345.

¹⁷⁰ J. WALDHAUSER, Detektory získané nálezy z keltského oppida u Stradonic., in: *Archeologické rozhledy* 47, s. 420.

¹⁷¹ J. WALDHAUSER, *Encyklopedie Keltů v Čechách*, s. 466.

LOKALITA: Sudoměřice (Jihomoravský kraj, okr. Hodonín)

a) Nadmořská výška: 170 m n. m.

b) Místo nálezů: Prostor stavby obchvatu.

DATUM OBJEVU: 2004

KONTEXT: Polykulturní lokalita.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Soubor byl objeven při záchranných pracích při budování místního obchvatu Sudoměřic.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 3

OPIS MATERIÁLU: keramická nádoba (3ks)¹⁷²

DATAČE: LT D¹⁷³

POZNÁMKA:

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: ÚAPP Brno?

¹⁷² Výroční zpráva Ústavu archeologické památkové péče Brno 2004, obr. 18.

¹⁷³ Výroční zpráva Ústavu archeologické památkové péče Brno 2004, s. 34.

LOKALITA: Bešeňov (Nitriansky kraj, okr. Nové Zámky, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 120 m n. m.

b) Místo nálezů: Pozdně laténská až římsko-provinciální osada.

DATUM OBJEVU: ~ 1940

KONTEXT: Sídliště nad Řekou Žitavou.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Hromadný nález železných předmětů byl přikrytý železnou miskou.¹⁷⁴

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 8

OPIS MATERIÁLU: kopí, kosa, kosák, dláto (2 ks), sekera (2 ks), hák¹⁷⁵

DATAČE: LT D / 1. století př. n. l.¹⁷⁶

POZNÁMKA: A. Točík uvažuje při datování o přechodu doby laténské a římsko-provinciální.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Většina předmětů je uložena v současném Múzeu praveku Slovenska, v Bojniciach.

¹⁷⁴ A. TOČÍK, Zišťovací výskum v Bešeňově na Slovensku, in: *Archeologické rozhledy* 3, s. 307.

¹⁷⁵ J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 64, *História* 10, s. 46-48.

¹⁷⁶ A. TOČÍK, Zišťovací výskum v Bešeňově na Slovensku, in: *Archeologické rozhledy* 3, s. 307.

LOKALITA: Bratislava (Bratislavský kraj, okr. Bratislava III., Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 135 m n. m.

b) Místo nálezů: Gottwaldovo náměstí.

DATUM OBJEVU: 1952

KONTEXT: Hrnčířská pec.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Nad roštem pece, která byla nejzachovalejší (č. 1), byl mezi keramickými úlomky objeven depot.¹⁷⁷

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 4

OPIS MATERIÁLU: motykovitá sekera, sekera, dláto, děrovač¹⁷⁸

DATACE: LT D2 / 1. století př. n. l. / 50 – 25 př. n. l.¹⁷⁹

POZNÁMKA: V blízkosti depotu bylo objeveno také krojidlo, nicméně se nepodařilo prokázat souvislost s objeveným depotem.¹⁸⁰

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Slovenské národní múzeum.

¹⁷⁷ J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 64, *História* 10, s. 48.

¹⁷⁸ Tamtéž; Š. JANŠÁK, Hrnčiarska dielňa z neskorého laténu v Bratislave, in: *Slovenská archeológia* 3, s. 195-221.

¹⁷⁹ Ľ. KRASKOVSKÁ, Nález železných nástrojov v hrnčiarskej peci v Bratislave, in: *Archeologické rozhledy* 14, s. 340.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 340.

LOKALITA: Dolná Súča (Trenčiansky kraj, okr. Trenčín, Slovenská republika)

a) Nadmožská výška: 516 m n. m.

b) Miesto nálezu: Vrch Krasín.

DATUM OBJEVU: 2006

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 3

OPIS MATERIÁLU: sekera (2ks), radlice¹⁸¹

DATAČE: LT B1 - C2 / 4. – 2. st. př. n. l. / 380 – 120 př. n. l.¹⁸²

POZNÁMKA:

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Soukromá sbírka.

¹⁸¹ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 307.

¹⁸² Tamtéž, s. 307.

LOKALITA: Folkušová (Žilinský kraj, okr. Martin, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 520 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradiště púchovské kultury na hoře Červený grůň.

DATUM OBJEVU: 2003

KONTEXT: První depot se nacházel u valu na severozápadní straně opevnění. Druhý depot objeven na jihozápadním svahu hřebene, pod valovým opevněním na Brotnici. Nad pramenem u severního okraje spodní ze tří teras byl ukryt třetí depot.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Tři spony zavěšené na jehle železné spony byly nalezeny v prvním depotu. Dvě bronzové spony a náramek byly uloženy na sobě v depotu druhém. Předměty třetího depotu ležely na sobě v hloubce asi 30 cm.¹⁸³

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 4, 3, 3

OPIS MATERIÁLU: 1. depot: bronzová spona (3ks), jehla železné spony

2. depot: bronzová spona (2 ks), bronzový náramek

3. depot: kosák (3 ks)¹⁸⁴

DATAČE: LT D / 1. st. př. n. l.¹⁸⁵

POZNÁMKA:

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Depot č. 1 uložen v AÚ SAV, depot č. 2 v soukromé sbírce.

¹⁸³ K. PIETA, Hradiská vo Folkušovej – Necpaloch a Blatnici, in: *Slovenská archeológia* 57, s. 143-144.

¹⁸⁴ Tamtéž., s. 143-144.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 153.

LOKALITA: Gajary (Bratislavský kraj, okr. Malacky, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 150 m n. m.

b) Místo nálezů: „Stolička“.

DATUM OBJEVU: Neznámé.

KONTEXT: Písečná duna.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 11?

OPIS MATERIÁLU: kosa (2 ks), srp, sekera (7 ks), dvoudílná uzda¹⁸⁶

DATA: LT¹⁸⁷

POZNÁMKA: Na řece Moravě bylo zjištěno při výstavbě hráze dvojí osídlení – slovanské a laténské. Není ale možné bezpečně tvrdit, že předměty, které byly přiřazeny laténské kultuře, tvořily hromadný nález.¹⁸⁸

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Slovenské národné múzeum.

¹⁸⁶ J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov, in: *Zborník Slovenského národného múzea 64, História 10*, s. 50-52.

¹⁸⁷ M. BERANOVÁ, Slovanské žňové nástroje v 6. – 12. století, in: *Památky archeologické 48*, s. 111.

¹⁸⁸ J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov, in: *Zborník Slovenského národného múzea 64, História 10*, s. 50-52.

LOKALITA: Horné Orešany (Trnavský kraj, okr. Trnava, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 544 m n. m.

b) Místo nálezů: Slepý vrch.

DATUM OBJEVU: 2006?

KONTEXT: První a pátý depot se nalézaly uvnitř opevnění, druhý, třetí a čtvrtý vně na svahu.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 3, 12, 28, 8, 3

OPIS MATERIÁLU: 1. depot: srp (2 ks), sekáč

2. depot: kosa (2 ks), srp (7 ks), nůž, sekáč (fragment), kování

3. depot: železný předmět (28ks)

4. depot: bronzový náramek (8 ks)

5. depot: dutý bronzový kruh (3 ks)¹⁸⁹

DATA: LT A / 5. – 4. století př. n. l.¹⁹⁰

POZNÁMKA: Velká část nálezových okolností není známá, protože celá oblast byla nenávratně poničena amatérskými detektoráři. Nicméně zdokumentovat se podařilo více než 1450 kovových předmětů, které pocházejí mnohdy ze soukromých sbírek.¹⁹¹

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: AÚ SAV, SNM, Soukromé sbírky.

¹⁸⁹ K. PIETA, Der frühlatènezeitliche Burgwall in Horné Orešany, Westslowakei, in: *Slovenská archeológia*, č. 2, s. 295-310.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 295.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 309-310.

LOKALITA: Hrabušice (Košícký kraj, okr. Spišská Nová Ves, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 654 m n. m.

b) Místo nálezů: Pod Zelenou horou.

DATUM OBJEVU: 1981

KONTEXT: Sídliště – výkop rýhy pro drenážní roury.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 28

OPIS MATERIÁLU: sekera (28 ks)¹⁹²

DATA: HA/LT¹⁹³

POZNÁMKA: Nalezené sekery je možné typologicky zařadit na pomezí období halštatského a laténského.¹⁹⁴

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Slovenské národné múzeum.

¹⁹² F. JAVORSKÝ, Prieskumy výskumnej expedície Spiš, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku 1981-1*, s. 117.

¹⁹³ Tamtéž, s. 117.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 117.

LOKALITA: Kolačno (Trenčiansky kraj, okr. Partizánske, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 541 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradiště Michalov vrch.

DATUM OBJEVU: 1998, 2000, 2001?, 2005, 2005,

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: Neznámé.

OPIS MATERIÁLU: mince, bronzové zoomorfí plastiky a závěšky, skleněné korále, náramek¹⁹⁵

DATAČE: HA/LT¹⁹⁶

POZNÁMKA: Všechny zmíněné depoty byly nalezeny na halštatském a časnotatenském hradišti amatérskými hledači a informace jsou tedy nepřesné a neověřitelné, proto s touto lokalitou nebude dále pracováno.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Pravděpodobné je soukromé vlastnictví a prodej.

¹⁹⁵ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 203.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 203.

LOKALITA: Křižovany nad Dudváhom (Trnavský kraj, okr. Trnava, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 135 m n. m. (střed obce)

b) Místo nálezů: Vinohrad.

DATUM OBJEVU: 1936

KONTEXT: Blíže nespecifikovaný prostor vinohradu.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Předměty byly údajně nalezeny při rigolování vinohradu rolníkem P. Bernadičem.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 10 bronzových předmětů

OPIS MATERIÁLU: bronzový závěsek (2ks, z toho 1 kruhový), bronzový kroužek (3ks + 2ks fragment), bronzové nákončí kruhového tvaru, fragment bronzového náramku (2ks)¹⁹⁷

DATA: LT D / 1. st. př. n. l.¹⁹⁸

POZNÁMKA: Tento depot je svým charakterem podobný depotům z Ptení či Plaveckého Podradie, proto je možné jej rovněž zařadit do pozdní doby laténské. V úvahu však přichází i pozdější uložení ve starší době římské.¹⁹⁹

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Slovenské národné múzeum.

¹⁹⁷ I. BAZOVSKÝ, *Bronzové predmety z Křižovian nad Dudváhom*, in: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (edd.), *Moravské křižovatky*, s. 615-620.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 620.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 620.

LOKALITA: Kúty (Trnavský kraj, okr. Senica, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: ~ 150 m n. m.

b) Místo nálezů: Sigeca II.

DATUM OBJEVU: 1944

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 5

OPIS MATERIÁLU: sekera (3ks), zlomek nůžek, část krojidla²⁰⁰

DATA: LT²⁰¹

POZNÁMKA: Železné předměty byly objeveny při stavbě hráze na řece Moravě.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Neznámé.

²⁰⁰ J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 64, *História* 10, s. 52.

²⁰¹ Tamtéž, s. 52.

LOKALITA: Liptovská Sielnica, Liptovská Mara (Žilinský kraj, okr. Liptovský Mikuláš)

a) Nadmořská výška: ~ 620 m n. m.

b) Místo nálezů: Sídliště II - Rybníky

DATUM OBJEVU: 1992

KONTEXT: Stěna příkopu středověkého hrádku.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Depot se nacházel na hromadě v menší prohlubni. Hloubku není možné zjistit pro středověké úpravy opevnění.²⁰²

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 30

OPIS MATERIÁLU: radlice (4ks), kosák (6ks), upevňovací kroužek – zákovka (4ks), sekera, nůž (2ks), dláto, klíč, hák (10ks?), polotovar²⁰³

DATA: LT C2 – D1 / 2. – 1. století př. n. l. / 180 – 50 př. n. l.²⁰⁴

POZNÁMKA: Dva malé depoty zde byly objeveny v roce 1974 během průzkumu opevnění. Depot několika železných předmětů a depot šperků byl následující rok rozšířen ještě o několik málo kusů. Záměr uložení hromadného nálezů byl patrně votivní.²⁰⁵ Bohužel se ve vzpomenuté literatuře nenacházelo mnoho určujících informací.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: AÚ SAV.

²⁰² K. PIETA, Výskum a pamiatková úprava v Liptovskej Sielnici-Liptovskej Mare, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1992, s. 108-111.

²⁰³ Tamtéž, s. 109.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 109.

²⁰⁵ K. PIETA, Pokračovanie výskumu v Liptovskej Mare, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1974, s. 81-82; K. PIETA, Výskum v Liptovskej Mare v roku 1975, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1975, s. 185-186.

LOKALITA: Plavecké Podhradie (Bratislavský kraj, okr. Malacky, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 495 m n. m.

b) Místo nálezů: Oppidum „Pohanská“.

DATUM OBJEVU: 1/1968, 2/1968, 3/1969, 4/1989, 5/1996, 6/2001, 7/2002, 8/2003, 9/2005, 10/2005, 11/2007, 12/2007, 13/2006, 14/2006

KONTEXT: První depot se nacházel na plochem hřebeni Pohanskej (7 x 7,5m). Druhý depot se nacházel na terasovité ploše blízko hlavního vchodu do akropole. Depot třetí byl zachován v objektu dílny. Depot čtvrtý objevil L. Wittek na severozápadním úbočí valu zapuštěný do vnitřní bermy opevnění. Pátý depot byl objeven amatérskými hledači v areálu akropole. Šestý depot skrývalo těleso vnitřní strany severního valu akropole. Desátý depot byl nalezen v severní části areálu uvnitř vnitřního ze dvou obvodových valů. Jedenáctý soubor objeven v jižní části nedaleko zřícenin kláštera.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: První depot byl nalezen na kupičce na skalnatém podloží v hloubce 30-50 cm pod nevelkým stromem, jehož kořeny skrz soubor částečně prorůstaly.²⁰⁶ V místě, kde terén přecházel ve výrazný skalnatý podklad, byl nalezen druhý depot v jedné linii, 20-45 cm pod povrchem.²⁰⁷ Třetí depot byl nalezen pod podlahou výrobního objektu ve třech dvojicích 20 cm od sebe.²⁰⁸ Čtvrtý depot se nacházel na ploše 70 x 30 x 30 cm. Výplň byla tvořena lesním humusem přecházejícím v zeminu smísenou s kameny ze skalnatého podloží, které místy vystupuje až na povrch.²⁰⁹ Šestý soubor byl uložený na hromadě a přikryt velkými plochými kameny.²¹⁰ Osmý depot se údajně našel u vnějšího valu.²¹¹

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 16, 5, 6, 34, ~ 30, 100+?, 3, 26, 5, ~ 60, 33, 17, 7, 3

²⁰⁶ J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 64, *História* 10, s. 29-31.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 31, 35-37.

²⁰⁸ J. PAULÍK, Predbežné výsledky výskumu keltského oppida v Plaveckom Podhradí, in: *Archeologické rozhledy*, č. 5, s. 551.

²⁰⁹ J. PAULÍK – K. TOMČÍKOVÁ, Další hromadný nález železných predmetov v Plaveckom Podhradí, in: *Slovenská archeológia* 53, č. 1, s. 85-117.

²¹⁰ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 198.

²¹¹ Tamtéž, s. 198.

- OPIS MATERIÁLU:** 1. depot: kosa, fragment nůžek, fragment sekáče, sekera (3ks), dláto, vrták, výhňová lopatka, klíč, zákolník, spojka z vozu (2ks), část pochvy meče, plechové kování (2ks)²¹²
2. depot: sekera (2ks), kruhové držadlo kotle (2ks), kovadlina²¹³
3. depot: tyčovitá hřivna (6 ks)²¹⁴
4. depot: svorky (4ks), obruč (2ks), kosa (4ks), jednoramenné váhy, držadlo, závěsný kroužek (2ks), sekera (6ks), radlice, kamenné závaží, pružinové nůžky, kování náboje kola (2ks), železné kování (2ks), pouta, pilník, článek řetězu?, řetěz z 8 článků, dláto, klíč, kladivo, nůž typu „sica“²¹⁵
5. depot: náboj kola (2ks), kruhové držadlo kotle, obruč kotle, sekera (5 ks), hřivna (2ks), nůž, skoba, kleště, kosa, aj.? ²¹⁶
6. depot: více než 100 předmětů (zemědělské, řemeslnické nářadí a nástroje, rovněž i klíče, součásti vozů a koňských postrojů, váhy)²¹⁷
7. depot: kladivo, kovadlina, sekera dlabačka (motyková)²¹⁸
8. depot: sekera (4-5 ks), radlice (4ks), krojidlo, kosa (4ks), kosák, klíč? (4-5 ks)²¹⁹
9. depot: kovadlina (3ks), kladivo (2ks)²²⁰

²¹² J. PAULÍK, Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 64, *História* 10, s. 30-31.

²¹³ Tamtéž, s. 37-38.

²¹⁴ J. PAULÍK, Predbežné výsledky výskumu keltského oppida v Plaveckom Podhradí, in: *Archeologické rozhledy*, č. 5, s. 551.

²¹⁵ J. PAULÍK – K. TOMČÍKOVÁ, Další hromadný nález železných predmetov v Plaveckom Podhradí, in: *Slovenská archeológia* 53, č. 1, s. 85-117.

²¹⁶ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 198.

²¹⁷ Tamtéž, s. 198.

²¹⁸ Tamtéž, s. 198.

²¹⁹ Tamtéž, s. 198.

²²⁰ Tamtéž, s. 198.

10. depot: asi 60 předmětů z bronzu a skla – bronzové kruhy (16 ks), duté opaskové kroužky, skleněné kroužky, korále, rozličné závěsky, spona (3 ks), dózičky²²¹

11. depot: radlice (8ks), sekera (12ks), krojidlo (2ks), vrták (3ks), kladivo, kleště, náboj kola (2 ks), zákolník, neurčitý předmět (3ks)

12. depot: sekera (5ks), sekera dlabačka (motyková), kosák (5ks), radlice, ataše nádoby, zákolník, udidlo, uzda, část pout²²²

13. depot: kladivo, sekera (4ks), dláto²²³

14. depot: kosa, objímka rukojetě, dláto²²⁴

DATA: LT C2 / 2. století př. n. l. / 180 – 120 př. n. l.²²⁵

POZNÁMKA: Nejsou-li nálezové okolnosti uvedené výše, jsou neznámé, a to především kvůli neodbornému vyzvednutí amatérskými hledači. Zároveň přesný počet předmětů některých depotů i depotů samotných je orientační, neboť se nacházejí v soukromých sbírkách a řádná dokumentace nebyla ve všech případech umožněna nebo byla jen částečná. Depoty byly ukládány s jistou pravidelností²²⁶, proto se odhaduje celkový počet souborů na oppidu na 24 – 30.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Depoty jsou uloženy ve Slovenském národném múzeu, v soukromých sbírkách či rozprodány.

²²¹ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 198.

²²² Tamtéž, s. 203.

²²³ R. ČAMBAL, Nové nálezy z doby laténskej z Plaveckého Podhradia – Pohanskej, in: *Zborník Slovenského národného múzea* 103, *Archeológia* 19, s. 157.

²²⁴ Tamtéž, s. 157.

²²⁵ Tamtéž, s. 161-162.

²²⁶ J. PAULÍK – K. TOMČÍKOVÁ, Další hromadný nález železných predmetov v Plaveckom Podhradí, in: *Slovenská archeológia* 53, č. 1, s. 85-117.

LOKALITA: Poniky - Ponická Huta (Banskobystrický kraj, okr. Banská Bystrica, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: ~ 500 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradiště.

DATUM OBJEVU: 2006

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Depot se nacházel na podloží v hloubce 40 cm a předměty byly uloženy těsně na sobě.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 7

OPIS MATERIÁLU: kosa, radlice (2ks), sekera (3ks), sekáč (nůž typu Dürnberg)²²⁷

DATA: LT B2/C1 – C1 / 3. století př. n. l. / 260/250 – 230 př. n. l. ²²⁸

POZNÁMKA: Na hradišti byly přítomny stopy po kovářské činnosti.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: AÚ SAV.

²²⁷ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 203.

²²⁸ Tamtéž, s. 205.

LOKALITA: Rakša (Žilinský kraj, okr. Turčianske Teplice, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 608 m n. m. (nedaleký vrch Hrádok s púchovským osídlením)

b) Místo nálezů: Vápencový lom.

DATUM OBJEVU: 1978

KONTEXT: Jáma v severní stěně lomu.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Během plánovaného odstřelu stěny lomu bylo odkryto podle výpovědi svědků přibližně 100 okrouhlých kamenů, nicméně velká část byla zničena v drtiči a zachránit se podařilo 30 kusů. V roce 1984 byla tato jáma o průměru 150 cm prozkoumána a v její výplni byly nalezeny další kameny stejného původu i jiné předměty.²²⁹

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: ~ 30

OPIS MATERIÁLU: andezitové žernovy v různém stádiu opracování (30 ks)²³⁰

DATA: LT D / 1. st. př. n. l.²³¹

POZNÁMKA: Jak bylo zjištěno, materiál použitý na výrobu mlecích kamenů nepochází z tohoto lomu, ale z Hornej Štubne, která se nachází nedaleko. V místě lomu byly kameny pouze opracovávány. Dále zde byly v říjnu roku 1980 objeveny buldozeristou další železné předměty, kterých si všiml, když po skrývce trčely z humusu. Dle jeho slov kosák a vrták ležely těsně u sebe. Zbylé předměty rozvlekl stroj.²³²

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: SNM v Martine, SNM - Turčianske múzeum Andreja Kmeťa.

²²⁹ K. PIETA, Stopy výroby žarnovov z doby laténskej v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1984, s. 191.

²³⁰ K. PIETA, Nové nálezy v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1980-1, s. 226-227.

²³¹ K. PIETA, Stopy výroby žarnovov z doby laténskej v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1984, s. 191.

²³² K. PIETA, Nové nálezy v Rakši, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 1980-1, s. 227.

LOKALITA: Slatina nad Bebravou (Trenčiansky kraj, okr. Bánovce nad Bebravou, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 652 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradiště Udrina.

DATUM OBJEVU: 2006

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Soubor byl v těsné blízkosti ve svazku.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 6

OPIS MATERIÁLU: medicínský nástroj (6ks)²³³

DATA: LT B / 4. – 3. století př. n. l.²³⁴

POZNÁMKA: Obdobné medicínské nástroje jsou známé z prostředí oppid, proto je možné zařadit nález do doby laténské.²³⁵

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Neznámé.

²³³ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 203.

²³⁴ Tamtéž, s. 203.

²³⁵ Tamtéž, s. 203.

LOKALITA: Trenčianske Bohuslavice (Trenčiansky kraj, okr. Nové Mesto nad Váhom, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 303 m n. m.

b) Místo nálezů: Oppidum Malovecké.

DATUM OBJEVU: 2003

KONTEXT: Neznámý.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 3

OPIS MATERIÁLU: oštěp, nůž, předmět s tulejí²³⁶

DATA: LT

POZNÁMKA: Již v roce 1998 bylo nalezeno amatérskými hledači několik stovek předmětů, prokazatelný však byl pouze jeden depot, při sondážích, o třech železných předmětech.²³⁷

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Neznámé.

²³⁶ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 204.

²³⁷ Tamtéž, s. 204.

LOKALITA: Udiča (Trenčiansky kraj, okr. Považská Bystrica, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: 654 m n. m.

b) Místo nálezů: Hradiště Klapy.

DATUM OBJEVU: Neznámé.

KONTEXT: První depot se nacházel na východní straně vrchu. Druhý u úpatí kopce směrem k vrchu Hradisko.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Neznámé.

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: 4, 6

OPIS MATERIÁLU: 1. depot: bronzový náramek (2 ks), část bronzového udidla, přívěsek
býka²³⁸

2. depot: sekera (3ks), kleště, kladivo, kosák²³⁹

DATAČE: HA/LT²⁴⁰

POZNÁMKA: Další depot nalezený na lokalitě se skládal z 58 zlatých a stříbrných mincí.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: AÚ SAV.

²³⁸ K. PIETA, *Keltské osídlenie Slovenska*, s. 204.

²³⁹ Tamtéž, s. 307.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 204.

LOKALITA: Veľký Šariš (Prešovský kraj, okr. Prešov, Slovenská republika)

a) Nadmořská výška: ~ 400 m n. m.

b) Místo nálezů: zřícenina Šarišský hrad.

DATUM OBJEVU: Neznámé.

KONTEXT: SV úpatí hradního návrší.

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI: Dle nálezce byl soubor nalezen v hloubce 20 – 30 cm pod povrchem na poměrně strmém lesním svahu. Celý soubor údajně doplňovalo 6 ks bronzových náramků a výkop doprovázely i střepy, ty však amatérští kopáči s detektory zahodili.²⁴¹

MNOŽSTVÍ PŘEDMĚTŮ: ~ 40

OPIS MATERIÁLU: světle modré, kobaltomodré, žluté skleněné korále (celkem 40 ks)²⁴²

DATA: HA/LT²⁴³

POZNÁMKA: Ani dodatečný průzkum pracovníků muzea nedokázal střepy nalézt, a tak není jasné, zdali šlo o urnu nebo zbytky nádoby, ve které byl uložen depot.

SOUČASNÉ UMÍSTĚNÍ: Krajské múzeum Prešov a soukromá sbírka.

²⁴¹ B. TOMAŠOVÁ, Sklený náhrdelník z Veľkého Šariša, in: *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku*, 2000, s. 202.

²⁴² Tamtéž, s. 202.

²⁴³ Tamtéž, s. 202.

11 Přílohy

Grafy

Graf č. 1: Informační kvalita depotů

Graf č. 2: Objevené depoty v průběhu let

Graf č. 3: Výškopisné poznání lokalit

Graf č. 4: Hloubka uložení

Graf č. 5: Typy předmětů v jednotlivých depotech

Graf č. 6: Výskyt ohništního a kovozpracujícího nářadí

Graf č. 7: Výskyt dřevozpracujících nástrojů

Graf č. 8: Výskyt zemědělského nářadí

Graf č. 9: Výskyt výzbroje

Graf č. 10: Výskyt vybavení domácnosti, součástí staveb a jejich zařízení

Graf č. 11: Výskyt součástí vozů a koňských postrojů

Graf č. 12: Výskyt kovových nádob

Graf č. 13: Výskyt šperků a spínadel oděvů vč. depotu z Lahoště

Graf č. 14: Výskyt šperků a spínadel oděvů bez depotu z Lahoště

Graf č. 15: Kategorie Ostatní

Mapy

Mapa č. 1: Depoty na území České republiky

Mapa č. 2: Depoty na území Slovenské republiky

Tabulky

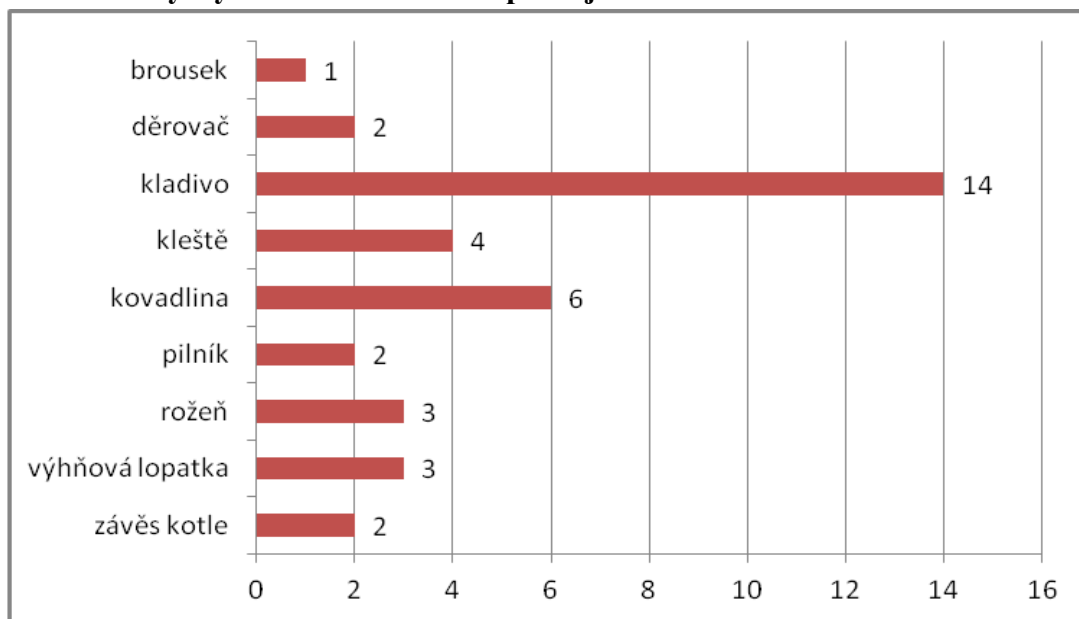
Tabulka č. 1: Časové vymezení lokalit z území České republiky

Tabulka č. 2: Časové vymezení lokalit z území Slovenské republiky

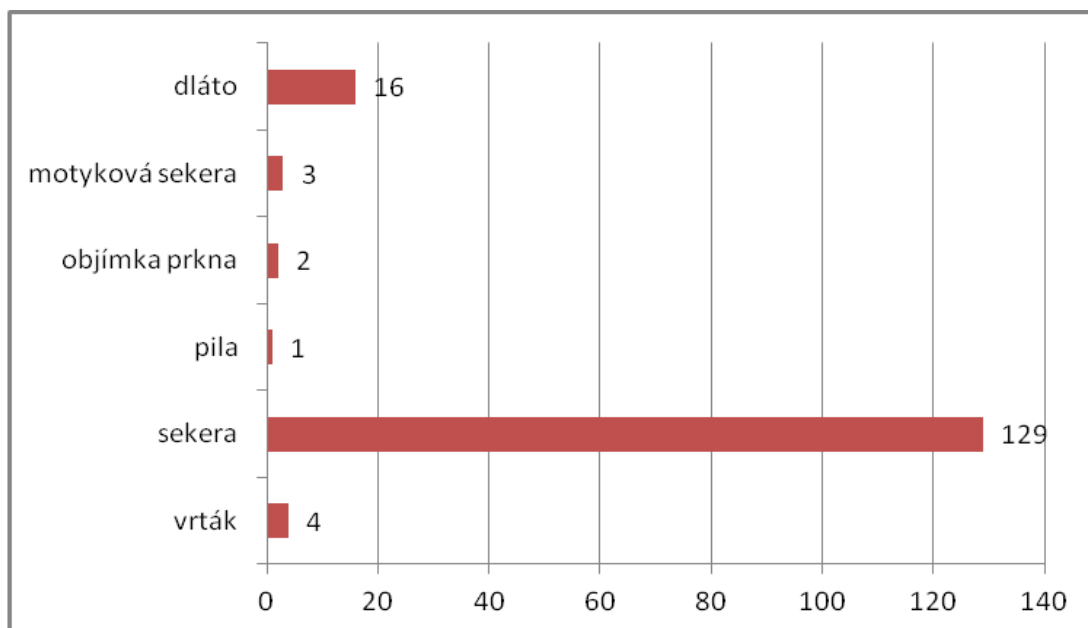
Tabulka č. 3: Rozložení depotů v prostředí

Tabulka č. 4: Typologický výskyt předmětů v depotech

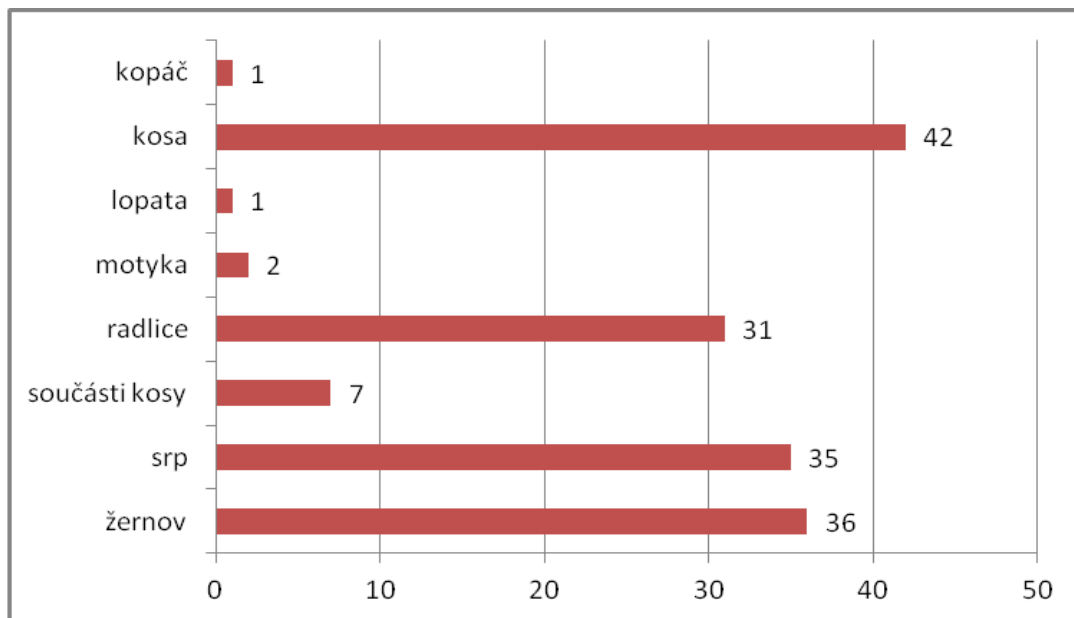
Graf č. 6: Výskyt ohništního a kovozpracujícího nářadí

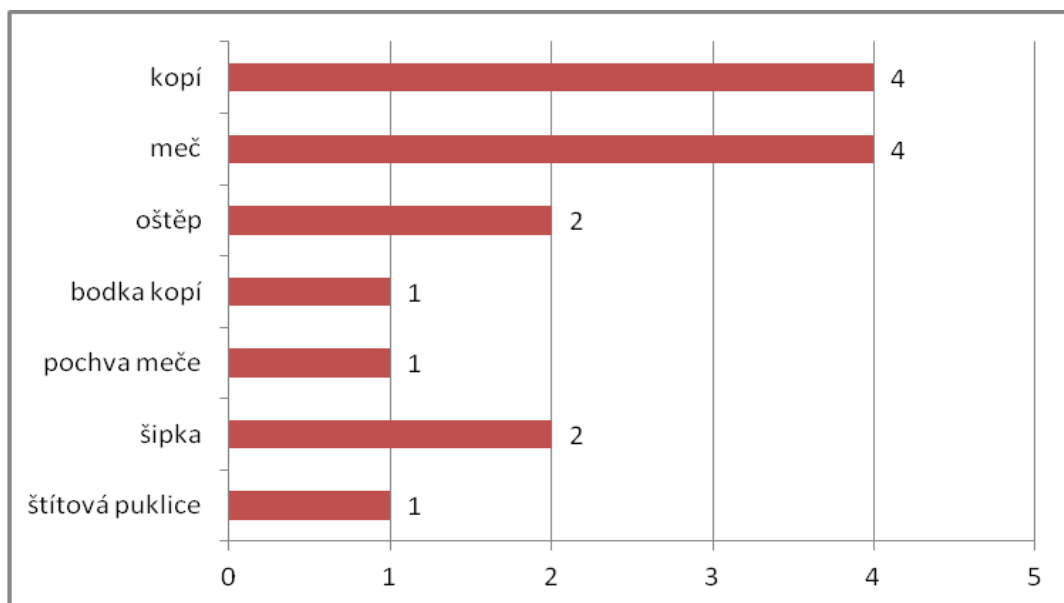
Graf č. 7: Výskyt dřevozpracujících nástrojů

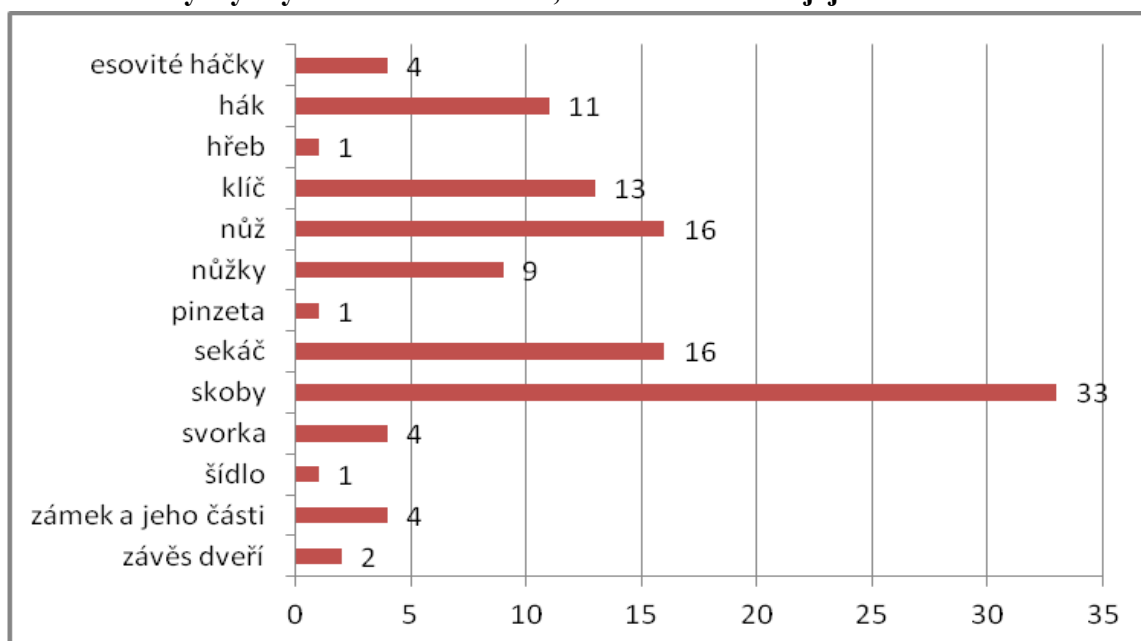
Graf č. 8: Výskyt zemědělského nářadí

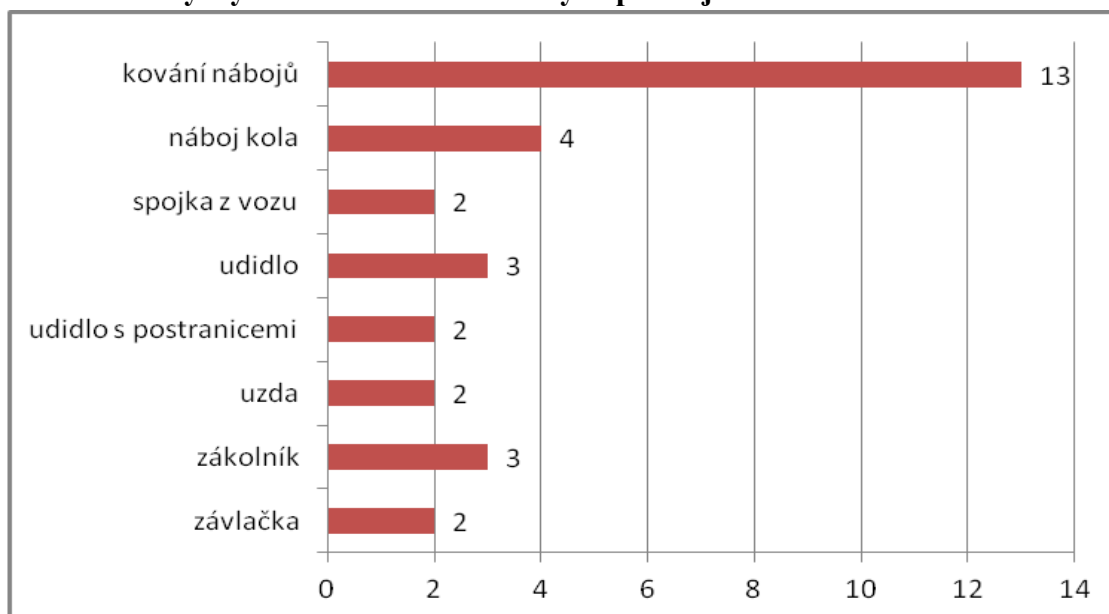
Graf č. 9: Výskyt výzbroje

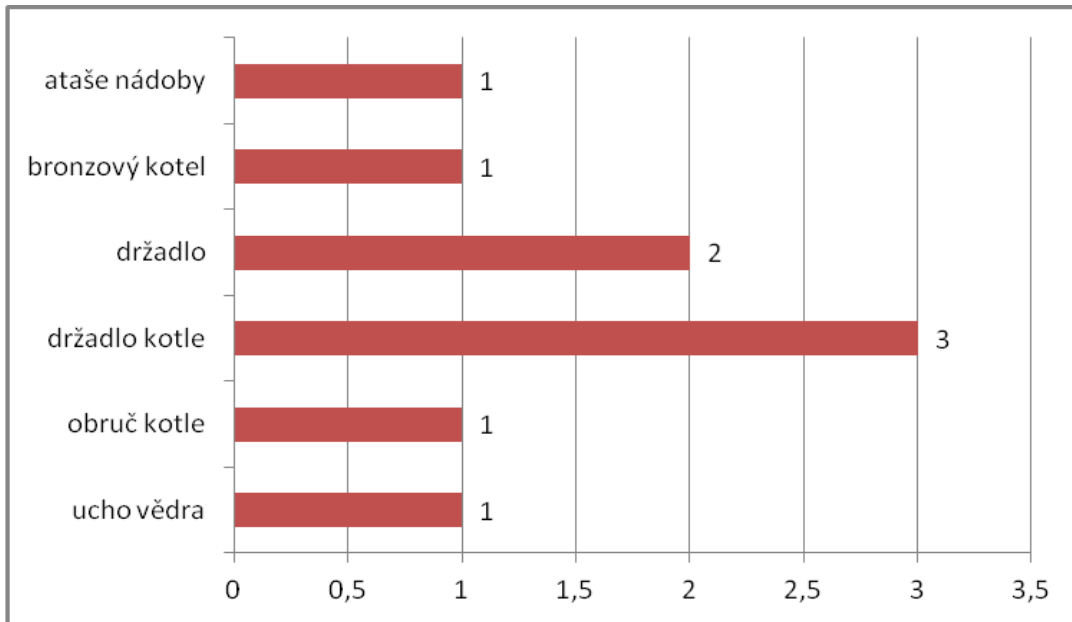
Graf č. 10: Výskyt vybavení domácnosti, součásti staveb a jejich zařízení

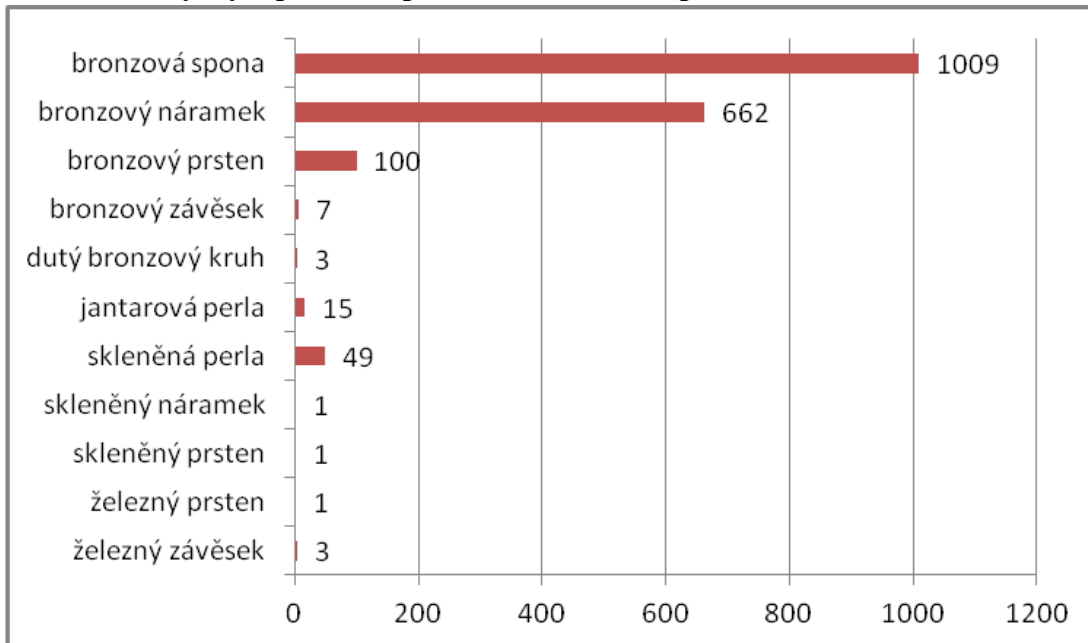
Graf č. 11: Výskyt součástí vozů a koňských postrojů

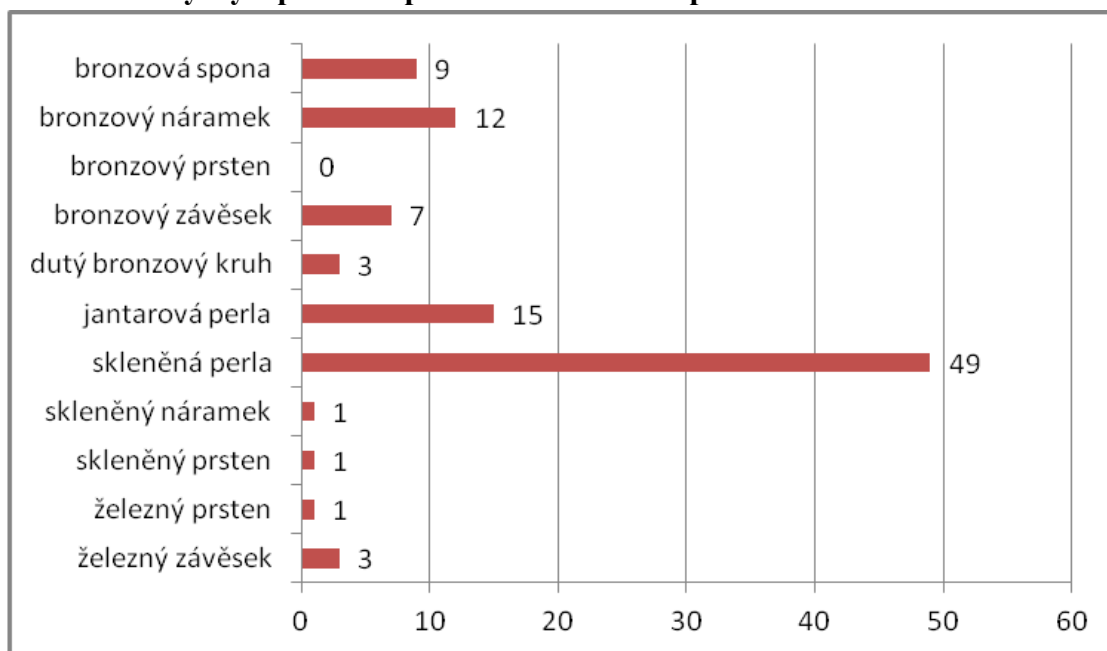
Graf č. 12: Výskyt kovových nádob

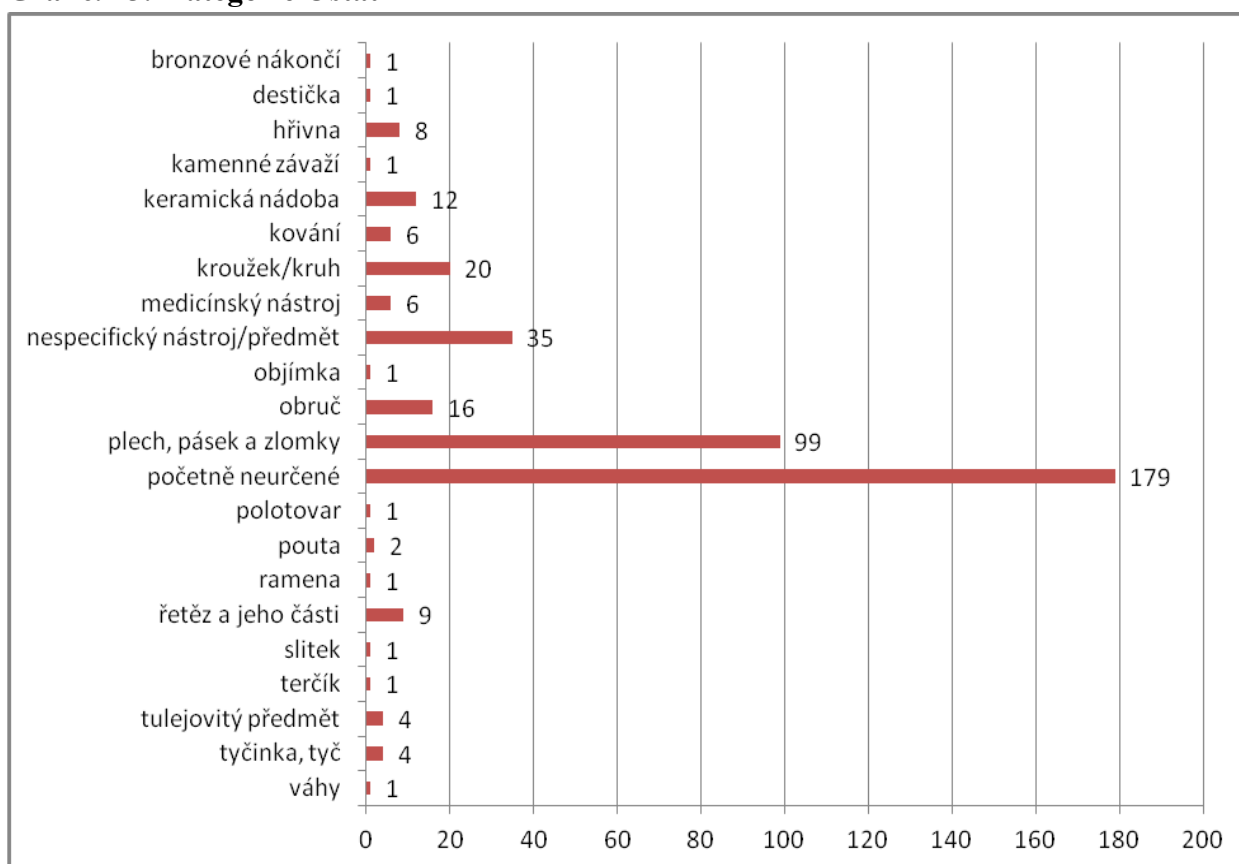
Graf č. 13: Výskyt šperků a spínadel oděvů vč. depotu z Lahoště

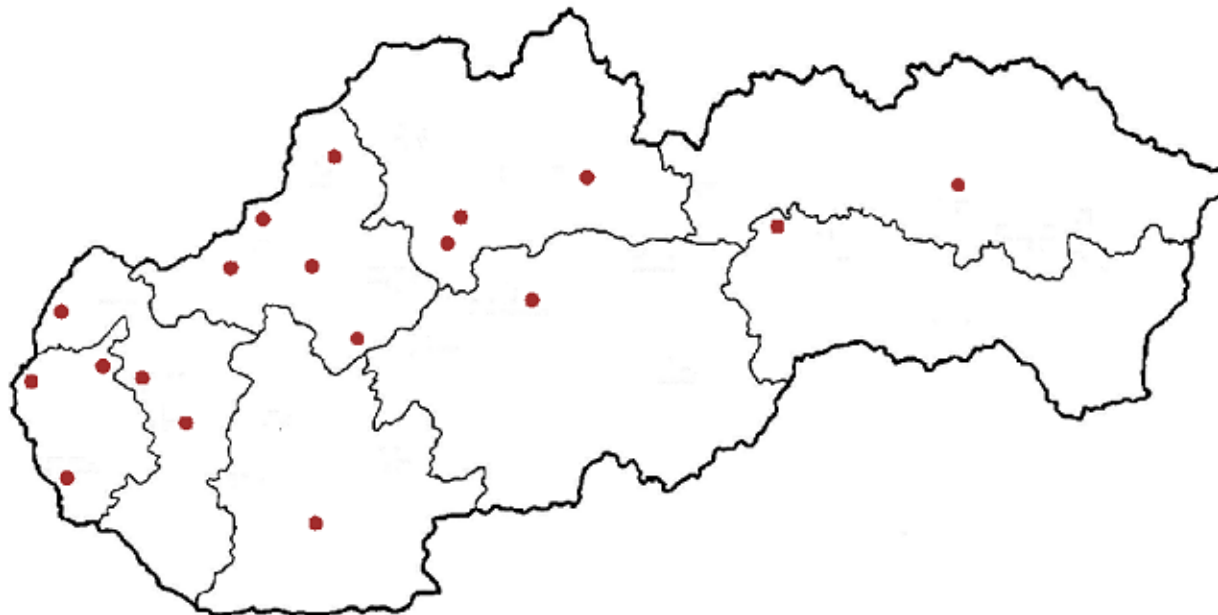
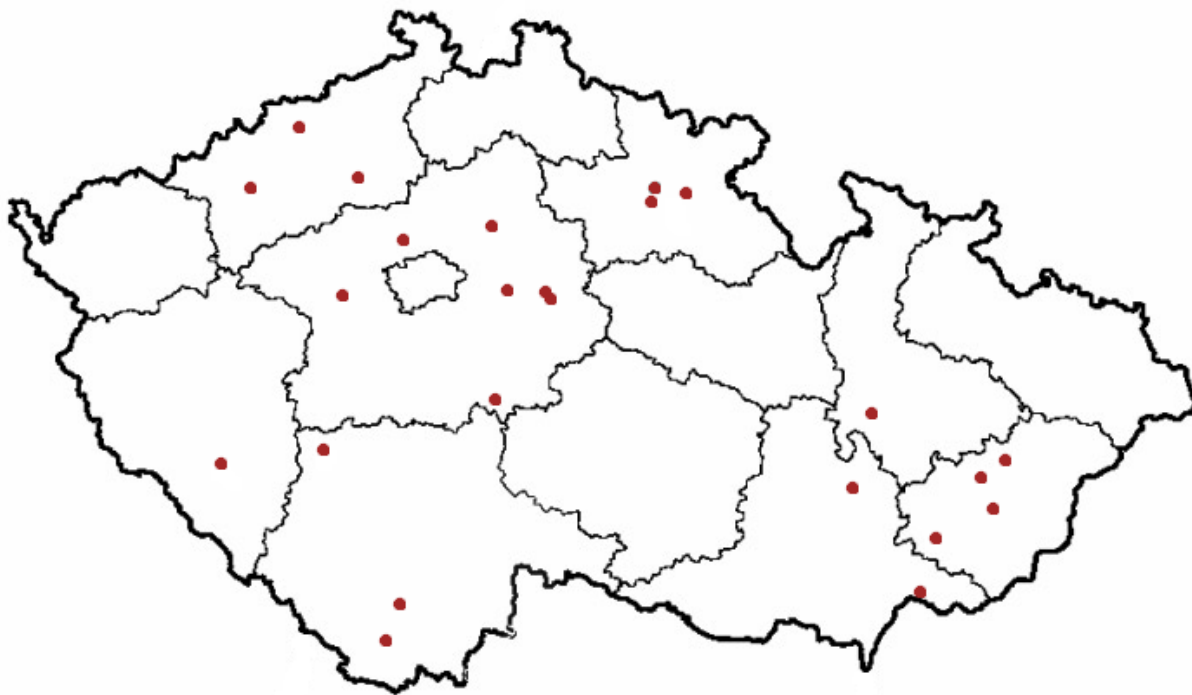
Graf č. 14: Výskyt šperků a spínadel oděvů bez depotu z Lahoště

Graf č. 15: Kategorie Ostatní

Mapa č. 1 v měřítku 1 : 2 500 000

Mapa č. 2 v měřítku 1 : 2 500 000